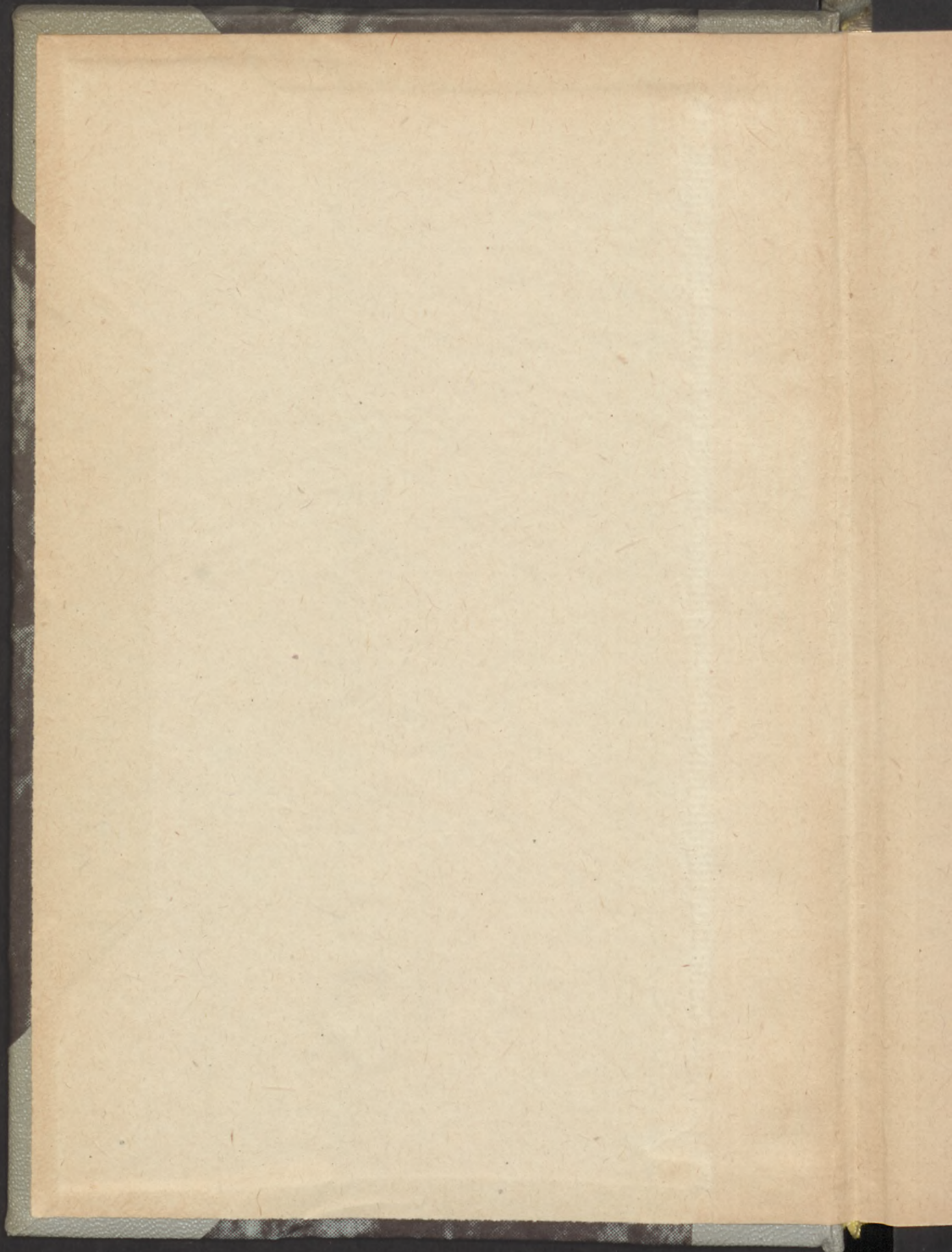

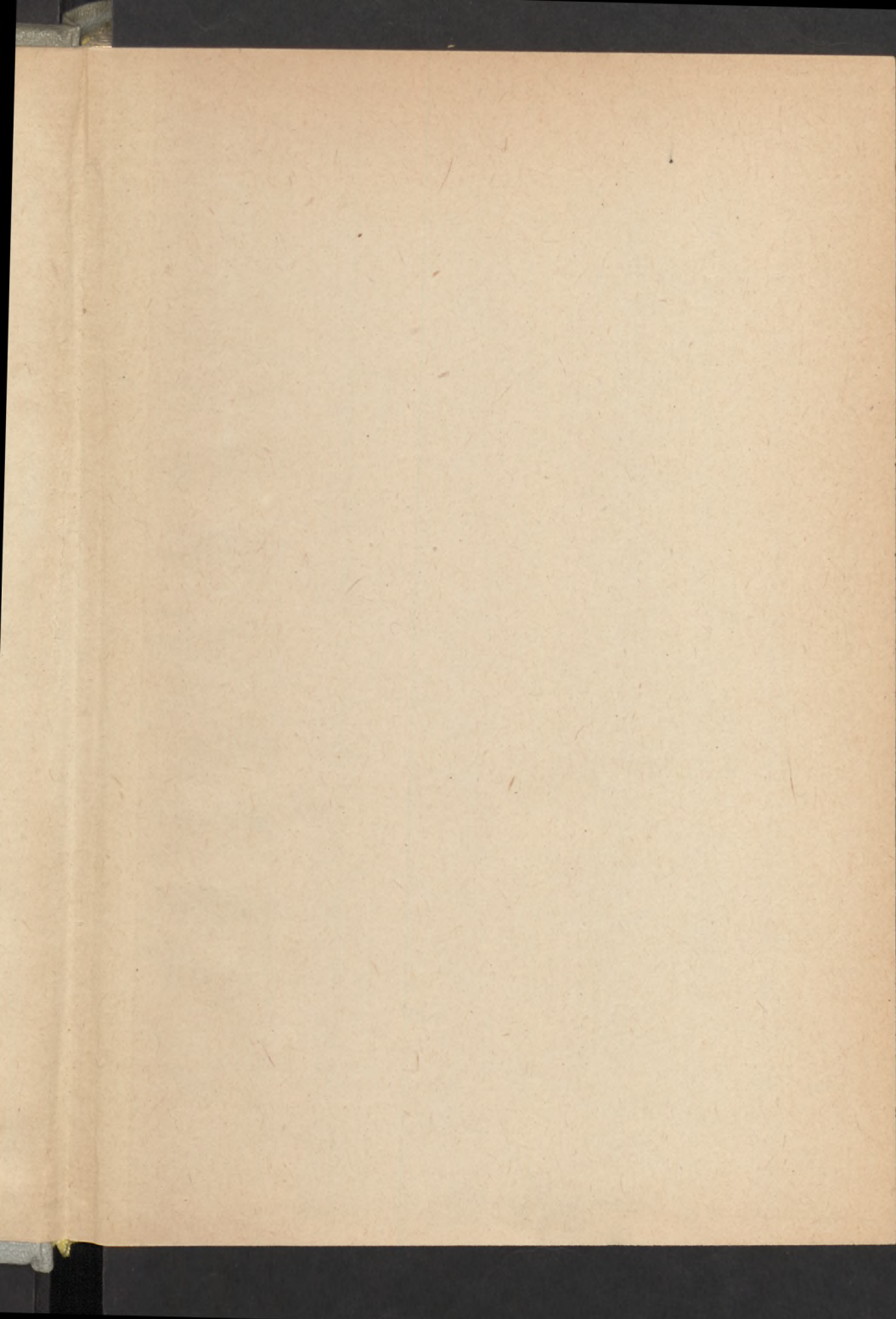
63.719

The image shows the front cover of a book. The spine and the corners are reinforced with a light-colored, textured material, possibly leather or faux leather. The main part of the cover is covered in a dark, heavily textured material, possibly marbled paper or a similar patterned fabric. The texture is irregular and mottled, with shades of dark brown and black. The number '63.719' is printed in a gold or light-colored font on the spine area.

63.71

S

E

D

63.719

8829

SAS ÉS PILLANGÓ ÉS EGYÉB ÁLLATMESEK

IRTA

DR. MAUKS ERNŐ

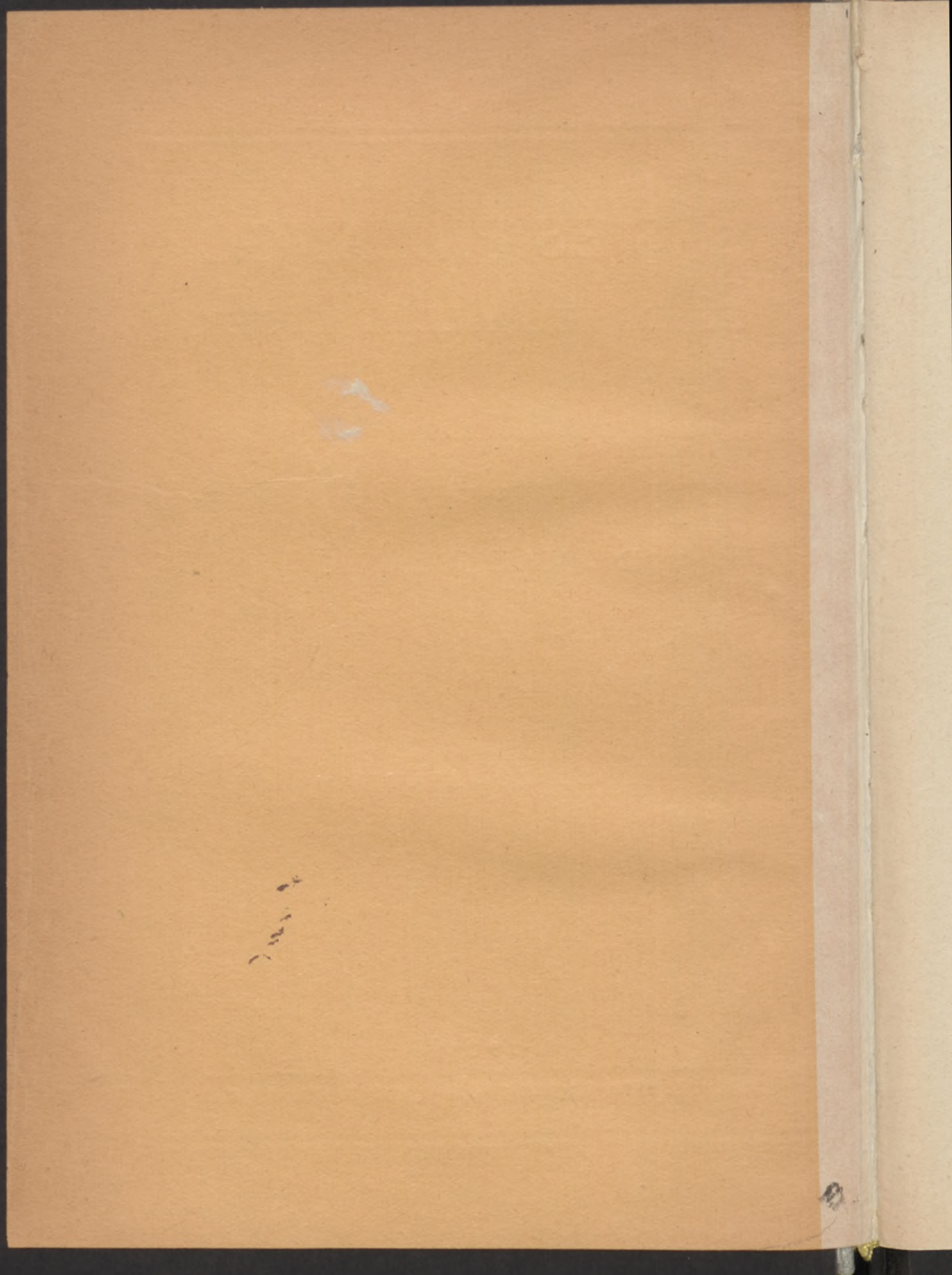
SZERZŐ SAJÁTJA

1931

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T.

8

SAS ÉS PILLANGÓ ÉS EGYÉB ÁLLATMESÉK

IRTA

DR. MAUKS ERNŐ

SZERZŐ SAJÁTJA

1931

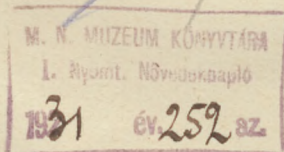
DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T.

63719

P. o. könyv
8807

A sas és a pillangó.

Derültegű alpesi magasságok sziklái közt keringte körül kizárólagos birodalmát a királyi sas. Nem sok ügyet vetett az alatta elterülő világra, éhség nem bántotta, szabadon, gondoktól mentesen szárnyalt az özőn-nel ömlő napsugárban.

Amint kissé alább ereszkedett a fenséges madár, valami kis hópehelyféle ütközött volna útjába, ha — az utolsó pillanatban riadtan félre nem rebben. Erről látta a madár, hogy a kis fehérség is élő valami, még pedig eszeveszetten megrettent jószág. Egy Apolló lepke volt, amely — a sashoz hasonlóan — a szirtek magasságait kedveli s ily remek napsütésben kedve támad néha a szokottnál fellebb lebegni.

Látva a parányi állat ijedt kétségbeesését, sasunk jóindulattal szólította meg:

— Ne félj, kis vitorlás, eszembe sem jut téged bántani. Tudhatod, mint minden állat tudja, hogy a sas nem fogdos legyeket.

Meg is nyugodott azonnal a lepke, de valami nagyon furta az oldalát. Latolgatta, hogy is merje illendően kifejezni, hogy a nagy madarat valahogy meg ne sértse.

— Köszönöm, sas uram, hogy nem pályázol hitvány életemre. De talán tévedsz, vagy gyengül már a szemed, ha engem légynek nézel...

— Hm, — válaszolt a sas. — Ha nem is tartozol szorosan közéjük, hozzám képest mégis csak légy vagy te is. Nem nagy a sérelem, ha egy kalap alá veszek velük.

— Már mennyiben lehetnék én azokkal egyforma? Hiszen még a lepke társaim közül is kiválok. Egyedül én járom a legtisztább hegyi levegővilágot. Meg elég takaros is a szárnyam, nézd csak azt a remek rózsaszín pettyet rajta!

— Kár, hogy nagyon mulandó. Hiszen a ti rovaréletetek alig hosszabb, mint a vadrózsavirágzás. Azután — mi marad belőletek? Szertefoszoltok a semmiségbe, sem ember, sem állat nem emleget többé sem téged, sem bármely társadat külön. De én ha bevégezem napjaimat, mint csontváz megmaradok hosszú, hosszú időkre, s ha azt megtalálják valaha, akár a földön, akár a sziklabarlangban, tudni fogják, hogy éltem és hogy egy királyi sas maradványai vannak előttük. Arról nem is szólva, hogy ha egy vadász lelő, még ki is tömhetnek s akkor a tollazatom is megmarad.

— No, és neked, magadnak — lesz-e abban valami örömed, hogy akármilyen hosszú ideig emlegetni fognak, amikor te már rég nem fogsz erről tudni semmit? Nem mindegy az, ha akár az örök feledésbe merülsz is, úgy mint én?

A sas meghökkent, de tetszett neki a parányi állat okossága. Igyekezett arra valami módon megfelelni.

— Hiszen nekem, magamnak, lehet, hogy mindegy. De mégis, — úgy tudom, mindnyájan arra törekszünk, hogy emlékünkhöz minél tovább fennmaradjon.

— Ez igaz. De az én gyenge lepkeeszemmel úgy érzem, ez a cél valahogy üres, és nem elég ahhoz, hogy teljesen megnyugodjunk benne. Valami hiányzik belőle.

— Ne hidd, hogy nem gondolkodtam én is ezen hosszas magányos keringéseim közben. De az én nap-hoz szokott szemem nem elég éles ahhoz, hogy ennyire setétbe rejtett kérdésekbe belelásson.

— Lehet, hogy ketten többre megyünk. Mivel én annyira csak a jelenben élő állat vagyok, valahogy úgy gondolom, hogy a mára kell alapoznunk minden célunkat. A messze jövőt úgyis elintézik rajtunk kívül álló hatalmak. Azon nem segíthetünk.

— Vagyis, hogy igyekezzünk minél többet enni, élvezni, örülni?

— Nem éppen ezt. Hanem — úgy cselekedni, hogy magunkkal mi is meg legyünk elégedve. Tegyük meg azt, amit sorsunk kiszabott részünkre — mert hiszen valószínű, hogy valamennyiünknek van rendeltetése. Akkor érezni fogjuk, hogy életünknek tartalma van. És ha lenne aztán — tovább is, — az, aki előírta azt a továbbbit, majd csak gondoskodik mirőlunk is, akár fennmaradnak csontjaink, akár semmivé foszlanak pikelyeink.

A sas elgondolkodott ezen és még magasabbra repült, mert az volt a hivatása, a lepke pedig leszállt egy rhododendronvirágra, mert ez volt a rendeltetése. És mindketten elégedetten élvezték a felhőtlen fényességet, tudva, hogy betöltötték feladatukat, s a jövő — ha vár rájuk ilyen, — nem lehet számukra mostoha...

Az üldözött kutya.

Egy becsületes kuvaszkutya születése óta odaadó ragaszkodással szolgálta a kiségedcsaládot. Dióbarna szemeiből csak úgy sugárzott a rajongó szeretet és hála, valahányszor a gazda egy-egy silány falatot vetett neki. S ha néha — nagy ritkán — jó szót is kapott, nem tudta helyét találni boldogságában, s tekintetéből látszott, hogy minden pillanatban kész volna odaadni életét is kenyéradóiért. Nem bánta ő, ha a rakoncátlan gazdacsemeték akárhogy tépdesték fülét, farkát, ha lábait félig kificamították, ha szemeit csaknem kiszúrták: mindez a szenvedés a legcsekélyebb mértékben sem ingatta meg hűségében.

Egy — a faluban lakó — úriember azonban városba költözvén, túl akart adni kutyáján, s azt a kiségednek ajándékozta. Ez a kutya valami vizslakeverék volt, nagyobb is, még szebbszínű is az egyszerű kuvasznál, csakhamar megnyerte a gazda szeretetét, úgy, hogy a régi hűséges ebnek ezután már csak rugás, mellőzés, kínzás jutott osztályrészül.

Érezte ezt a szegény kutya, mélyen, fájdalmasan. Hogyne érezte volna, hiszen ha egy kutyaszívben annyi töméntelen hűség fér meg — fejlődni kell ott az érzések egész skálájának is. Vagy ha azt mondjátok, hogy a kutyahűség csak ösztön: jó, hát ösztön, de akkor minden más érzésre is ráfoghatjuk, hogy ösztön. Szóval: mélyen gyökeret vert benne a fájdalom ösztöne.

Mit gondolhat ilyen helyzetben egy kutya? Hogy nem gondolkodik? Nem, barátaim, azok az értelmes szemek mást árulnak el. Igenis gondolkodott a kuvasz is, még pedig illetéknépen:

dám
véthe
tem
talma
háláv

még
embe
aki
bánt
ford
zsem

elves
megy
Tala
tér,
feles

könn
kell
hato
Hány
előre
enge

nap
szem
daja
dobo

— Vajjon mit is véthettem én oly nagyot a gazdám ellen? Én ugyan nem emlékszem rá, hanem hogy véthettem, az bizonyos. Mert viszont azt fel nem tehetem róla, az okos emberről, hogy igazságtalanul bántalmaz. No, semmi, ha megérdemeltem, túrni fogom és hálával fogadom a fenyítést is.

A hűségben való megingásnak, a neheztelésnek még csak nyoma sem volt a kutya gondolatában. Az embert — gazdáját — felsőbb lénynek tekintette aki sokkal tökéletesebb, semhogy őt igazságtalanul bántassa. Hogy gondolhatta volna, hogy sorsa a színén fordult meg, és azért ütik-verik, mert nem oly szép zsemlyeszínű, mint a másik. Hiszen ő erről nem tehet!

Egy este a gazdája így szólt a feleségéhez:

— Azt a csunya kuvaszt pedig valami módon elveszítjük. Agyonütni mégis sajnálnám, de holnap bemegyünk a városba vásárra, s otthagyjuk valahol. Talán akad más gazdája, ha pedig nem, elviszi a sintér, de mi legalább nem látjuk. Nekünk két kutya felesleges.

Ki volt tehát mondva az ítélet az ártatlan fölött, könnyedén és közönyösen. Döntöttek egy életről. Meg kell adni, hogy még elég kegyelmesen, mert hisz szólhatott volna az ítélet egyszerűen föltétlen halálra is. Hány ártatlan hű kutya járt így! Kuvaszunknak egyelőre csak a száműzetés jutott, s legalább meg volt engedve a további élet lehetősége.

A kutya persze nem értett ebből semmit, és másnap ugyanoly rendületlen hűséggel csillogtak dióbarna szemei. Sőt megteltek hálás boldogsággal, amikor gazdája — amit régen nem tett — egy-két kenyérhaját is dobott neki a reggelitől. Szánalomból, utóljára tette,

de a kuvasz annak vette, hogy letelt a büntetése, vezeklése, és ezentúl ismét minden úgy lesz, mint régen.

Amikor pedig gazdája felült a szekérre és őt nevéen szólította, világos jeléül annak, hogy útjára is magával akarja vinni: majd a bőréből bujt ki boldogságában! Ekkora bizalom és megtiszteltetés! Micsoda örömben részesíti az ő jó gazdája! Kitérő szeretettel vakkantott, csaholt, körül-körülszaladgálta a szekeret, pajkos boldogságában megugatta a lovakat, fel-felugrándozott, hogy gazdája kezét megcsókolja a maga módja szerint.

Az úton pedig boldogan loholt, kilógó nyelvvel a sebesen futó szekér után a poros országúton. Mit törődött ő a fáradsággal, a júliusi nap gyilkos sugaraival, amikor gazdája azzal tüntette ki, hogy megengedte az elkísérését!

A városban aztán a vásár zűrzavarában szinte a szemét sem vette le a gazdájáról, csakhoggy el ne maradjon mellőle. Ha találkozott más kutyákkal, még az obligát szagolgotást is rövidre szabta. Egyszer azonban — akaratlanul is — betévedt egy kutyalakodalomba. Tudjuk, hogy ott az egész násznép ismerkedik, s ez alul ő sem vonhatta ki magát.

Igazán nem tehetett róla, ha ezalatt — gazdájának parasztfurfangja nagyobb volt, mint az ő ébersége, s úgy el tudott illanni előle, akár a kámfor. Kutyánk, amint kikerült a társak vigalmából, eszeveszetten, kétségbeesve kereste a gazdát, hiába, — hiába!

Most természetesen megint kellett gondolnia valamit. Magát okolta, — az ő vigyázatlanságát, mulasztását. Nem bánta ő, akárhoggy is ki fog kapni a gazdájától: édes lesz a verés is, csak még egyszer megtalálja.

A gazda pedig már messze járt, és a lelke nyugodt volt. Eszébe sem jutott, hogy mennyi mérhetetlen hűséget, szeretetet dobott el magától. Pedig hogy vágyik az ember sokszor egy parányi szeretet után! Hát a tartalék nélküli szeretet, amilyen emberben alig van meg, — olyan nagyon értéktelen, ha egy kutyától jön?

A kuvasz valósággal esztét vesztve keresztül-kasul száguldozta a vásárteret, majd az egész ismeretlen várost, fejét a földre hajtva szaglászott gazdája nyoma után. A forróságtól, fáradságtól a nyelve messze kilógott s talán már valami habos tajték is mutatkozott a száján. Jó kedve sem lehetett, s természetes, hogy a farkát sem tartotta magasra, hanem kétségbeesésében leeresztette. Amikor pedig egy pajkos kölyök pusztá nyegleségből útját állotta, — a kutya — dühös lévén az idővesztéséért: a fogát rávicsorította.

Nosza, több sem kellett a kölyöknek: rögtön kiadta a végzetes jelszót:

— Veszett kutya!

Pillanat alatt mintha a földből nőttek volna ki, nyolc-tíz hasonló kis naplopó került elő, idecsalta őket a vérszomj, a velökszületett bestia: itt a jó alkalom: egy szegény kutyát halálra üldözni. Micsoda jó hecc lesz ez!

Mi van annak a kutyának a szívében, — csupa hűség, csupa őszinteség — ki törődne azzal?

A nyers vérszomjasok elseje már fel is kapott egy éles követ és jól célozva, rettenetesen eltalálta a szegény kutyát. Éppen a szemén. Az egyik hűséges dióbarna szeme rögtön kifolyt.

A kutya szivettépően felvititott. Kegyetlen, vad röhögés volt a válasz, majd újabb közápor minden oldalról.

A kuvasz — amennyire még a lába bírta, futott, száguldott, amerre még az egy szemével látott, céltalanul, csakhogya puszta életét megmentse. Most már csakugyan tele volt a szája tajtékkal, a farka a lába közé húzva, úgy hogy veszett kutya kinézése volt. Gyors iramát a kölykök nem tudták követni, de volt gondjuk rá, hogy átkiáltsanak a szemközt jövőknek. Azok rögtön a kutya után fordultak és tovább üldözték.

Volt-e még e nagy szenvedésben valami gondolata a kutyának? Megvolt-e fogalomkörében ekkora gonosz kegyetlenségnek a képzete? Érzett-e valami csalódásfélét az emberiségben, amelyet ő eddig oly tökéletesnek gondolt? Milyen jó, hogy nem látjuk a kutya gondolatait, különben nagyon, nagyon kellene szégyelnünk magunkat...

A közáport botütések váltották fel. Egyik lábát eltörték, most már csak három lábon, ugrálva, sántikálva folytatta a futást. De menekvés nem volt sehol. Ahány ember felbukkant, mind csak üldözői táborába szegődött. Csak egy, egyetlenegy kelt volna védelmére, de annyi sem volt.

A kutya látta, érezte, hogy itt meg kell halnia. Megállott. Azonnal körül volt fogva. Egy villogó szemű, durva munkás vasdoronggal sujtott a fejére: a koponyája betört, a szegény állat összeroskadt.

Valami fenséges nagy diadal nem vált ki nagyobb ordítást az emberi torokból, mint ez a csunya, szomorú eset. A munkást mint hőst ünnepelték, mert leütött egy ártatlan kutyát. Ilyen az ember!

A kutya pedig még egyet-kettőt vonaglott. Elboruló szemében nem kutatta senki, mi volt utolsó gondolata. Eszébe jutott-e még egyszer gazdája és küldött-e neki

hűséges utolsó üdvözlét? Vagy e legvégső tiszta percében tudatára ébredt rettentő csalódásának, ki tudná?

Am a kutya szívében az ember iránt csak hűség és ragaszkodás van. Ha más is lenne, akkor már rég undorral felmondta volna az évezredes barátságot, amelyből neki csak égbekiáltó igazságtalanság és szörnyű kegyetlenség jut osztályrészül.

A dúvadak egyezsége.

A Kellogg-paktum „öröme.”

A rendesnél szigorúbb tél volt és a különböző nagyragadozóknak valamivel szűkebben került a zsákmány. Szó sincs róla, hogy azért éhkoppon maradtak volna, csak fáztak esetleges hústalan napok gondolatától. Hogy ezt megelőzzék: óriási dolgot határoztak: egyszerre, közös erővel nekiesni a mitsem sejtő, felfalni kíváncsú állatoknak, és széttépni, legyilkolni, elfogyasztani belőlük annyit, amennyit csak — akár egy egészséges csömör árán is — bírnak.

Hogy szükség volt-e erre a tömegmészárlásra? Ők azt állították: igen, mert különben a gyomruk egyszer megkordulhat s akkor talán kiesik a világ feneke: a szegény áldozatok nem szóltak semmit, azt is alig hörögték, a nem érdekeltek pedig csak bóbiskoltak és örültek, hogy élnek. Így ez még ma sincs eldöntve.

Hirtelen kezdődött a nagy hajsza és a támadóknak csodás bátorságot adott sokaságuk felemelő tudata. Sebezve heverték a porondon a nemes növényevők — az erdők szarvasai, a senkinek nem ártó szelid őzek,

haldokoltak a kecskék, zergék és más jóhiszemű áldozatok.

Am a ragadozók még oly hatalmas állatba is bele mertek kötni, amilyen a vadkan. Igaz, hogy az gonosz módra visszaharapott s agyarával felhasította a medve beleit, de ezzel legalább bebizonyította, hogy ő is akarta a mészárlást. S ím kiderült, hogy jogos volt a háború, mert a vadkannak sem voltak békés szándékai. Ezt nyomban a hallali után elismertették vele s e megállapítással kellett — mint utolsó hördüléssel — kiadnia páráját.

Legrosszabbul jártak az akolba zárt bárányok. Nemcsak hogy javarészüknék vérét vették, de a megmaradtakat is szétterelték — minden tiltakozásuk ellenére — náluk sokkal hitványabb állatok vackaiba, ahol reménytelen, lassú elsorvadás várt reájuk. Afféle külön konc gyanánt dobták őket oda azoknak, amelyek suttyomban kerültek elő, amikor a hajsza már sikeresnek látszott, — és lármájukkal megpecsételték az olcsó diadalt. És akár a hiéna, akár a patkányok, sőt még a piócák is — persze hogy elbántak a fegyvertelen juhokkal.

Am, — fő, ami fő — a ragadozók úgy jóllaktak, mint még soha, talán álmaikban sem. Az idő is tavaszra fordult s állataink könnyelműen elfeledték a mostoha időket: szinte azt hitték, sohasem lehet többé tél.

Ekkor egy jóhiszemű öreg mackóban, aki eddig az emésztéstől nem ért rá gondolkodni, felébredt a lelkiismeret. Hogy mégis igen otromba és rút dolog volt az a tömegmarcangolás, és igazán szép és felemelő volna kimondani, hogy ők — az egykori bölcs kitervezői — azt ünnepélyesen elítélik. Micsoda nagylelkű gesztus

lesz ez, és hogy visszaédesgeti hozzájuk egy csapásra a koldussá lett, elzüllesztett növényevőket. Már tudniillik azokat, akik még megmaradtak belőlük. Micsoda határtalan lelkesedéssel fognak ezek odatódulni és helyeselni ezt az elítélő nyilatkozatot! Hiszen az sohasem látott új, boldogabb korszakot fog hozni az egész állatvilágra!

S mint ilyen nagyjelentőségű újításnál illik, előbb jól meghányták-vetették egymásközt, mi is legyen benne a fontos nyilatkozatban, hogy a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon, hogy kicsit komoly is legyen, de humorkás is, igazság is legyen benne, de hamisság is. Az egész pedig — érjen legalább is annyit, mint a mókusnak egy — lyukas mógyoró.

— Már az is nagy elhatározás részünkről — kezdte a mackó, hogy elítéljük a nagy tömegmészárlást. Ez annyi, mintha meg sem történt volna. Így kielégítheti, sőt boldoggá teheti a legyőzötteket.

— Nagy áldozat, hogy lemondunk róla — tette hozzá a farkas, amely erre az ünnepi alkalomra báránybőrbe bujt.

A medve azonban haragosan dörögött fel.

— Lemondani? Ki beszél arról? Mi csak elítéljük, ami történt. De hogy mondanánk le valamiről utódaink nevében? Hátha azok majd fütyülnek ránk.

— Akkor mégis valami megnyugtatóbbat is kellene belekevernü — vélekedett a hiúz. — Ez kevés lesz nekik, amilyen izágák.

— Jó, legyen hát benne, hogy a most fennálló békés állapotokat maradandókká akarjuk tenni.

Elfogadták. Különösen a róka helyeselt boldogsunyi mosolygással. Ő tudja, micsoda utógondolatokat forgatott agyafurt fejében.

Az állatok már-már oszladozni akartak, hogy összehívják a volt áldozatok hátramaradott példányait, hozzájárulás végett.

— De nem addig van ám, — tartotta vissza őket a medve. — Hadd kukoricázzunk még egy kissé. Hiszen nekünk is kell valami kibuvó, magamról tudom, hogy keresek ilyet tavasszal a barlangom oldalán. Mi legyen az? Ki tud okosat ajánlani?

A sakál készenlétben tartott egy „formulát”.

— Mondjuk ki, hogy az öldöklést elítéljük, mint a gyomorrontás és csömörszerzés eszközét.

Nagyon megelégedtek ezzel a makacs tanácskozó felek. De valamelyik kis ragadozó — talán a nyest — még mindig aggodalmaskodott.

— Meglátjátok, amazoknak ez sem lesz elég. Süsünk csak ki még valami smoncát!

A hiúznak támadt most ötlete.

— Hogy szándékunkat komolynak lássák, adjuk meg nekik a kenetteljes tanácsot (amely egyúttal parancs), hogy ha valamelyik izgága növényevővel bajunk támadna, az csak békés úton keresheti a torkunkból való kiszabadulást. Azaz — védekeznie természetesen nem szabad. Keressen orvoslást a sóhivatalnál... Mert aki keres: talál!

— De „ahol nincs, ott ne keress” — humorizált a görény.

— Micsoda éretlen tűzbomba ez! — intette rendre komoly képpel a farkas.

— Jó, jó, hiszen keressenek, — de ha nem talál-
nak? — kockáztatta meg a vadmacska a kérdést.

— Akkor pukkadjanak meg! — vetette oda mint nyomós záradékot a medve és a kész tervezet megcso-

dálására, mohó felhabzsolására másnap összehíttá a lefegyverzett csöcseléket, mint másik felet.

— No, ez csak tetszik nektek, ebugatta léhűtők — szólt vállveregető humorral, miután tövéről hegyére elmagyarázta a sok szóba burkolt üres hűhót.

De amazok fanyar, csalódott képet vágtak a gyönyörű tervezethez, sőt — kissé erősebben mondva: elképedtek.

Ezen az arcátlanságon viszont mackóék szörnyedtek el és hinni sem akartak szőrös, bozontos füleiknek. A medve jóakaratóan még bővebben fejtegette:

— Nem értitek? Hisz nektek is érdeketek, hogy ezentúl többé ne mérsároljunk le titeket tömegesen.

— Csak egyenként — szólt közbe a szarvas, némi gúnnyal.

— Micsoda bolond megjegyzés — szólt a farkas türelmetlenül — hát persze, hogy ha utunkba álltok, kénytelenek leszünk felfalni. De azért szent marad a béke.

— Talán ez az a békés megoldás, amit keresnünk kell? — makogta a nyul félénk tisztelettel.

— Hát persze, hogy ez — magyarázta a róka is. — Van-e szebb dolog, mint ha símán, akadékoskodás nélkül kerülhet a gyomrunkba az, akit erre kiválasztunk, méltónak tartunk!

— Vagy megfordítva, ti fordultok fel békésen, ha egyszer megerősödik a patánk és visszarúgunk — dohogott egy fiatal csikó.

— Azzal a különbséggel, hogy mi a ti hulláitokat nem kebelezük be, de helybenhagyjuk az út sarábanporában — toldotta meg a bika.

— Bár már látnám! — mekegte a kecske.

— Az nem lehet, hiszen „a mai állapotoknak kell fennmaradniuk” — szolt a sakál. — És különben is le vagytok fegyverezve.

— Hát ti nem lesztok? — kockáztatta meg a ló a kérdést.

— Most nem arról van szó, a tárgyhoz szóljatok — mondotta a farkas, hogy helyreállítsa a gyűlés tekintélyét.

— Hogy is ne! Majd ha fagy! — tiszteletlenkedett újra a mókus.

— Eh, ti csak mindig okoskodni tudtok! — folytán fel az elnöklő medve. — Elfogadjátok-e vagy nem, az itt a kérdés. No, csülköt rá! — biztatta elsőnek a — vaddisznót, az egykorinak törpe utódát.

Az pedig — mit is tehetett szegény: odacsapta a csülkét a medve mancsába.

A jámbor bárány jelen sem volt a nagy eseménynél. Őt csak utólag, később értesítették róla, megüzenve, hogy elvárják az ő hozzájárulását is.

A sokszor becsapott és alaposan megnyirt állatot meglehetősen tanácstalanul találta a váratlan, megtisztelő felhívás. Még habozott, mit tegyen, amikor találkozott egykori osztályosaival a bajban.

Azok egyike aztán — felvilágosította.

— Nézd barátom, egészen mindegy, elfogadjuk-e azt az egyezséget, vagy nem. Aki birja, marja, úgylis az történik, amit amazok akarnak, amíg védtelenek vagyunk és nem bírunk velük. Ha meg — bár megérnök — egyszer fordulna a kocka: akkor — hiszen annyi kibúvóról gondoskodtak abban a gyatra egyezségben — mi is hasznunkra fordíthatjuk és magyarázhatjuk majd, ahogy nekünk jól esik.

—
dezte n

—
Felnőtt
Mert az
csak ké
— aká
gyengéb

Pá
sütött k
tatlanul
eltelve
mítva f
mohón
natos. S

Ol
finomai
tól meg
sem ak
világba
vegetat

Az
szemte
szemre
són, s
a más-
M
légysz

Dr. Mauk

— Azt akarod mondani, csürjük-csavarjuk? — kérdezte naivul a bárány.

— Hát ők nem úgy teszik? Nem komoly az egész. Felnőtt állatok kisded játéka, rosszhiszemű cicázása. Mert azt a terv kigondolói is bölcsen tudják, hogy ha csak két állat is marad a világon, akkor is az erősebb — akár „békés eszközökkel is” lehetetlenné teszi a gyengébbet.

A legyek végzete.

Pár napi zegernyés hűvösség után fényes derűvel sütött ki az augusztusi nap, életre hívta egy megszámlálhatatlanul szapora új légynemzedéket. Nagy reményekkel eltelve keltek ki bábjaikból s hátsó lábaikkal megsejmitva frissen csillogó szárnyaikat, nekiestek az életnek, mohón ellepve mindent, ami a légynek csábító és kíváncsatos. S van-e a világon, ami nem ilyen?

Olyan egyformák voltak valamennyien, hogy a legfinomabb emberi szem sem tudta volna egyiket a más-tól megkülönböztetni. Pedig ahogy milliárd falevél közt sem akad két teljesen egyforma, annál kevésbé a légyvilágban, amely mégis magasabbrendű életalak minden vegetatív formánál.

Az ember egyszerűen azzal intézné el őket: egyik szemtelenebb a másiknál. De az ő csodásan összetett szemrendszerök átlátta a hajszálnyi eltéréseket a külsőn, s derengő kis értelmök felismerte minden egyesben a más-más egyéniséget.

Mert a sok egyforma rusnya légy közt is lehet — légyszemmel nézve — óriási különbség. Egyik délceg,

karcsú, másik potrohos, egyik csámpás, másik feszes, s ha hajlamaikat (nem akarom mondani: lelki tulajdonságaikat) vesszük, mennyivel vakmerőbb, vagy makacsabb, kitartóbb, pajzánabb lehet ez, mint amaz ... Ám nekünk, ilyenekkel kevésbé törődő embereknek — ugye — ez oly mindegy. Ha légyapírra kapjuk: örülünk, s nem vizsgáljuk: a szerényebbik esett-e áldozatul, vagy az, amelyik sportot űzött a bosszantásunkból.

Az említett légynemzedék minden tagja csak egyben értett egyet. Valamennyi úgy készült neki az életnek, hogy az örökké fog tartani. Ebben különben még az emberrel is megegyeztek. Ember vagy légy, — ha frissen kirepül az életbe — vajjon melyik gondol a közeli elmúlás lehetőségére?

Legyeink — nem sokat gondolkodva — szétrebbennek amerre a „hívás”, a hajlam vonzotta őket. Egy okos, pohos pók, amely még az előbbi légynemzedéken hízott kerekre — figyelte a konyhamennyezet sarkából sorsuk alakulását, hogy tanulmányt írhasson a „Pókok Lapja” szeptemberi számába. Jó helyről leste, mert onnan elláthatott — az üvegajtón át — a nekik szállást adó filisztercsalád ebédlőjébe is.

Először is megállapította, hogy ez a légynemzedék szerencsés csillagzat alatt született, mert éppen nagy ebéd készült a háznál.

Az ifjú legyek egy csapatja nekiesett a kikészített tortakrémnak. Ezek lehettek az édesszájúak. Nem történt bajuk, jóllaktak, tovarepültek. Hogy néhányan bele nem ragadtak, annak köszönhatték, hogy lábaikat előzőleg megedzették az udvarra vetett sikamlós csirkebeleken. Mint aki jól végezte dolgát, ez a csapat nyugodtan mehetett a légyegyleti gyűlésre.

Hogy ott miről tárgyaltak? Pókunk azt is elleste. Az embert szapulták, aki nemrég új légyirtó szereket talált ki, fúvással, permetezéssel kábítva a legjelesebb legyek dandárait. Rettentő lett volna a derék rovarok felháborodása, ha egy öreg dongólégy bölcsen meg nem nyugtatja őket: hogy az ember maga sem akarja őket az új szerekkel komolyan kiírtani, hiszen oly méreg drágán árulja azokat, hogy jóra való légynek nem is kell félnie, így sohasem fognak azok a gyilkos szerek elterjedni. Az emberek nem is a légy, de egymás zsebe ellen talál-ták ki.

A másik fürgébb csapatnak nem volt érzéke az egy-leti élet iránt. Ezek már az udvarról jöttek, jócska adagot hozva lábaikon a porból, amelyben a disznó meghempergett. Ép azért nehézkesen repültek át a párolgó levestál felett. Hármát-négyet meg is szédített a jóleső forró gőz, s kábulva hanyatlottak alá. Hulláikat az asztalon halászta ki a levesestányérból néhány éhes vendég.

Még gyászosabban járt az a bátor légy, amely a sertés sebes füléről szállott a vagdalthús közé. Belőle is vagdalék lett: a konyhakés éppen derékon metszette ketté. Bizony még a pók is megrendült akkora katasztrófa láttára. Megható cikkének ezt a címet adta: „Amire a légy nem számít.”

Közben új csapat lepte el a még mindig kíváncsú tortakrémet. Ezek nem győztek eléggé csodálkozni, mennyivel édesebb csemege ez, mint a szappanhab, amelyről imént elszállottak s ami még ott fanyarodott csápjaikon. Valami borotváról kerülhetett egy eldobott papirosra.

Ez a csapat azonban a csemegézés után balvégze-tébe szállott bele. A jóllakottság vakmerővé tette őket:

ketten a kuvasz orrára szálltak. Nagyot csattantva fogával kapta be őket a kegyetlen eb, s a szegény két légy — súlyos belső zúzódásokat szenvedve — kimult. Néhány mást — kirepültében — bekebelezett az eresz alatt fészkelő fecskepár. Ezek hirtelen halállal patkoltak el.

Ketten boldog nászrepülésre készültek — a nyitott ajtón át. Nagy lendületet vettek, de — óh jaj — vőlegény és ara egyenesen nekiszállt a gémeskúton fészkelő keresztespók hálójának. Belegabalyodtak mindketten, amíg a pók megfogta s eret vágott rajtok. Az elszenvedett nagy vérvesztéségtől jobblétre szenderültek.

Néhány legyecské az oszlásnak indult egérhulláról szállt a jobban illatozó peccenyére. Még ki sem élvezhették a különbség előnyeit: a forró zsírban lelték kora elmulásukat.

— Milyen szomorú is a légy élete! Hogy megtizedelte őket máris a balsors, pedig alig pár órája, hogy kikeltek — elmélkedett a pók, és figyelmét azokra fordította, amelyek hátatfordítva a konyha gyönyörűségeinek, egyenest berepültek a szobába. Talán ezekre kedvezőbb sors várt.

Igen ám, csak hogy ezek maguk nem nyughattak. Egyikük például — célul tűzte ki, hogy egy kopasz koponyán szerzi meg műszaki kiképzését. Ügyességi gyakorlatokat végzett a síma felületen, még csak lábát sem ficamította ki. Többszöri elkergetés után futást színlelve újra meg újra visszatért. De egyszer lecsapott rá a gránát: a kopasz ember tenyere. Azonnali potrohbenulást kapott, magyarul: kipukkadt a hasa. Merészségének több ártatlan társa is áldozatul esett: a kopasz kujon feldühödött és eszeveszetten hadonászott a légycsapóval. És tömérdek légy pusztult el a szenvedett belső sérülések

folytán, holott még sok dolguk lett volna a világon. Éppen nagyszabású vállalatba akartak fogni: a bacillusok népszerűsítése és intenzív terjesztése terén.

A mennyezetről békésen alácsüggő ragadós légy-papír a megmondhatója, mennyien lelték lassú, kínos végüket az enyv csábítóan csillogó nedvében! Szinte feketéllett a hosszú halálszalag a legyek hullától! Ficamodott lábak, kitépett szárnyak tanuskodtak a nehéz halálküzdelmekről, sok sárgahasú légyanya még petéit is lerakta kínjában a puha sárga enyvbe, azzal a nyugodt tudattal mulván ki, hogy legalább a jövő nemzedék létét biztosította. Ha tudta volna, hogy az — mielőtt kikelhetne — a tűzbe kerül!

Legjobban jártak talán, akik kivándoroltak, a kiloccsantott moslékról hősi elhatározással a szomszéd pékműhelynek véve útjukat. Ezek további sorsát már nem figyelhette a résztvevő pók s mivel cipóval nem él, még mazsolává vált hulláikat sem láthatta viszont.

Estefelé azonban egésznap portyázásából hazatért a jó öreg pók szomszédja. Társa lehangoltan mesélte el a gyönyörű nyári nap dússzámú légynemzedékének sorsát.

— Ez szörnyű — mondotta őszinte meghatottsággal. — Eddig azt hittem: mi pókok vagyunk a légy egyedüli pusztítói és ha egyet-kettőt el is tizedelünk a seregükből, a többi túl van minden veszedelmen és nyugodtan örülhet a létnek. És most kitűnik, hogy mire ránkborul az ősz, alig marad hírmondó belőlük, amelyiket természetes módon ölne meg a potrohában fejlődő penészgomba. Mennyivel különb is a sorsa például az embernek...

— Az embernek? — mondotta a másik és elgondolkodott. — Bajosan hinném. Portyázásom közben sok

emberfia szemében láttam már könnyet és sokukat láttam vergődni, mint a legyet az enyven. És azt hiszem, ha mi akkora embercsoport sorsát érnénk rá tanulmányozni, amilyen légysereg élete előttünk egy nap alatt lejátszódott: körülbelül ugyanarra a végeredményre jutnánk. Csak az életidejük hosszabb valamivel, de a vég egy: és náluk is alig akad számtalan közt egy-kettő, akit időelőtt le nem sodor a lét porondjáról a maga kélhetetlen balvégzete.

Vadállatok sérelmei.

Bizonyos, hogy az állatkert gondos vezetőségének sok mindenre kiterjed a figyelme. Szinte azt hinné az ember, könnyebb a tevének a tű fokán átbujnia, mint az ottani rendezett körülmények között tengődő vadállatoknak ezt a figyelmet kikerülniök. És mégis: van az ottani állapotok szanálásának egy Columbus-tojása, amely eddig feltöretlen maradt és talán meg is zápult volna, ha a mellőzés homályából fel nem hozom. Enélkül pedig lehetetlennek tartom a vadak közviszonyainak egészséges felvirágoztatását. Csak további lanyhaság, pangás és krízisek ülnék meg a ragadozók hangulatát.

Meg kell kérdezni ugyanis magukat az illetékes állatokat, miféle sérelem üt szeget a fejükbe, s ha netalán ők is holmi kicsinyes panaszokon nyargalnának (mint olykor az emberek), ki kell alóluk emelni ezt a vesszőparipát. Lehetőleg nem a lovagiasság szabályai szerint. Mert ha lovaggá ütnők teszem fel: a tigrist, oroszlánt, akkor a lónak már — régen rossz volna. Hiszen ők is visszaélnének a lovagiasság „szabályaival” és ők is pró-

bálnák azokat „értelmezni”. És tudjuk, hogy állati ésszel ezen a címen hogy ki lehet mindent csavarni. Akárcsak a citromot.

Azt azonban nem javasolnám, hogy sérelmeik elintézését őrájuk magukra bizzuk. Hiszen ők sem értek még meg az autonómiára. Ezt még a tótok sem tudták kiküzdeni, nemhogy az állatok. (Habár — lehet, hogy a csehek azon az alapon állnak, hogy a „tót nem ember” s ezért vonakodtak nekik azt megadni. Nálunk ez csak üres szólás-mondás volt, de a csehek logikus következtetést vonnak le belőle.) Ha az állatoknak önkormányzatot adnánk, nem kíváncsoznának többé ki az állatkertből, ki volnának elégítve. Ez pedig természetellenes volna. Szóval nekünk kell az ő bajukat ellátnunk, mert csak mi tudjuk, „mitől döglik a légy.”

Hogy a fenti hiányt jóvátegyem, körsétát rendeztem az Állatkertben, sorra kérdezve valamennyit, hol van a kutya eltemetve. Megbízást erre nem kapván senkitől, csak mint fogadatlan prókátor szerepeltem. Jellemző, hogy az állatok rögtön azt kérdezték, hogy mint ilyennek, mi a fizetésem. Önzetlenséget már ők sem tételeznek fel az emberben. De meggyőztem őket, hogy a pénznek szaga van, mivel pedig ezt rajtam ugyancsak nem érezték, vallottak, mint a karikacsapás.

Hátulról kezdtem, az akváriumban. A halakról tudtam, hogy nincsenek még kinn a vízből, sok lehet a panaszuk. És mégis valamennyi hallgatott, mint a csuka. Egykedvűségük kihozott a sodromból, s bosszantani kezdtem az utóbbit: „Csóri, csuka, nincsen mája.”

— Régi vicc — bugyborékolta ki megvetőleg. — Még Mátyás király idejéből való. De hogyan is lenne májam, mikor ön már gyermekkorában is oly előszere-ttel itta az olaját?

— Az ám, mindig a pokolba kívántam — találtam hirtelen kimondani. — De az az olaj különben sem az ön májából készül, tengeri kollégája szolgáltatja. Az olaj íze szerint az is igen rosszmájú...

— Hát ha májam nincs is, epém még mindig van... mondotta fenyegetőleg...

— Fűtyülök rá! Én nem szoktam epébe mártani a tollamat. Nagyon is szőrmentén bánok emberrel, állattal — vágtam vissza. De láttam, hogy a szeme már kétfelé áll. S mivel tudtam, hogy „fejétől dühösödik a hal”, jobbnak tartottam ellépni.

A krokodilhoz kerültem. Éppen könnyezett, de ezt rejtegetni akarta előlem. Kérdésemre, miért teszi, elkeseredetten válaszolt.

— Hogyne, mikor önök, emberek még legszentebb érzelmeinkből is gúnyt űznek. Még a könnyeinket is kisa-játítják, hogy úgy mondjam: „elemelik.” Valójában önök sírnak krokodilkönnyeket, nem mi. A mi könnyeink őszinték, mi azokkal „siratjuk a legszebb álmot”, azt az időt, amikor még szent állatok voltunk, Egyiptomban.

— Egyéb bajuk nincs? — kérdeztem, kissé könnyedén véve a sérelmet.

— Hát, hogyne volna! Ismeri a nótát, bizonyára lumpolt is mellette: „A Dunában egy nagy krokodilus van!” Ez először nem igaz, de ha úgy is volna, hogyan lehetne nagy példány abban a kis pocsétában, amikor a mi elemünk a Nilus!

— Ha ismeri a nótát, azt is kell tudnia, milyen szép szerepe van annak a krokodilusnak — nyugtattam a nagyzási hóbotban szenvedő állatot. — Azt talán csak szívesen vállalná?

— Süsse meg! Az nem a mi esetünk! Nagyobb vad-

állattal nem igen bírunk! — felelte s felháborodva elto-
tyogott.

A kigyó mindjárt egy komoly kérdést csörgetett
felém.

— Mondja, — volt már önnek alkalma meggyőződni
a mi hűtlenségünkről?

— Az önökéről nem, — mondtam hasonló ko-
molysággal.

— Akkor, hogy nem lázad fel az igazságérzete, ha
embertársai minden céda asszonyt „hűtlen kigyónak”
neveznek? Mi nem színlelünk, az ember nagyon jól
tudja, mit várhat tőlünk...

— De a sziszegésük talán ... mentegetőztem bizony-
talanul. — Az emlékeztet holmi álnok démon szerelme-
tes suttogásaira...

— Hiszen a liba is sziszeg, mégsem jut eszükbe tőle
irtózni. Sőt úgy szeretik, hogy meg is eszik. Egyébként
a mi sziszegésünk is őszinte. Vagy fenyegetjük önöket,
vagy — mint a szegény sikló — az életünkért könyör-
günk. Többnyire hiába.

Beláttam, hogy sérelmének van alapja. Igértem is
fűt-fát, minthogy ilyenekkel nem szoktam fukarkodni.

Az emlősök közül a mókust választottam ki első-
nek.

— Önök emberek — kezdte panaszát — szörnyen
pletykások. Mi szükségük minden kis esetet nótában
világgá kürtölni? Kit érdekelhet, hogy a „mókuska, mó-
kuska felmászott a fára” és aztán „leesett a sárba”. Ez
végre is a mi magánügyünk. Ilyesmi önökkel is előfor-
dulhat.

— Hisz azt is megénekeljük. Például hogy „Végig-
mentem az utcán, besároztam a csizmám.”

— No, látja. Ez is csak megerősíti, amit mondtam. Kevesebbet pletykázzanak. „Sok beszédnek sok az alja.”

— És „hallgatni arany” — folytattam a közhelyeket és átnyergeltem a farkashoz, megnézni, nem búj-t-e ez alkalomra báránybőrbe?

— Azt csak önök találták ki — ordított, elvesze gondolatomat. — Mennyivel különb a mai bárány a ma született farkasnál? Miért öltsek én báránybőrt, hiszen önök előtt is több így a becsületünk, mint azoké.

— Hogy érti ezt? — kérdezte kissé meglepődve.

— Úgy, hogy önök is szívesen üvöltének együtt a farkasokkal, — ami mellesleg mondva csak önökre megtisztelő, — de nem bégetnek a birkákkal. Sőt ha valamelyikük úgy bámul, mint emez, azt elég butának tartják. Büszkéek, ha hordhatnak farkaskacagányt, de ki látott birkakacagányt? Azt ugyancsak kikacagnák. Még a kos is csak a dohányzacskóig viszi fel...

— No, ennek hát nincs panasza — konstatáltam és effeletti örömömben vígan dúdoltam: „Teve van egy-pupu, van kétpupu, van négy-pupu, sőt több...”

— Hogy tudnak önök rólunk ilyen szemenszedett valótlan-ságot énekelni? — förmedt rám az érdekelt állat, amint mellette elmentem. — A mi féltve őrzött ékes-ségünk a pup, amivel kitüntetett a Teremtő. Hogy is mer-nénk abból még kettőnél többet követelni? Hiszen sok a jóból is megárt...

— Örüljenek, hogy mindenre kiterjedő figyelmünk még az önök ronda pupját is dalba foglalja! — válaszoltam leintően legyintve. — Inkább a szarvasmarha tehette volna ezt, hiszen az legalább rokonuk!

Nem valami szívesen fogadott a róka. Valósággal a

fejebe vette, hogy hét bőrt akarok róla lenyúzni és ezt a rögeszméjét sehogysem sikerült eloszlatnom. Végre is türelmemet vesztettem.

— Azt hiszi talán, hogy ön balatoni nyaraló? De hiszen akkor sem én húznám le a bőrét, van ott elég más arra hivatott!

— Jó, jó, de ön vadászember s bizonyára szeret szalonkázni, kacsázni, rókázni...

— Az utóbbit a legkerekebben tagadom — feleltem szinte megvetően és tovább mentem.

Az oroszlán fölötte lehangolt volt. Hogy merte őt — a bátorság jelképét — olyan náció a címerébe felvenni, amelyikben ez a tulajdonság alig van nagyobb mértékben, mint a nyúlban! És még hogy eltorzítva!

Nem tudtam megvigasztalni. Mert ha azt mondom neki: nincs igazság a földön, bizonyára a szememre veti: miért nem csinálnak hát önök emberek? És erre én is csak azt kérdezhetem: miért?

A tigris panasza is politikai természetű volt. Hogy az ő nevét ruházták bizonyos államférfiúra, akit inkább a hiénáé illetne meg...

— Nincs igaza vérengzőségednek — cáfoltam. — A hiéna csak a holtakat szeleteli, amaz azonban élő országokat marcangolt cafatokra...

Közbeszólt a hiéna is, hogy ő bizony nem vállalja a párhuzamot.

— Jó, jó, csak várjon — nyugtattam. Majd jön egy józan kor, amikor a történelem erkölcsi hullává bélyegzi ezt a világnyomorítót. Akkor aztán rágódhatik az emléken, de úgy, hogy arról kolduljon...

— Akkor sem közelítek hozzá, mert méreggel nem táplálkozom — felelte s igazat kellett neki adnom.

Hátra volt még a medve és a majom. Az a komorság, ez a bohóság szimboluma. Szemrehányással fogadott az előbbi.

— Önök túlsokat emlegetnek — különösen Pálfordulása és Gyertyaszentelő körül. Szinte feszélyez az ilyen érdeklődés. Még meg sem fordulhatok, ki sem jöhetnek a barlangomból. Nem gondolja, hogy ez nekem alkalmatlan?

— Hja, mikor mi oly messzemenő következtetéseket fűzünk ilyen ténykedéséhez... feleltem. — Hogy lesz-e még tavasz, és mikor... Hiszen úgy várjuk...

— Vegyék hát tudomásul: sárjad a fű a hó alatt — felelte rejtelmesen és elkocogott...

Ám a majom nem adott kihallgatást. — Sokkal mélyebben sértettük őt meg mi emberek, semhogy szóba állhatna velünk — üzenté ki egy ugrándo-zó madárral. Még akartam kérdeztetni, hogy mivel: de úgy is megtudtam, még a verebek is csiripelték. Azzal, hogy elloptuk tőlük azt, amire a legbüszkébbek voltak: az utánzási hajlamot. És most már mi utánozzuk őket, akik elvesztve hazájukat, szabadságukat, testvéreiket: mégis viháncolni, veszekedni, bohóckodni tudnak abban a kegyetlenül szűkre szabott ketrecben.

Az idegen rák.

Nyári kirándulótársaság kereste fel az erdei patakot. Rákászat volt a kimondott cél, s a férfiak bele is merítették a hús vízbe egy-két csalétekkel felszerelt rácsát, a résztvevő hölgyek azonban uzsonnázás közben olyan tereferét és viháncolást vittek végbe az árnyékos parton, hogy azt a legsüketebb rák is meghallotta a víz-

ben, s ijedten húzva összebb bajuszát, még mélyebbre bújtt odújában.

Csak egyetlen egy éhes és bátor rákocska engedett az erős kísértésnek, és nem törődve a lármával, rátelepedett az illatozó májdarabra. Meg is adta az árát: partra húzták, zsákba tették. Igaz, hogy többet aztán egy fia rákot sem fogott a társaság egész este.

Mit csináljanak egyetlenegy rákkal? Amint a patakparton rosszkedvűen hazafelé bandukoltak, egy darabig csak vitték a zsákban, de a fordulónál, ahol az út elkarnyarodott a pataktól, egyiknek eszébe jutott, hogy ha már egy rákból úgysem lehet levest készíteni, hadd éljen a szegény pára, és visszadobta a vízbe.

Elemében volt ugyan a halálraszánt állat, de a pataknek olyan részén, ahol még sohasem járt. Távoleső otthonát hiába is kereste volna, de meg attól is tartott, hogy az az ember még meggondolja magát és újra kihalássza, nem volt más hátra, mint itt az idegenben — hanyatthomlok menekülést keresni. A túlsó part alatt véletlenül üresen tátongott egy ráklyuk: eszeveszetten beúszott hát abba.

Csak éppen annyi ideje volt, hogy átgondolja a vele történeteket, máris megérkezett a helyiség jogos tulajdonosa. Nyilván sikerrel portyázott: oly elégedett lassúsággal mászott haza, hajléka felé. Majd jéggédermedt azonban a megrökönyödéstől, amint abból két hegyes ollót látott maga felé meredni.

Ritka eset a rákoknál, hogy ollóramenő nyílt küzdelem nélkül, orvul foglalja el egyik a másik lakását — amikor mindenkinek módjában van külön üreget ásni, — az igazi gazdának tehát hirtelen nem jutott eszébe, mit is ír elő hasonló esetre a rákok szokásjoga. Minthogy

semmikép sem volt szándékában albérletbe adni lakását, valamikép mégis csak vissza kellett azt szereznie. Az a másik pedig ült ott, tudomást sem véve róla, mintha megkukult volna. Azonkívül — és talán ez volt a döntő — jóval megtermettebb is volt a gazdánál.

Nem volt más hátra: össze kellett híni a környék rákjait, hogy egyesült erővel menjenek valamire. Hogyan csinálták: ők tudják, de bizonyos, hogy egy-kettőre valamennyi kihátrált a vackából és a helyszínén szörtyögött.

Nagyon nehéz lett volna a szűk nyílásból — s kitűnő védelmi helyről — erőszakkal kiűzni a bitorlót. Ezért — mielőtt tettelegességhez fordulnának, a legöregebb aparák békésen felszólította a jövevényt, hogy távozzék, amíg jó dolgát látja.

A válasz — egész váratlanul — egy cseppet sem volt ellenséges. Sőt — a kéretlen vendég — hosszan és bőségesen előadta megható történetét (egyes rákok csak azért nem könnyeztek, mert egészen a vízben voltak) végül szinte könyörgésre fogta a dolgot: neki eszeágában sincs itt lakást bitorolni, nem kell őt erőszakkal kilakoltatni, magától is kimegy, csak engedjék meg neki, hogy mivel hontalanná vált, itt telepedhessék meg közöttük és a part agyagjában áshasson magának barlangot.

A többiek rövid bizalmas tanácskozásra röffentek össze és — csodálatos — nem akadékoskodtak. Hozzájárultak símán s az idegen úgy cselekedett, ahogy megmondta, szerényen meghúzódott újonnan megnyitott hajlékában.

Ez azonban nem azt jelentette, hogy a többiek teljesen befogadták volna maguk közé valónak. Sőt inkább: állandó bizalmatlansággal néztek rá, félvállról kezelték,

éppen csak hogy túrték. Egy alkalommal pedig, amint egy döglött hal úszott le a vízben és az idegen rák pillantotta meg és kapta el elsőnek: kitört az irígység nyomán a nyílt ellenségeskedés, nekiestek, hogy megöljék.

Hősiesen védekezett rákunk — igazsága tudatában, jobbra-balra osztva az ollóvágásokat. De a túlerő elnyomta s csak nagy véletlenül múlt, hogy egy ollója hátrahagyásával el tudott menekülni jó messzire, a patak-nak egy másik, messzeeső medencéjébe.

Persze, hogy itt is voltak rákok, még pedig ugyan-csak idegenek. Ezek is azonnal körülvették és magatartásukból eleve is nem sok jó ígérkezett.

— Hogy kerültél ide? — szörtyögött a legtudakosabbjuk.

A szegény menekült itt is előadta különös történetét, megtoldva azt a legutóbbi kalanddal, amelyben egyik ollóját elveszítette...

Meghallgatni éppen meghallgatták,— de részvétnek, megértésnek még csak nyomát sem mutatták. Látszott, hogy még csak el sem hitték a meséjét.

— No annyit mondok — hangzott a végzés az előbb szóló bajusza alól — ha nem akarod a másik ollódat is feláldozni, hordd el magad és hátrálj előre, amíg meg nem haragszunk.

Szedte hát a páncélját a hajléktalan rák és tovaosont. Ha nem is földön, de vízbenfutó lett belőle. Megkísérlette még egy harmadik helyen is, hogy a társak belátására építve, új életlehetőséget keressen. De ott már meg sem hallgatták: ollót szegezve oldalának: tesékelték tovább.

Am fáradságos vándorútján, amint a patak egy elhagyatott szorosán keresztülevickélt: megpillantott egy

kövek közé szorult ménkö nagy békahullát. És mentő-
ötlet fogamzott meg kicsiny rákeszében.

Magával vonszolta az értékes zsákmányt, és amint
a patak medrének kitágult medencéjébe érkezett, lé-
tette a meder fenekére, és mielőtt hozzányult volna,
nagy szörtyögéssel összehívta ama víztájak összes rák-
jait.

Nagy szaporán és mohón estek neki a felajánlott
lakomának, dehogy is jutott eszükbe kérdezni, honnan
jött az, aki hozta és mit akar közöttük. Fő, hogy nem
jött üres kézzel.

Falatozás közben — az idegen rák, — apránként el-
ejtett szavakkal előadta helyzetét. Nem kérve, nem pa-
naszkodva, csak úgy odavetve, hanyag előkelőséggel.

De amazok egykettőre megértették őt, és amikor jól-
lakottan átengedték hosszú bajuszukat a víz játékának:
szinte egyhangúan áradt feléje a jóakarató meghívás:
„akkor hát maradj köztünk!”

Ott is maradt, meg is telepedett, élt is, amíg ki nem
fogták, de még amikor a forró vízbe akarták vetni, ak-
kor is büszke volt rá, hogy felfedezett egy közhelyet:
hogy az érdek sokkal erősebb, mint a legvilágosabb
igazság!

A kárörvendő gólya.

Fenn fészkelte a gólyamadár egy lóistálló tetején s
úgy érezte, jobb helyről nem is szemlélhetné ezt a kerek
világot. Azaz, nagyon jól tudta, hogy az a kastély,
amelynek lakói őt annyira megbecsülik, az az udvar,
amelynek minden történetét figyelheti, sőt még a fölötte
kékellő levegőig is csak igen kicsi töredéke ennek a

nagy tekének, amit ő minden ősszel, tavasszal — jócskán végigvándorol hetekig tartó szárnyalással.

És éppen, mert már sokat látott, afféle megállapodott bölcs világnézet fejlődött ki benne. Ennek alapján értékelte mindazt, amit érdekesnek talált, természetesen elsősorban a szárnyasvilágot. Figyelte és tisztelte a fölötté elkerülő felhőjáró sasfélét, de nem hanyagolta el az alatta nyüzsgő baromfiudvar állományát sem. Félnie nem kellett sem ezektől, sem amazoktól, ítélete tehát megbízható maradt és feltétlen semleges. Megengedhette magának azt a fényűzést, hogy egy kissé az érzésére is hallgasson.

Fájt neki, ha viszálykodni látta a sast a karvallyal. Két ily fejedelmi madár — úgy gondolta — nagyobbra hivatott az apró-cseprő izetlenkedésnél. Bántotta őt, ha észrevette, hogy a veréb elfoglalja a fecske fáradsággal felépített fészket, mert utálta az alattomos erőszakot, de legjobban felháborította, ha a kakas hepciáskodott nálánál kiválóbb, érdemesebb madárfélével. Mert ez az izgága, kötekedő állat úgy tudta feltüntetni a dolgot, mintha őt érte volna valami rettentő sérelem, s a többi jámbor szemlélők többnyire beugrottak neki, a gólya előtt pedig semmi sem volt gyűlöletesebb a tudatos igazságtalanságnál.

Pedig ugyancsak gyakran fordult elő, hogy tanujává vált effélének. Eleinte igyekezett elfogulatlan lenni, s az ő magasabb nézőpontjából megértően szemlélni a csetepatét. No, nehezen ment, annyi bizonyos. Sehogysem fért a fejébe, miért kell amannak gúnyszavakat kukorékolnia a felette elsuhanó sas felé, holott ennek eszébe sem jutott ezúttal lecsapnia a baromfiudvarra. Hiszen ez egyenes kihívása volt a sorsnak. És, ha a sas meg nem

rendsabályozta az őt bántalmazó hitvány önhittet, az csak a fejedelmi madár nagylelkűségét jelentette, de nem azt, hogy emennek igaza is volt.

Történetesen azonban ott fészkelte a közvetlen közeli hegyoldalban s így akarva, nem akarva arra vitte szárnyalása a tyúkudvar felett. A hengegő kakas nem mulasztott el egy alkalmat sem, hogy a fejedelmi madarat sértegesse. Végre is elfogyott ennek is a türelme, s egy szép napon leereszkedett a magasból, jót odasuhintott a szárnyával a kakas nyakára, még a csőrével is vágott egyet a taraján, aztán — mintha mi sem történt volna, nyugodtan, fenségesen tovarepült. Megsemmisíteni ezúttal a kakast — nem volt szándékában, csak egy kis leckében részesítette. Hogy az jól megérdemelt volt, — a gólya is úgy találta.

— No, lett erre lárma és hadd el hadd! A kakas unos-untig telekukorékolta az udvart a hallatlan igazságtalansággal, ami vele történt. Egyéb sem foglalkoztatta, mint a bosszú gondolata, s ha ezentúl a sas csak fel mert tűnni a láthatáron, olyan rikoltozást vitt végbe, hogy végre az ember figyelmét is ráterelte. A sas, — ha csak meg mert mozdulni a fészkeben, máris hallotta az éber kakas vészjelét, s amikor egyszer ismét gyanutlanul megjelent a kék levegőderűben, a vakmerő baromfi hangoskodásával odacsődítette az embert, aki puskát fogott a sasra, és annak a szárnyát erősen meg is sebezte.

Határtalan volt most a kakas öröme, s egyenesen abban a meggyőződésben élt, hogy ellenfele már nem számít, s kizárólag ő most a hangadó a szárnyasvilágban. A bölcs gólya nem szólt bele, csak a fejét csóválta, a sas pedig hosszú, hosszú időre tétlenségre volt kárhoztatva, szinte halálra alélta sínylett fészkeben.

A hatalmas, erős madárral azonban nem egykönnyen végzett a betegség. Sőt — a suhanó idő lassan-lassan talpraállította, s mikor már szinte mindenki a közelben elfeledte, hogy ő is volt valaha tényező, egy szép napon ismét felemelkedett a magasba, reá sütött a nap-sugár, fénylő szárnyai egyet villantak s egyszerre lecsapott a maga szemétdombján gondtalanul pöffeszkedő kakasra.

Most azonban már nem volt kegyelem ennek a számára, hiába fogta könyörgésre a dolgot a máskor oly büszke állat: ütött a végórája. A sas hatalmas csőrével felkapta, egyszer-kétszer megforgatta a levegőben, aztán odacsapta egy nagy kőhöz, melyen holtan elterült a kakas.

Az udvar buta népsége pedig — ahelyett hogy örült volna, hogy zsarnokától szabadult, ismét csak telesápitotta a levegőt jajveszékeléssel. Még a magasban székelő gólyát is megkérdezte egy bicegő kacsa, mi a véleménye a rettentő esetről.

— Az én véleményem? — kérdezte a gólya csodálkozva. — Hogy is lehet ilyet kérdezni? Hisz ha van igazságos bűnhődés a földtekén, úgy a kakasé az volt. Nyugodt, egykedvű állat vagyok, mint mindig, láthatjátok. Engem ritkán hoz ki valami a sodromból, de ez egyszer lelkesedni tudok a sasnak a sikerén. Ne azt nézzétek, hogy az erősebb győzte le a gyengébbet, de hogy az igazság diadalmaskodott a gonoszságon, a nyugodt öntudat az üres szemtelenségen. És csak ez egyetlen egyszer — legyen megengedve nekem is a káröröm: ezt a különben csunya érzést ebben az egy esetben nemcsak megbocsáthatóvá, de jólesővé, természetessé teszi, sőt rokonszenvessé avatja az a sok nemtelen és aljas indulat, amelynek vesztét ünnepeljük a kakas elmúlásában.

A pók és a légy.

Milyen egyszerű, semmitmondó cím ez, és mégis micsoda tragédia rejlik mögötte. Ha meg sem mondanám is, azonnal eltalálják, hogy a szegény kis légy áldozatul esik a vérszomjas póknak. Nagyon mindennapi eset a mi szemünkben, de nem az, sőt a legvégzetesebb a légy életében.

Millió és millió légy pusztul el csak egy nap alatt is, vajjon ki törődik vele? Pedig az megannyi élő egység, önálló élet. Egész nyugodtan mondhatom: akárcsak a mienk. És a világmindenség azért nyugodtan gravitál tovább, akár legyek milliói, akár emberek ezrei pusztultak légyen el egy-egy bizonyos napon... Vajjon — ha fel nem jegyezték volna, ki tudná már ma, hogy 1241 április 11-én hatvanezer, 1526 augusztus 29-én huszonekétezer magyar élet pusztult el egy rakáson... A naprendszerek épúgy keringenek tovább, akárha azok csak legyek lettek volna.

Am a légynek is — elhihetjük — a maga élete a legfontosabb. Ha az megszűnik, vége számára a világnak is. Lehet felőle aztán akármilyen csemege az asztalon, az a légy többé nem szemtelenkedik oda. Habár mi nem is vesszük észre, hogy a létszám eggyel kevesebb.

Nem is jutna eszembe keseregni egy légy tragédiáján. Én is felületes ember vagyok, mint a többi, számomra sem esemény, ha a pók elkap egy legyet. Csak a módját, körülményeit vizsgálgatom: quis, quid, ubi, quibus auxiliis... És tanulságot próbálok levonni ebből az — úgyszólván — semmiségből.

Egy takaros fekete házipók üldögélt a fal sarkába vízszintesen kifeszített hálóján. Szinte kísértésben vol-

nék azt mondani: pipázgatott, hogy jobban jellemezzem a békés semmittevését.

A pókra is jöhet ugyan katasztrófa — a gondos háziasszony seprője, a mi példányunknak ám ettől nem kellett tartania. Hogy miért nem: azt ő nem firtatta, megelégedett azzal, hogy „a tapasztalat mutatta.” Nyilván úgy okoskodott az az emberi lény, akire a takarítás bízva volt, hogy — ha egyszer „házi” pók —, azért házi, hogy legyen belőle néhány példány a háznál. Ez is álláspont, nincs jogunk érte lovagiatlanul megróni a háziasszonyt.

Pókunkat — nagy unalmában — felkereste a szomszédja, egy a falon nyugtalanul ténfergő kaszáspók, éppenolyan éhes pária, akárcsak a hálótulajdonos.

— Testvér — kaszálta ki a szót hosszú lábaival afféle siketnéma jelbeszéddel — nem volna jobb, ha te is kimásznál a szögletből portyázni? Talán ketten könnyebben fognánk valami elemózsiát?

— Nem ettem meszet — felelte a fekete. — Ha valamely légynek az a végzete, hogy a hálómbe pottyanjon: így is lesz eleségem, ha meg az van megírva, hogy koplaljak, — hiába szaladgálnék fel-alá ezen a piszkos falon.

Ebből látható, hogy pókunk erősen fatalista volt. Nem is mozdult, amíg a másik elunta a látogatást és elszelelt.

— Még hogy azt mondja: „testvér!” — dohogott magában a szögletlakó méltatlankodva. — Nem is rokonom ez a nyurgalábú szerzet, csaknem oly távol állunk egymástól, akár a légy a hangyától...

És elmélkedett, rágódott ezen jó sokáig, mert volt ideje rá, és mert az üres időt — elmélkedés nélkül —

még talán a pók sem tudná eltölteni. A végtelen unalom türelme hiszen csak így magyarázható.

Azonban végtére mégis csak akadt olyan légy, amelynek az volt a végzete, hogy pókeledelként haljon meg. Csintalan ide-odaröpködés után, amikor legkevesebbé számított az elmúlásra: beleakadt a baljóslatú hálóba. Persze, hogy minden ereje megfeszítésével szabadulni igyekezett, hiszen még — úgy érezte — annyi mindenfélét tudott volna kiélvezni életében. Milyen kár volna, ha az egy buta véletlenért mind kárbaveszne számára...

De a pók egy hirtelen mozdulattal ráugrott és a finom hálózálakból néhány csomót kötött a légy lábaira, mielőtt a halálos harapást megejtette volna.

Ám az életerős légy nem adta egykönnyen a létét. Láta, hogy már hiába rugkapál, kérésre fogta hát az esetet és köveket is megindító zümmögéssel könyörgött életéért a pókhoz...

Hát — a köveket hamarabb megindította volna, mint a kőszívű pókot, mert hiszen ez a természet rendje. A rendkívül heves ellenállás annyit mégis eredményezett, hogy a hóhér pók kivételképen eszmecserébe bocsátkozott áldozatával, a léggyel.

— Hogy csak éppen téged bocsássalak el, azt kívánod? És miért éppen téged? Elöttem te csak éppennyolc szám vagy, mint bármely más társad: egy tál étel számomra. Hiszen igen, nekem teljesen mindegy volna, ha helyetted ez, vagy amaz a légypajtásod akadt volna a hálomba. Hidd el, nem én jelöltelek ki éppen téged, hanem a saját balsorsod. És ha már az veled így intézkedett: botorság volna tőlem, ha keresztezném utait... Fel foglak lakmározni és vége...

— De értsd meg: nekem eszemben sem volt még befejezni az életemet. Ha egy szúnyogarasszal odébb röpködöm, nincs is most semmi bajom... Ne élj hát vissza ezzel a bosszantó véletlennel...

—Hja, mikor legtöbbször a véletlenek végzetesek... S hogy ez a véletlen éppen kit ér, az egy másik véletlenen múlik. Miért akarod hát mindenáron, hogy egy másik pajtásodat érte legyen ez a baleset?

— Mert lehet, hogy ez a másik nem venné úgy a szívére. Annak az elmúlása talán nem volna olyan nagy esemény...

A pók nagyot kacagott volna, ha a helyzet meg-gondolásra nem inti.

— Ugyan-ugyan — cáfolgatta a legyet. — Minden-kinek csak a saját halála esemény. Am nézz oda a gé-rendáról függő enyves légypapírra. Nem egy, de szinte megszámlálhatatlan fajtársad lelte ott időelött elmúlá-sát. Mind szeretett volna még élni, de azért együttvéve sem csaptak olyan lármát az életükért, mint te egymagad. Szebben tudtak meghalni, mint te.

— Csakhogy én még érzem, hogy nem éltem eleget. Volna még elég, amit meg kellene tapasztalnom, elvé-geznem.

— Sokkal többet éltél eddig is, mint én. Mióta szárnyra keltél álcaéleted után: egyre csak röpködtél úgyszólván eleségről-eleségre. Pajzánul viháncoltál a napsugaras levegőben, szeretted, megtaláltad a párodat, tied volt a világ... Ezzel szemben én a sötét kuckóban böjtölök naphosszat tétlen unalomban...

— Még mindig nem volt elég, éppen, mert oly szép az élet...

— Hát tudj róla lemondani, mint ahogy tudtak előtted mások — szólt a pók és egy hatalmas ugrással végleg harcképtelenné tette a legyet. Kiszenvedett az élnivágyó állat anélkül, hogy a világ megszámlálhatatlan teremtménye közül a pókon kívül egyetlenegy is tudomást vett volna a szomorú halálesetről...

Az eb gondolat.

A kisváros piacterén mordképű cigány lapul a fal mellett. Kezében hosszú bot, aminek egyik végét gondosan a háta mögé rejtí. Nem azért, hogy az érzékenyebb-lelkű járkálók meg ne borzadjanak a dróthuroktól, de hogy az ártatlan négylábú áldozatok gyanut ne fogjanak. Különben pedig ott áll a közelben az a szomorú kocsi, amely annyi hűséget, jóságot, önzetlenséget visz magával az örök megsemmisülésbe, s melyet a legtöbb gyerek csak kíváncsisággal bámul meg, de vajmi kevés érez részvétet a benne vergődő szegény párák iránt. S ha újabb áldozat kerül hurokra, csak durva röhögés fogadja a halálravált állat vonítását. Itt nem nő fő a gyengédség számára, nálunk a finomabb érzéseket láb-bal tiporják.

Arra jártamban szívettépően panaszos csaholást hallottam a szégyenletes tákolmány belsejéből. A hangról ítélve, valami kis foxi lehetett az istenadta, s társa még nem volt, így csak az ilyenekkel szemben már edzett két remondát hatotta meg kétségbeesett életsiratása. A vén lovak egyike bánatosan nyiharászta oda társának: — Ha még ki tudnék rugni a hámból, magam vetném szét a patámmal ezt a gyalázatos kalodát!

— Az ártatlanok siralomházát — nyerítette a másikat. — Bizony gonosz a sors, hogy vén koromra ilyen szerepre kárhoztatott. Vesztőhelyre szállítjuk a méltatlan emberek legragaszkodóbb barátait.

— Nem tudja az ember, mit cselekszik — szólott az első. — Csak legalább ne kellene segídeknünk benne! Megöl a szégyen...

— Jobb is volna már nem élni... elmélkedett az első, de további hangját elnyomta az éles vonítás, amit egy újabb meghurkolt kutya hallatott. Félvér kopó volt az elítélt. Az udvarról hurcolták ki. Amikor a sintér közeledett feléje, nagy bizalommal mutatni akarta, mit tud: pacsit adott neki első lábával.

Most ő is a foxi mellé került, s utána még több más. Ma különösen gazdag zsákmánnyal indult hazafelé a hóhérokcsi. Vásár volt.

A lassan dőcögő alkotmányban az első borzalomból felocsudott szegény kutyák egymásnak sírták, vinnyogták el bánatukat. Ismerősök voltak, — hajdan, jobb napokban talán marakodtak is, — most megjuhászodva keresték egymásnál a vigasztalást.

— Vajh, hova visznek minket? — kockáztatta meg egyikük a kérdést, de olyan lemondó kétségbeeséssel, mintha máris érezné, hogy minden reménytől elbucsuzhat. Macskáról mondják, hogy sejti az esőt, de a kutya előérzete sokkal határozottabb, meglepőbb.

Egyikük sem mert válaszolni, végleg leszögezni a rettentő valószínűséget. De a ló bánatos nyerítéséből megtudták, hogy csak órák kérdése és ebek harmincadára kerülnek.

És számot vetvén magukkal: szűrőgetni kezdték rövid életük tanulságait.

— Én harapós, harcias voltam, — vallotta meg egy kuvasz — azért neveztek el Hektornak. De a gazdámát és övét csak védtem, oltalmaztam. Egyszer négy fogamat ütötte ki egy gyümölcsfatolvaj. Oda se néztem neki! Azt hittem, kötelességemet végeztem. Talán rosszul fogtam azt fel, ezért kell bűnhődnöm. Hiszen jó, ha a gazdám úgy akarja, feláldozhatja életemet, de szebb halált is megérdemeltem volna tőle.

— Nem ez lehet a bűnöd — okoskodott egy kisebb. — Lásd, én szelíd voltam, senkit meg nem ugattam, legfellebb a holdvilágot. Ez meg, hisz tudjátok, oly jól esik nekünk, ebeknek. Mert az a nagy fénytányér oly pompásan tűri... Mi hát az én vétkem?

Gondolkodtak. Megforgatták agyuk sekély tekervényei közt ezt az ellenmondást, de nem okosodtak ki belőle sehogy.

— Nekem az a bajom, hogy a színem nem tetszett a gazdámnak. Ócsárolta is eleget a vendégei előtt. De azért halált — én sem vártam volna tőle. Hiszen a fiát mentettem meg egy kígyótól... vinnyogta egy harmadik.

— Én egy óvatlan pillanatban megcsókoltam gazdám gyermekének arcát úgy, a mi módunkon. Olyan aranyos csöppség volt, s én úgy szerettem. Később tudtam, hogy hibáztam: megrugdostak, megverték érte. Úgy hittem; elég volt a bűnhődés, s most látom: halál is jár érte. Mert más okot igazán nem tudok... nyöszörögte a kis foxi.

— Ugyan kell is az embernek erre ok — nyihogta a rudas gebebosszúsan, mert ez a sok türelmes megadás felháborította.

De a kutyusok nem nagyon vették ezt tudomásul. Sokkal több jóság lakozott a szívükben, semhogy az emberről ily tiszteletlen feltevésük lehessen.

— Most jut eszembe — kezdte ismét az első — én egyszer egy sihedert megugattam. Ingerkedett velem, boszantani akart, egy vesszővel az orromra ütött. Azt hittem, az én részemen van az igazság, de akik ott összegyültek, meggyőztek róla botütésekkel, hogy nem.

— Nekünk ritkán van igazságunk — kesergett egyikük s ez volt talán az első lázongó hangja a sors ellen. De inkább csak afféle beletörődés a változhatatlanba, a védtelen állat tehetetlen fatalizmusa.

— Ha én még egyszer kezdhetném! — buggyant ki egyik fogolyból a megbánás. — De másként is cselekedném!

— No bizony! Talán megjönne az eszed, és amúgy igazában megharapnád azt a kegyetlen gazdádát? — érdeklődött a cinikus gebe, örülvén a talán feltörő józabb gondolatnak.

— Hogy gondolsz ilyet? Százszoros hűséggel ragaszkodnám hozzá, hogy eszébe se juthasson egyetlen önzetlen szolgáját megöletni. De hát — késő bánat...

— Ebgondolat! — vágta rá a ló bosszúsan, és számalma kissé megingott, mert látta, hogy amazok javíthatatlanok.

A foxi, amint érezni kezdte a sintértelep vészjósló illatát, egyre szívettépőbben jajveszékelt, hogy oly rövid élet után itt kell hagynia ezt a szép országot...

— Szép, szép, de kutyának nem jó benne lenni — bölcsekedett a kuvasz, amely már megbékélt sorsával. — Hiszen, ha az embereknek jobb szívük volna és minket komolyabban vennének...

— Hát másutt másképp is lehet? — vonított a kopó meglepetten.

A ló nem állhatta meg, hogy újra bele ne avatkozzék.

— Pajtások, én nem tudom, hisz én csak egy szegény ló vagyok és nem tanulmányoztam más országok kutyakérdéseit. De nem hiszem, hogy bárhol is rosszabb, vagy hasonlóan rossz végetek lehetne, mint nálunk. Ahol az ember komolyabb, bizonynal kitalált valami előzetes védekezést, — oltást — a veszettség ellen, aminek a lehetősége egyedüli bűnötök. De a mi embereink alusznak, ha a ti életetekről van szó...

— Hát ezt honnan tudod? — kérdezték a kutyák egyszerre meglepetten.

— Maga a sintér, a ti hóhértok — beszélt erről egy könyörületesebb percében, amikor egy társatokat megsajnálta. Egy asszony alkudott vele akkor, hogy megmentse kutyáját.

— Mást, többet nem mondott? — faggatták a kutyák.

— Dehogyan nem. Elmesélte, hogyan intézik nálunk a ti sorsotokat. Két hatósági ember találkozik a kisváros kaszinójában. Mi az, ki tudná? Kártyázás közben vígan pőfékelnek. Egyiknek — osztásnál — eszébe jut, hogy idejöttében — zárt kapu mögül — kutya ugatta meg.

— Te — mondja a másiknak — már megint igen sok a kutya a városban. Nem szeretem az esetet. Ki kellene találni valamit.

— No, majd teszünk róla — felel a másik, és ebek százainak a sorsa meg van pecsételve. Találódik egy vásárkor ittmaradt, gazdájavesztett szegény kutya. Elnevezik a jámbor párát kóborkutyának, majd ráfogják, hogy veszett. Leütik nagy diadallal s másnap kidobolják a hosszú, végtelen ebzárlatot.

— De hát — csak valahogy megvizsgálják, csak-

ugyan veszett volt-e — kérdezte egyik kutya elborzadva.

— Hogyne. A fejét is felküldik messze, valami intézetbe. De ez a továbbiakra már teljesen mellékes. Mert még nem volt rá eset, hogy a már egyszer elrendelt ebzárlatot — azon a címen, hogy nem állapították meg a veszethez, — lejártá előtt feloldották volna.

— De talán meg se hosszabbították? — vakkantott a foxi, mint hálás hallgató.

— Ha már nem maradt kutya élve, akkor nem — fejezte be a ló, mert kiértek végre a szomorú telepre... A kutyák egyike sem érte meg a másnapi alkonyatot.

Sokszor keseregjük el, hogy az emberekben már nincs igaz hűség, önzetlenség, önfeláldozás. A kutyában még megmaradt, mint késői sugár a multból. Meg is maradna, amíg a világ világ. De hogy ne maradjon — urak, sorsintéző urak, — hát ezért kell mindenáron utolsó példányig kiirtani ezt a szegény, jobb sorsra érdemes állatfajt? És éppen oly kegyetlen módon?

Egy kotlóstyúk gondolatai.

Tyúkfelfogás szerint szörnyűségesen rég idő óta üldögélt már az öreg kendermagos vagy másfél tucat tojásán. Szalmával, törekkkel kibélelt faládája a kamra sarkában állott. Szárnyával, puha tollával itt melengette életre a nemsokára kikelendő új nemzedéket. Mikor nekiült — jól emlékezik még — esténként irdatlan sötétség borult a kamrára, s csak hajnal felé kandikált be a fogyó hold vékonyka sarlója: most pedig már kora alkonyat után telehold bámészkodik a vackára, félelmes fény- és árnyjátékával rémítgetve a békén ülő szárnyast.

Emberileg nézve: több mint két hete, hogy le nem mozgult trónusáról, csak a gyorsan, mohón bekapott kukoricaszemek, a táplálék után.

Őszintén el kell ismernünk: ez az igazi türelem. Képzeljük el a fürge, örökké sürgő-forgó, kapirgáló állatot, amint — anélkül, hogy beteg lenne — minden foglalkozás, minden szórakozás híján egy helyre kárhoztatva várja, lesi, mikor csipog elő a megrepedt tojásból az első csibikéje. Emberfia talán belebolondulna ebbe a kietlen semmittevésbe, a tyúk megadással elviseli: s nemhogy eszébe jutna zúgolódni, hanem még csak kísértésbe sem esik, hogy kissé leszálljon, sétáltassa elgémberedett tagjait. Jaj, mert azalatt hátha ki talál hűlni a most alakuló új vér, és nem kel életre a jövő nemzedék...

Az édesanya tűrő, áldozatot hozó szeretete ez — nem is a már élő, de a csak ezután megismerendő sarjadék iránt.

Hanem a hosszú, hosszú veszteglés alatt — még a sokat ócsárolt kis tyúkészben is csak megfordul egy-egy gondolatszilánk. Miből szedődnek ezek össze, mi körül keringenek, maga a tyúk fogja elmondani.

A szolgáló pillanatra nyitva felejtette a kamraajtót, s amilyen kotnyeles, mindenüvé betolakodó állat a tyúk, — egy sárgababos kis jérce betotyogott, hogy megnézzze rég nem látott barátnőjét, a kotlóst. Emennek még a bóbítája is felborzolódtott az örömtől, hogy végre magához hasonlóval csipoghat.

— Sok van-e még hátra? — érdeklődött a jövevény.
— Odakinn tavasz van, nem jó most itt ülni a félsetétben, mikor csupa melengető napsugár az udvar. Jösztek-e már ki nemsokára?

— Engem nem csábít a tavasz, a napsugár. Most ez az én helyem, el nem mozdulok, amíg mind ki nem kelnek a pulyáim. Egyébként hiszem, nem tart már sokáig, csak párszor váltja fel hajnal az alkonyatot, s kinn lesz a kis család. Ha meleg van; azért jó, mert lesz bőven rovarság a földön és fűvön, s csipegethetnek majd belőle a kicsinyeim...

— De el vagy telve máris velük. Hiszen még nem is ismered őket... — jegyezte meg a jérce, amely még sohasem volt anya.

— Egyébre sem gondolok, mint reájuk — vallotta meg őszinte büszkeséggel a kotlós. — S ez a gondolat kielégít, habár csak néha jár örömmel, sokkal, de sokkal többször szomorúsággal...

— Bánattal? No, hallod, mi van azon bánkódni való, hogy majd egy népes, kedves és gyámoltalan kis család vesz körül, mindig nyomodban járva, mindig téged figyelve, mert te leszel mindenük, és tőled várnak oltalmat, gyámolítást, tanítást és szeretetet...

— Igen ám, ha mind meg tudnám őket védeni és felnevelni! — De ki tudja, milyen sorsra költöm ki őket! Beleszól a végzet és sorra elragadja majd előlem talán azt, amelyik a legkedvesebb, meg a legokosabb, legragaszkodóbb...

A jérce nem volt még elég komoly, hogy megértette volna ezeket az aggodalmakat.

— Oda se neki! Ki tudná a jövőt? Fő, hogy egyelőre körülöttesz lesznek mind, örömben, boldogságban. Ki gondolna arra, ami azután következik?

— Igen ám, de nem tudok szabadulni attól a szörnyű gondolattól, hogy ezt, amely oly ügyesen kapja be ma a gilisztát, holnap késtől véres nyakkal fogom látni a

szolgáló kezében, amazt, amely gondtalanul ott csipog a lábam előtt: a karvaly ragadja el, a harmadiknak a gyenge csontjait, mint rántottcsirke maradványokat a kutya fogja szétropogtatni. S mire beáll az ősz, jó, ha egykettő marad meg a nagyszámú, nagyreményű nemzedékből... Borzasztó kilátás!

Erre már a jérce is megilletődött, sőt megrémült. Gyarló tyúkesze lassan fogott; nem nagyon tudott vigasztalót mondani.

— Akkor, akkor — talán jobb is volna, ha kihűlni hagynád a tojásokat és életre sem keltenéd az úgyis pusztulásra szánt kicsinyeket?

— De hová gondolsz? — felelte az öreg tyúk szinte megbotránkozva. — Én, én magam fosszam meg őket az élettől, ami mégis csak a legnagyobb jó a földön? Én, az anyjuk, vegyem magamra azt a hibát, amit a sors követ el minden élő ellen... Hiszen ez lehetetlen!

— Akkor hát csakugyan nagyon sajnállak, de nem tudlak vigasztalni.

A még mindig nyitott ajtón át betepegett a kakas, amely kívülről hallotta az érdekes eszmecserét. Valamivel okosabb lévén, mint amazok, legalább kísérletet tett a nehéz kérdés megoldására.

— Tyúkanyáknak igaza van: ki kell költeni a tojásokat, mert ez a kötelesség. Törekednie is kell felnevelni összes sarjadékait, mintha valamennyi aggkori gyengeségben volna hivatva elpusztulni. Hogy azután velük mi történik, azért már nem mi vagyunk felelősek. Az egészen más kérdés, mi megtettük a magunkét...

— És ez téged megnyugtat? — kérdezte az öreg tyúk szemrehányóan. — Hiszen ez tiszta önzés! Nem az a fő, hogy magunk mentesüljünk, de hogy a jövő nemze-

déket, az ártatlanokat megmentjük. Erre adj tanácsot te, aki olyan bölcsen tudsz hajnalt kukorékolni...

— Keltsd ki őket egész bátran. Az élet élet még akkor is, ha csak pár órát süthet reánk a napsugár. De a sok életrehívott között akad majd egy-kettő, — hogy melyik, azt a sors tudja csak — amelyik úgy-ahogy, leéli azt felnőtt korig. És éppen mert nem tudod, melyik lesz az, valamennyit úgy kell nevelned, mintha ez a kivételes jó sors várna rájuk.

— Jó, jó, de ez nem felelet az előbbi kérdésemre.

— Mit is kérdeztél hát? Hogy ez engem megnyugtató-e? Csak ha agyalágyult volnék, akkor nyugtatna meg. De annyira bárgyú sem vagyok, hogy — belátva tehetlenségemet, mégis handabandázzam ellene. Az élet szép, még nekünk tyúkféléknek is, az kétségtelen. Ajándékba adták, — hiszen nem kértük — az is bizonyos. Hogy ajándékol mit és mennyit kapunk, az az ajándékozótól függ. Ajándék lónak sem vizsgálják a fogát: mi sem tehetünk egyebet — köszönettel elfogadjuk. Hogy az adója egynél fukar, másnál bőkezű: ő tudja csak, mi ennek a kulcsa.

— No, és a sok szenvedés? — kérdezte a kis babos jérce.

— Az meg ráadás az ajándékra — szólt a kakas és ellépett, hogy palástolja itt már megszűnő tudományát az öreg kotlós előtt. Hanem a kis jércét mégis megvárta kinn az ajtóküszöb mellett.

A lesajnált Aesopus.

Ősi váromladék egykori lovagtermében ütötte fel tanyáját egy füles bagoly. Amint puhább fészket rakandó, kaparászott a törmelékek között, valahogy kiásott egy avult pergamenttekercset. Amilyen bölcs állat volt, azonnal szétteregette maga elé és belemerült annak tanulmányozásába. Tőle ugyan maradhatott most már a fészekrakás. Hiába nógatta és korholta a felesége, ő csak rendületlenül olvasott, nem törődve semmi egyébbel. Végre is bagoly asszonyságnak kellett összetákolnia a fészket, — de olyan is lett az!

Amikor bagolynéni már elkészült rá, hogy férjeura belebolondul az okosságba, ez azzal lepte meg, hogy — ami eddig hallatlan volt — nappalra kért kimenőt, mert össze akarta híni az egész állatvilágot, hogy közölje velők hallatlan nagy felfedezését. Olyan hatást fog azzal elérni, hogy az összes állatok majd arról koldulnak.

— No, itt van, ni! Máris meggabalyodott az öreg — huhogta a kis nőtény és jelentősen kacsintott a házi-barát kuvikra.

— Asszonykám, adj egy kis kimenőt! — dúdolta az öreg mégégyszer és már el is suhant, le az erdő alá, hogy az összes kéznél lévő állatokat összetoborozza.

Hát össze is eszabálódott a nagy tudós hívására minden fajta Istenteremtése.

— Testvéreim! — kezdte az uhu — nagy dolgot találtam. — Olyan nagy bölcseségek vannak ebben a könyvben, amelyek — ha meghalljátok — átalakítják egész gondolatvilágokat fejetektől a farkatokig és viszsa... Hadd olvasok belőle, mindjárt eláll a szemetek, szátok, fületek...

— Az enyém máris eláll... jegyezte meg a számár szolgálatkészen.

— Tudtátok-e eddig, — folytatta a szónok, nem zavartatva magát, — hogy mi állatok királyságban élünk és királyunk az oroszlán?

— O-roz-lán? — Ki az? Még hírét sem hallottam! — bögte a tehén.

— Én azt hittem, a macska a mi mindenható uralkodónk — cincogta az egér — tisztelet az ő nagy nevének!

— Dehogy is! — rőfögte a disznó. — Császárság vagyunk és császáruk a kanász.

— A fészkes fecskét — bégetett a juh megbotránkozva. — Köztársaság áll fenn, és elnökünk a mindenkori vezérürü.

— Bolondok vagytok! Anarchia van minden vonalon — üvöltötte a farkas.

Az első kérdés fölötti izgalmas eszmecsere lecsillapult. A nagy tudós folytatta. Felolvasta a rókáról és hollóról szóló mesét, kenetteljesen korholva egyiket ravaszságaért, másikat hiúságaért.

— Egy baj van — mentegette magát a holló. — Én azt sem tudom, mi az a sajt. Soha még a nagyapám sem hallott róla, nemhogy én kiejtettem volna a számból. Ez tehát — nem igaz.

— No bizony — szólt a róka. — Én ha ismerem is, de nem szeretem. Az apám sem szerette. Majd bizony érdemes ezért a hollót dicsérni. Micsoda naiv felfogás! Mintha nem is volna módomban bármikor húshoz jutni. Meg hogy ravasz volnék? Azért, hogy több eszem van, mint például talán az — ökörnek?

— Csak ne személyeskedjünk — kérlete az utóbbi békülékenyen.

A farkasról és bárányról szóló mese az érdekeltek erős felháborodását váltotta ki. A farkas tiltakozott, hogy őt oly butának állítják be, mintha világos nappal járna a báránylátogatta patakhoz inni. Ő különben sem vízivó, inkább vérre szomjazik. A bárány szemérmesen hangoztatta, hogy ő meg nem szokott féléves korában egy-magában a patakparton csatangolni. Rágalom ilyet ráfogni.

Az öreg tudós sorra olvasta a bölcsebbnél bölcsebb meséket. De megdöbbenéssel volt kénytelen megállapítani, hogy mindenik állat, amelyik szóbakerült, való-sággal dühbe jött azon, amit ráfogtak.

A fiatal daru egyszerűen hülyeségnek bélyegezte azt az állítást, hogy ő azért vette át a vezetést az öreg-től, hogy gyorsabban szálljanak. Szépen kívánta sür-getni! Hisz nem bolond lóhalálában repülni, mikor a hát-térben amerikázhat.

A szarvas is letagadta, hogy az ágancsaiban gyönyörködött és karcsú lábait megvetette. Nem ő, de a felesége volt az, aki az ágancsokat minduntalan rárakta. Ő ártatlan benne.

Mikor a kecskéket udvariasságra intette a bagoly, ideges mekegéssel szedték elemeire a híd-jelenetet. Nincs az a kecske, amely ilyen keskeny pallóra rá-menne. Annál kevésbbé kettő egymással szemben egy-serre. Ilyen hősi bátorság mégsem lakozik a kecskében.

A gólya és a róka nem ismerték el, hogy egymást ebédre hitták volna. Csak egy egyszerű löncs volt a gó-lyánál. Akkor sem használtak edényeket, sem hosszú-nyakú üveget, sem lapos tányért. Ilyesmit a gólya eti-kett sem engedne meg. Az azonban igaz, hogy a róka ott nyelte le a békát. Akkor szerezte kronikus gyomor-hurutját.

A róka különben is sok sérelmet talált a bagoly meséiben. Hogy a szöllőt azért mondta savanyúnak, mert nem érte el? Micsoda ferde és tendenciózus beállítás! Hiszen a szőlő csakugyan savanyú volt, maga a kutya mesélte el, aki megkóstolta. Az pedig csak igazat szól? Vagy hogy a csontot a gólya szedte ki a torkából? Hiszen a gólyának nem ez a foglalkozása, de egészen más! Elő sem fordult, hogy csont akadna a torkán. Annál ő sokkal gyakorlottabb húsevő.

A békák felháborodva vartyogtak, mikor meghallották, hogy bizonyos Jupiter — egy botot dobott közéjük — királynak. Nem igaz, hogy ők királyt kértek volna, mikor a világ teremtése óta a legrendezettebb köztársaságban élnek.

Addig-addig folytatta a bölcs bagoly meséinek felolvasását, amíg az összes jelenlevő állatokat sikerült fellázítania. Még a legtürelmesebbek is valósággal dühöngeni kezdtek azon a sok ostobaságon, amit rájuk fogott.

Egy okos, öregedő kuvasznak jutott eszébe felvetni a kérdést, ki volt hát az a szarvasmortalóc, aki róluk mindezt kigondolta?

A bagoly betűzni kezdte a szerző nevét a folianson. Valami Ezópus — állapította meg.

— No, hogy az őszám rugta volna meg a bölcsőben — fakadt ki a macska. — És ennek köszönhetjük, hogy az emberben ősidők óta olyan téves fogalmak gyökereztek meg a mi jellemünkről!

— Csinálni kellene valamit ez ellen — dörögte a medve.

— Az ám! Tömörüljünk szervezetbe. Alakítsunk egy hatalmas társadalmi egyesületet az emberek helyesebb informálása céljából.

Általános helyeslés fogadta az indítványt. Meg is alakították még ott helyben a BEMASZ-t, a Bölcs Ezőpustól Megsértett Állatok Szövetkezetét és kiosztották — kinek-kinek — a teendőjét.

Azóta — bizony jó régecskén — működik az egyesület, csendben „belterjesen“. De hogy tudtak-e valami eredményt elérni, arról csak valamelyik jubiláris közgyűlés lesz majd hivatva beszámolni.

A szerencsemalac.

Hat visító kis cseppséggel szaporodott reggelre az úriház sertésállománya. Nem mondhatjuk, hogy megpillantották a napvilágot, komor ködös november volt, s az ól nyirkos setétje még nyomasztóbban borult rájuk. Ám a sertés amúgy sem kémseli a napsugarat, s az újszülöttek, mert mást még nem képzelhettek el, — így is gyönyörűnek látták a világot.

Fürgék voltak és vidámak, mohó életösztőnnel ténferegtek anyjuk telt emlői körül, el-elmarva — túrva egymást az előnyösebb elhelyezkedésekből. Boldog egykedvűséggel hagyta őket hancurozni az öreg, csak olykor rőffent egyet, ha moslék jutott eszébe, vagy éppen kukorica.

A fiatalok nem gondoltak semmire. Még a táplálékra sem, azt is olyan magától értődő, önkényt adódó valaminek hitték, ami kijár nekik együtt az étellel. Hogy egyszer mindennek vége lesz, azt a sertés úgysem latolgatja. Talán még akkor sem, ha a hentes ráemeli a kését.

Egy szép napon kibocsátották őket az udvarra. Zajos hajszában gurultak ki a szalmás ólból és terpesz-

állásban, tágra vetett orrcimpákkal habzsolták a csípős, hideg levegőt. Az úricsalád szemlét tartott felettök, és az asszony különösen sokáig pihentette szemét egyikükön, amelynek legszebb rózsaszín volt az orrocskája.

— No, ezt elküldjük újévre Máli néninek — szólt az urához és határozottan rámutatott a kiszemeltre. — Ez lesz a szerencsemalac. Hadd vigyen neki szerencsét — ha nem is nagyon érdemli meg.

— Különösen tőlünk nem, az a vén fősvény — szentesítette a véleményt a férfi. — De hadd lássa, hogy mi mégis megbecsüljük.

Ezzel a kis malac sorsa el volt döntve, igazában megpecsételve. Ám a kis jószág csak annyit értett belőle, hogy valami nagy kitüntetés éri, meg, hogy ő van hivatta, valami nagy dolgot vinni, amit szerencsének neveznek. Honnan fogja azt venni s általában meg lehet-e azt fogni, azzal édes keveset törődött. Majd ráér meglátni, ha a nyakába akasztják, vagy a szájába teszik.

Ettől fogva pedig kezdte magát különbnek érezni többi testvérénél, sőt mi tűrés tagadás, maga az öreg koca is megkülönböztetett gyengédséggel vette körül. Ő volt a sors kivételes kegyeltje, akire nagy jövő, fontos hivatás vár, s ennek tudatában méltónak tartották őt minden kedvezésre.

Ám az irigység nem kizárólag emberi sajátság: fel kellett ébrednie amaz öt más, hétköznapi kis disznóban is, s egyszer, délutáni tejemésztés közben egyikük, a nyiladozó értelmű kis Földettúró számonkérte anyjától a maguk jövőjét.

— Anyám, hát már minden gondosságod csak Visítónak jut? Hát a mi jóvoltunk olyan mellékes? Vajjon reánk miféle jövő várhat?

— Felnőttök, megöregeszték a vályú mellett, akár csak én. Tavasszal meg kihajtanak a legelőre, ott vígan turkálhattok. Kell-e ennél különb jövő? Minden sertés megelégedhetik ennyivel.

— De hát Visító hogy jut hozzá, hogy annyival más legyen a kilátása? Mennyivel különb ő valamennyiünk-nél?

— Különbnek kell lennie, ha őt szemelték ki. Nem rajtam mult, nem én kínáltam őt oda. Ha megakadt rajta a szemük, örüljünk a szerencséjének, amely őt érte, s amit vinni fog.

— Mégis furcsán van ez így — okoskodott Turkáló bizonytalanul.

Visító sem állhatta szó nélkül, hogy helyzetét megvédje.

— Ha majd kimérik a szerencsém — talán egy nagy moslékosdézsával — juttatok nektek is belőle. Visítók egy sort Máli néninek, amíg titeket is oda nem hí.

— Fogsz is ránk gondolni a jólétben — rőfögték azok lemondóan, nem is sejtve, mennyire igazuk lesz.

Az idő pedig telt és a kis állatok egyformán növekedtek, cseperedtek, egyre jobban sívalkodva, egyre mélyebben túrva a földet rugalmas kis orrukkal. Elmult a karácsony is, — amit arról vettek észre, hogy a cselédség gondja csak a kimenő körül járván, ellátásuk igen mostoha lett — s fagyos téli napok következtek, mik az ől meleg szalmájára kárhoztatták a sokcsülkü családot.

Visító már nagyon türelmetlen volt, s szinte kételkedett, felvirrad-e hát az ő várvavárt napja. Testvérei olykor csípős megjegyzésekkel adták tudtára, hogy már nem is hisznek többé az ő kiválasztottságában.

Ekkor egy jeges, ködös reggelen bebujt a szolgáló

az ölba, egymásután kiráncigálta őket az anyakoca alól, egyenként megforgatta, visszadobálta, végre Visítónál állapotodott meg.

— Ez az ügye, nagysága? Ennek az orra hasonlít legjobban a gummisarokhoz! — És már vonszolta is kifelé nem túlságos kiméletesen a két hátsó lábánál fogva. A jámbor kicsi párának ideje sem volt elbúcsúzni övétől. Ám ez nem is nagyon bántotta: egészen el volt telve a gyönyörű jövő előérzetével.

Langyos, jóleső vízben megfüröszttették, végig kefélték gubancos sertéit, aztán lábait összekötözve befektették valami ékes kis kosárba, illatos fenyőgallyak közé.

Bizony nem sokáig tűrte szótlanul ezt a sok szokatlanságot: éktelenül sivalkodott. Követelte a nyakába akasztandó szerencsét, és sürgette, hogy vigyék hát már — Máli néni magas színe elé.

Azok azonban nem sokat hederítettek a lármájára, legfeljebb még egy piros szalagot kanyarítottak a nyakába s máris vitték a visítozó jószágot rendeltetése felé.

Jobbat nem tehetvén, lassan megnyugodott a kis állat s kíváncsian bámult fekete szemeivel fenyőgallyai körül a soha nem látott világba. Az motoszkált a fejében: hol is viszi hát ő azt a bizonyos szerencsét, amire az emberek olyan nagy súlyt vetnek? Nagy és szép valami lehet, az bizonyos, de hát ő nem vett észre semmit, amit ilyen gyanánt rá, vagy melléje tettek volna. Vagy talán olyan megfoghatatlan semmiség volna ez a nagyszerű játék? Talán-talán ő maga jelenti a szerencsét, s az ő pusztja jelenléte teszi majd boldoggá ama bizonyos Máli nénit? Hogy fogja az őt akkor ápolni, becézni, széltől is óvni, hogy hiba ne essék a jóvoltukban! De hát — majd remekül meg is fog felelni hivatásának.

A leányzó, aki vitte, meglehetősen ékes-kenetteljes mondókával adta át malacunkat, s csak akkor hallgatott el, amikor Máli néni valami kis fényes gömbölyűt csúsztatott a markába. Akkor aztán el is tűnt iziben. A néni pedig — nem nagyon kereste, hol is van a kis malac szerencséje, könnyen, sőt bizonyos undorral szolgáltatotta ki a konyhaszemélyzetnek...

És egyszeriben összeomlott minden a kis malac öntudatában: jobb jövő, szerencse, kiváltság, élet, minden... Csak egyet érzett még: a rideg valóságot, egy éles kés szúrását az oldalában...

A tehén és a kakuk.

A vasúti ör egyetlen tehénkéje az őrház mögötti hegylejtőn legelészte a zamatos májusi füveket. Dús és pompás volt a táplálék, kellemes a napsütés, a legyek sem alkalmatlankodtak még ily kora tavasszal túlságosan, mi kellett hát több egy bocinak, hogy jól érezze magát?

Am a tehén mégsem örült a nagy szabadságnak, bántotta a magány érzete, s talán még jobban a nyakán minden mozdulatára meg-megcsendülő kolomp, amelynek csengését mi ugyan nagyon hangulatosnak tartjuk, de próbálnók csak reggeltől estéig szünet nélkül közvetlen közelből hallgatni! Lassanként olyan mogorvák lennénk tőle, mint mesénk hősnője, a vasútas riskája.

Legelészve elballagott a lomberdő széléig, éppen akkor ért oda, amikor az erdő belsejében felhangzott a kakukszó. Nagyot nézett a tehén és még nagyobbat bödült:

— Meg vagy veszekedve, te ostoba madár, hogy éktelen lármáddal így vered fel az erdő csendjét?

A kakukot meglepte ez az ok nélküli támadás és pillanatra elhallgatott. De mint aki jóhiszeműségének tiszta tudatában van, mihamar megtalálta a választ.

— Miért akadsz fenn ezen barátom, te bölcs szarvasmarha, holott én azt sem tudtam, hogy itt legelsz, és téged egyáltalán nem akarlak ezzel bántani?

— Persze, kifogásokat könnyen találsz. De azért csak mégis halomra bolondítod az embereket és állatokat...

— Miért bolondítanálak? Énekelek a tavaszról, dícsérem azt, aki megadta ezt a ragyogó időt nekünk, és nincs tovább...

— Hát akkor minek jósolgatsz nekünk bolondjába időket, amiket mi nem fogunk megérni, az embereknek éveket, nekünk, szegény barmoknak holdfordulatokat?

— Te bögsz, pajtás, bolondokat. Hogy jut egyáltalán ilyesmi eszedbe, amikor én még gondolatban sem foglalkoztam soha jóslásokkal? Hagyj engem békében!

— De nem addig van ám! A gazdám felesége bezeg számlálgatja a szavadat. És soha sincs megelégedve, akármennyit kakukkolsz!

— Hát én arról igazán nem tehetek. Arról meg még úgysem, ha te olyan könnyen elhiszel mindent. Nagyon jól tudhatnád, hogy mi, szegény állatok, csak máriholnapra tengődünk, hogy tudhatnók hát a jövőt, és éppenséggel a másokét? Ilyesmit csak az ember találhat ki és hihet el rólunk!

Azt hitte a kakuk, hogy megnyugtatta a tehenet és ennek más oka nem lesz a neheztelésre.

De emez, nemhiába, hogy megszokta a kérődzést, ugyancsak újból felszította a viszálykodás parazsát.

— És különben is, mit lármázol olyan éktelenül azzal az egyhangú taktusoddal? Azt hiszed, azt nekem kellemes hallgatnom? Nem elég ez az unalmas kolomp a nyakamon, még te is kolompolsz a fülemben onnan a fáról? Mert nem is különb a hangod, mint a kolompé. Már úgy érzem, mintha a vesepecsenyémet hasogatnák vagy tört szúrkálnának a felsáramba!

A kakuk mérsékelte magát, de nem hagyta igazát.

— Nézd, barátom, ha te azzal kezded, hogy fáj a fejed, vagy mit tudom én, a bélszínhúsod, és barátságosan megkérsz, hogy erre való tekintettel hallgassak el, abban a percben egy szót sem kakukkolok többet. Ez tőlem szívesség, de nem kötelesség. De te ehelyett mindenféle módon törekedtél engem sértegetni. Hogy várhatod, hogy én kíméljelek? Elvégre nem tehetek róla, hogy kolomp van a nyakadon, nem én kötöttem rá.

— No, ez a görombaság is csak olyan jöttmenttől telhetik ki, amilyen te vagy! Aki az idegen madarak fészkébe rakja a tojásait, és akit kegyelemből, meg butaságból nevel fel másfajta madár. Te meg azzal hálálod azt meg, hogy kiszorítod mostohatestvéreidet a saját fészkükből! Szégyen, hogy szóba is álltam ilyen züllött család sarjával!

A rosszmájú tehén örült, hogy most alaposan kiadta a másiknak, ami megillette.

— És honnan tudhatod te, szarvasmarha létedre mindezeket? — kérdezte a kakuk közbevetőleg, amíg gondolkodott az érdemleges válaszadáson.

— Honnan? A birkától, amelyikkel együtt legeltem, annak meg a verebek csiripelték. Hamar híre terjed köztünk, állatok közt is az ilyen pikantériának. De merd mondani, hogy nem igaz!

— Igaznak igaz, de mindennek megvan az oka. És ha azt nem ismerjük, nincs jogunk pálcát törni valaki fölött. Mi kakukok is szívesebben élnénk szép fészekben rendes családi életet, de a természet nem engedte meg ezt nekünk. Mert mi a tojásainkat nem gyors egymásutánban rakjuk, mint más, boldog madarak, hanem sok, sok napi időközökben egyet-egyet. Addig pedig, amíg mind lerakjuk, lehetetlen volna a fészekben ülnünk. Ezért vagyunk másféle életmódra kárhozattva.

— Szóval magad is beismered! — örvendett a tehén.

— Ezt igen, mert sajnos, így van. Hanem azt — engedd meg — nem fogom megérteni, hogy miért kell neked egy jelentéktelen perpatvarból keletkezett dühödöt oly fékezhetetlenre növesztened, hogy oda nem tartozó családi dolgaimat is előrántod, kipellengérezed, csakhogy minél nagyobbat üthess rajtam, holott voltaképen nem is én voltam az, aki a veszekedést kezdte?

— Hát talán én? — kérdezte a tehén csodálkozva.

— Persze, hogy te! Ha legalább ezt belátnád, a többi elkövetett méltánytalanságot magadtól megbánnád!

— Nem látom be, mert nem akarom belátni! Miért legyenek én különb ebben, mint az emberek? — bögte a tehén és mogorván ellépett. És kétségtelen, hogy ebben az utolsó mondatában volt is valami igaza.

A foxi és a kuvaszok.

Nagyszabású nézeteltérés fejlődött ki a kutyák közt és mihamar sohasem látott hatalmas marakodásba robbant. Erősen megtépázva került ki a nagy kalamajka minden résztvevője, szájalmasan vonított eb és kutya,

visszasírva a régi jó időt, amikor még békés biztonságban rágódhatott otthon a csontokon.

Egy nagyreményű foxi, előkelő, nemesfajú állat — szintén a verekedők közé sodródott. Bár nagyon ízlése ellen való dolog volt, vitézül végigharcolta a nagy csetepatét. Ám nem birt a túlerővel, leteperték és csúful elbántak vele. Egyik kuvasz a fülét szakította le, másik nagyot harapott az oldalába, harmadik a lábát törte el, végül alig maradt ép tagja az egykor jólápolt, egészséges állatnak.

Balszerencséjében annyira elvesztette a fejét, hogy gazdáját is faképnél hagyva, téves utakra kódorgott. Mint a többi kóbor ebet, őt is mihamar utólérte végzete: sintérmékre került.

A gyepmester azonban — nem ugyan veleszületett szívbeli könyörületességből, de jól felfogott haszonlesés okán — nem végezte ki azonnal, hanem mint tömegárút odacsapta a többi elfogott, korcsfajú kutya közé, hátha jó pénzen kiváltja őket valami jó bolond állatbarát. Gubancos kóborebek, kuvasszal keresztezett tacsók, züllött komondorok társaságába került, s azok szinte örültek, hogy a kényes, művelt kis állat is az övékhöz hasonló sorsra jutott. Mivel pedig máson nem lehetett, rajta töltötték ki itt is vérszomjas indulataikat. Durva morgásnál, sértő vakkantásoknál nem hallott egyebet, a kapott harapásoknak se szere, se száma nem volt, egykor szép síma fehér szőre mihamar alvadt vérétől vált szennyessé.

Elkeseredett perceiben, amint a szörnyű társaság így fokról-fokra lezüllesztette, még régi gazdáját is visszasírta, aki, igaz, hogy olykor keményen, sőt talán igazságtalanul is bánt vele, de aki mégis csak ura volt,

aki oltalmazta és biztonságot nyújtott a bőrének. És igaz, hogy kutyatársával ott sem tudott soha megfézni, de az a másik mégis csak hozzá méltó tiszta, művelt állat volt, aki toronymagasságban állott e züllött banda felett.

A késő bánat azonban csakugyan — eb gondolat, s most nem a multon való meddő kesergésnek volt ideje, de arra kellett valami módot kieszelni, hogy e szörnyű helyzetből szabaduljon.

A sintér azonban már sokalni kezdte a fogságban is tartó folytonos marakodást és félős volt, hogy ha egykettőre nem békülnek meg a háborgó ebek, menten agyonüti valamennyit. Félre nem érthető módon értékükre is adta, hogy követeli a csendes, elégedett együttműködést, egymásra való barátságos farkcsóválgatást.

Fogcsikorgatva vette a szegény foxi tudomásul a parancsot. Hogy őt ebben a pokolban a kényszerűség odáig alázza, hogy feledve nemesvérű mivoltát, kegyét keresse azoknak, akik oly kegyetlenül összeharapdálták? Talán maga a sintér is csodálkoznék, ha látná őt körülhízelegni hol egyik, hol másik gírhes, bozontos szomszédját. Inkább vesszen itt el, semhogy ama gubancosok valamelyike felé orientálódják!

Ám az élet mégis csak érték, és az idő veszedelmesen halad előre. Valamit — ha a látszat kedvéért is — kell csinálni.

És egyszer úgy adódott, hogy ő állt a közepén és négy társa az ég négy tája felől vette őt körül. Választhatott.

Az északi szomszéd ugyanaz volt, aki vak mohósággal leszakította a két fülét. Ez volt a legravaszabb. Most is, amíg tüntetően a sintér előtt — csóválta a far-

kát, ádázul morgott és vicsorította rá a fogát. Ezzel barátkozni eleve is halvaszületett gondolatnak látszott. Foxink itt nem is állott kötélnek.

A délihez, egy bozontos, vérengző szelindekhez, valamivel több bizalommal közeledett.

— Értsük meg egymást, pajtás — vinnyogta feléje összeszorított fogakkal — hiszen mi már valamikor igen jó barátok voltunk, csak most lettünk ellenségekké.

Foxink várta a hatást. De a szelindek csak igen-nagyon félvállról nézett rá, mintha nem igen emlékeznék arra a bizonyos régi barátságra...

— Bánja a kő — mordult vissza aztán kelletlenül. — De azt megmondom, hogy a falatjaidra ezentúl is igényt tartok. Ha ebbe belenyugszol, tőlem akár felfordulhatsz, én olyan barátságot érzek irántad, hogy attól koldulhatsz!

— Eh, ezzel sem mehetek sokra — vélekedett a foxi és a keleti szomszéddal próbálkozott. Nagy, piszkos kuvasz volt az — ő harapott le legnagyobb darabot annakidején a foxi oldalából.

— Kuvasz barátom, — szólította meg — közös az érdekünk. Nem tolhatnánk, egy kis jóindulattal, közösen egymás szekerét?

— Ha úgy táncolsz, ahogy én fűtyülök, bánom is én, légy ötödik kerék a szekeremen. De ezentúl is beleharapok minden foxi oldalába, mert az az én szokásom...

— De én nem leszek ötödik kerék nálad... Ellátlak jó tanáccsal, okossággal...

Nagyot röhögött a komisz kuvasz erre.

— Majd inkább te tanulsz meg kuvaszmódra húnnyázkodni. Engem akarsz tanítani? Én kuvaszosítlak el téged, különben fel is út, meg le is...

No, most már csak a nyugati szomszéd volt hátra. Ez állt hozzá legközelebb, különben is régóta ismerte. Különös, hogy ezzel barátkozni előbb eszébe nem jutott. Ha a nagy osztozkodásnál talán ő is belekapott — csak a nagy úszításra tette, nem magától. Azóta nem is tanúsított vele szemben ellenséges indulatot, tagja sem volt a kuvaszok bünszövetségének. Ha valami régi kis félreértés volt is köztük, azt feledni kell, mások az idők, mások az ellenségek, buta vakság volna rég kihevert sérelmeken csökönyösködni. Háromfelől csak lehet ellenség, de mindenfelől — ezt már nem bírhatná ki.

És foxihoz méltó gondolattal nyújtott amannak baráti parolát.

Amaz is elfogadta. Őt is kegyetlenül megtépázta a csetepaté vihara, ő is rászorult a sorsostársra, és mi lehetett volna természetesebb, mint a másik nemesfajú állattal összefogni a sok jöttment csőcselékkel szemben...

Igy nem kutyultak el végleg a kuvaszszövetség közepe. Megvárhatták, amíg a vén sintér elbóbiskol és ők kifeszítve ketrecük rácsát, újra visszatérhettek a bol-dog, szabad állatok közösségébe.

A zsiráf és a sakál.

A zsiráf „barátai ösztönzésére” elhatározta, hogy ki-képezteti a hangját.

— Lehetetlen — mondotta a zebra, — hogy olyan hosszú nyakkal, olyan hatalmas gégével valaki ne legyen énekművész.

— Vagy ha az nem is, hát legalább hang-tornász — vélekedett a gnu, — aki, ha torkát kinyitja, sokszorosan túlharsogná az oroszlánt.

— Hagyjatok békében, barátaim, boldog volnék, ha legalább úgy tudnék bögni, mint a tehén. De sajnos, hangom alig erősebb a macskáénál! — szerénykedett a zsiráf.

De azok csak nem nyughattak, amíg rá nem beszéltek, hogy kísérelje meg a tanulást. Különösen a zebu, meg az antilopok sürgették őt napról-napra és szinte kétségbeestek, mikor időközben egy napon a zsiráf gégehurutot kapott. Hogyne, mikor az olyan sokkal késleltette az énekleckék megkezdését. Mert amíg a hurutos fájdalmak végig, és visszavonultak a hosszú gégéjén, az összes állatok éneklési és ordítási tanfolyamai ez évre véget értek.

Az új tanévben határoznia kellett: énekelni akar-e tanulni, vagy ordítani. Az utóbbit választotta.

A legelső mesterektől akart tanulni. Az oroszlán nem jött számításba, ez — nagy méltóságánál fogva — nem foglalkozott óraadással, felkereste hát a sakált. Ez — megvizsgálván hangszálait, rögtön beosztotta a sakáliskolába, a kezdők közé.

Folyt, folyt a tanítás, a zsiráf azonban nem igen volt megelegedve önmagával, az ordítási próbákon sokszor cserbenhagyta a hangja. De az udvarias sakál csak egyre nyugtatta, hogy így, meg amúgy, a hurut után még nem tisztultak ki eléggé a hangszálai, majd jobban fog az menni, satöbbi, mint az afféle előkelő, reklám tanítványt, akit nem akarunk elveszíteni, biztatni szokás. Sőt, hogy jobb kedve legyen, beosztotta a haladók közé. És az öreg zsiráf örömmel járt a serdülő sakálkakkal együtt az iskolába.

Nagy parádéval ment végbe a vizsgálat. Megtisztelte látogatásával a farkas is az intézetet, hogy mint szakértő

bíráló szerepeljen. A kezdőknél nagyon kielégítette az eredmény, annyira fellelkesedett ő maga is, hogy szívesen együtt üvöltött a fiatalsággal. De amikor a haladókhoz jutott, ahol a zsiráf is volt, egy darabig hallgatott, aztán a fülét kezdte fájlalni. Az öreg sakálmester — vatta hiányában — kénytelen volt bogáncsot hozatni, hogy a farkas fülébe dughassa.

Itt egy sajnálatos félreértés is történt. A farkas — se szó, se beszéd — egyszerre csak neki akart ugrani a zsiráfnak. Az öreg mester sejtette, hogy a hamis hang dühítette úgy fel, hogy fel akarta falni a hosszúnyakú állatot, de az incidens után nagy nehezen sikerült ki-magyarázni az esetet, maga a farkas is azzal mentegődött, hogy a nagy fülfájdalomtól hirtelen agylágyulást kapott.

A zsiráf megkapta az oklevelét, boldogan tért haza. Összehívta barátait — bankettre. A legkiválóbb faleveleket tálalta eléjük, kinek-kinek kedvenc eledelét, — még a számárnak is — nagy nehézséggel — egy vándormadár által számártövist hozatott Európából.

A lakoma legjavában folyt, amikor a zsiráf be akarta mutatni tudományát. Megköszörülte torkát és egyet ordított.

— Elrepedt egy fazék — kiáltotta a gnu rémülten és kifutott a pusztába.

— Félreverik a hottentották a cintányért. Tűz van! — jegyezte meg a zebra izgatottan és távozott.

— Ki fog törni a Kilimandzsaro — szólt a zebu és felugrott, hogy ellőgjon.

— Itt a végítélet! — jajveszékelt a gazella és elrohant.

A számár csak vonaglott a kintól, nem tudott meg-

ugrani, mert hirtelen bélcsavarodást kapott. Megdőglött.

Pillanat alatt az összes vendégeknek hült helye maradt. Ellenben kívülről egész ismeretlen állatok tömege jött érdeklődni, mi baj van, mert hogy valami rettenetes torzhangot hallottak.

A zsiráf belátta, hogy — ha mindjárt jó szándékkal is — bolondját járatják vele a barátai. És megtanulta, hogy mielőtt valamibe belefogna, szigorú önkritikát kell gyakorolnia. Mert a tehetség alapja nem a külső látszat, hanem egészen más valami.

A pinguinek.

Messze a végtelen vizek közt, vihar- és hullámverte sziklapartokon békés, otromba madarak végeláthatatlan serege sorakozott. Szinte megmérhetetlen idő óta bámulták így zord kis szigetükről az egyhangú, haragos óceánt az egymásrakövetkező nemzedékek, váltakozva az örökké egyforma, semmi izgalmat nem nyújtó, veszéllyel nem járó merev őrtállásban.

Esemény alig kavarta fel egyenletes életüket, ellenség nem tizedelte meg őket, s ha olykor, minden szent időben egy-egy merészebbjük sirját lelte valami nagy tengeri hal gyomrában, észre is alig vették, annyian voltak. Simán folydogált a sorsuk s mivel az unalmat ellensúlyozta az igénytelenség, mondhatjuk: — boldogan.

Töméntelen számuk nyárról-nyárra csak szaporodott, ám a kenyéririgység harca még sem tört ki közöttük. Ott volt előttük a végtelen tenger: nyújtott az elég zsákmányt kinek-kinek az ügyessége szerint. És végtelen tömegükben rend uralkodott, a bölcs természet által eleve

beléjük oltott fegyelem, amelynek megbontására nem éreztek sem ösztönt, sem akaratot, így lehetőséget sem. Kicsiny eszökbe nem jutott egymás fészket elfoglalni, párját megirigyelni, zsákmányától elzavarni. Szép, szép így az élet, de talán amúgy, másképen érdekesebb.

Lehet, hogy ez forgott fejében egy végét járó öreg pinguinnek, amint komor őszi szürkületkor társai közt ő is némán meresztette szemeit a sivár tajtékzó habokra.

— Szeretnék egyszer, legalább egyszer, mielőtt elborulna a látásom, valami rendkívülit tapasztalni, átélni — fordult szomszédja felé. — Mégis fanyar dolog, annyi időt leőrlölni, amennyi mögöttem van, anélkül, hogy valamit is érdemes volna elmesélnem, ha majd odaát kerülök a túlvilági jéghegyek közé.

— Én nem vágyom ilyenre — recsegte a másik — jól van így, ahogy van. Ami biztos, biztos.

De mintha az agg madár máris felidézte volna a gonosz szellemeket: messze a tenger párás távolából valami irdatlan nagy alkotmány bontakozott egyre közelebb.

Hogy nem bálna vagy jégtömeg, azt látta a madársereg, de hogy mi lehet valójában az ismeretlen rém, az tovább már nem érdekelte őket. Egykedvűen várták, nézték, amint partjaikhoz közeledett. Hogy veszélyt is hozhatna — nem jutott eszükbe feltételezni. Az ellenség fogalma hiányzott agybeli készségükből.

A célhoz ért bárkából pedig sosem látott fűrgé alakok ugráltak ki, emberek, akik eleinte ide-oda szaladgáltak a partokon, aztán — látva, hogy a bamba madarak fel sem riadnak előlük: se szó, se beszéd, agyba-főbe vertek egy csomót békés bámulóik közül, majd az összeroskadt állatokat magukkal hurcolva hajójukra, eleveztek, mintha soha ott sem lettek volna.

A pinguinek szinte kövé meredve bámultak utánuk, lomha agyukban lassan mérlegelve a történeteket. Olyan rendkívüli, szokatlan eset volt az, hogy semmikép sem foghatták fel a jelentőségét.

Az öreg pinguin szerencsésen túlélte a katasztrófát, mert véletlenül nem esett az emberek útjába. Remegve totyogott közelebb társához, amely kissé gúnyosan szólította meg.

— No bátya, most hát megértél valami különlegeset. Kívánnál-e még egyszer kizökkenni a rendes egyformaságból?

— Soha többé! Bálna legyenek, ha eszembe jut! — szólt amaz szinte meggyőződéssel.

Am az egyszer felidézett rémeket nem lehetett viszaparancsolni. Az első rozoga bárkát mihamar követte sok más, és a pinguinek ősi szigetét egy-kettőre benépesítette a veszedelmes idegen elem: az ember. És amily arányban szaporodott a jövevények száma: úgy kezdett fogyni a szegény jóhiszemű madaraké.

Csak nagysokára jöttek rá a biztonságukból oly váratlanul kizökkentett madarak, hogy védekezésre is kelene gondolniok. Akkorra már erősen megtizedelte őket az új ellenség. És az említett bölcs öreggel élükön egy parti szikla oltalmazó rejtékében tanácsot ültek.

— Hogyan is lehet az, hogy minket ily kíméletlenül megháborítanak nyugodt életünkben — okoskodott egy pinguin — holott mi erre semmiképpen okot nem szolgáltatunk?

— Látod, hogy lehet — felelte röviden az öreg. — Ezen hiába töprengünk, előbbre nem jutunk. Az a kérdés, most mit tegyünk?

De a fiatalabb csak tovább fújta a maga témáját, a meddő méltatlankodás áriáját.

— Még azt sem állítom, holott bizvást mondhatnám, hogy ez a sziget tisztán a mienk, akik rajta élünk, mióta kibukkant a tengerből. Hiszen kívülünk, mellettünk más élők is megférhettek, megélhettek volna rajta. Ha hát jöttek vendégeink, rendben volna. De hogy minket, öslakókat üldözzenek, kipusztítsanak... hogy ilyen is előfordul, ez megcsúfolása a teremtet világrendnek!

— Mind igaz, amit mondasz — bólintott az öreg, — de ezzel még egy lépéssel sem jutunk előbbre. A pusztasopánkodástól még végleg ki is pusztulhatunk...

— Hogy hogy segítsünk rajta? — fordított most egyet az ifjabb a beszédén. — Hát tudunk-e velők szembeállni? Nem ők-e a sokszorosan erősebbek? Vannak-e nekünk ellenük való eszközeink? Hiszen teljesen fegyvertelenek vagyunk! Kétségbeejtő helyzet!

— Ez is igaz — szólott az agg elnök. — De akkor hát nincs más hátra, nyugodjunk bele a változhatatlanba. Hagyjuk halálba hajtani magunkat a saját partjainkon. Így pedig — mi célja is volt, hogy a gyűlést összehívjuk?

Senki sem tudott valami okosat, célirányosat tanácsolni. Gáogtak, recsegték, hangoskodtak, de a sok szóbeszédnek nem volt kézzelfogható magva. Már-már úgy látszott: teljes eredménytelenségben oszlik szét a gyülekezet.

Am egy körülöttük keringelő tengeri sirály megszánta őket és siró-nevető kacarászással vetette közéjük tanácsait.

— Bolond madarak vagytok, annyi bizonyos. Egyszer a letűnt édenvilágot akarjátok visszasóhajtani, más-kor a végpusztulást festitek a sziklafalra. Se így, se

úgy nem lesz igazatok. Küzdeni fogtok tovább, és hogy fegyvereitek ne maradjanak egyenlőtlenek: szövetkezzetek mindennel, ami az embernek ellensége: jéggel, sással, viharral, jegesmedvével, pusztító hullámveréssel...

— És még? — kérdezte az álmélkodástól bóduló öreg madár.

— Az éghajlattal — toldotta meg a sirály. — Mert ne feledjétek, hogy ez a föld, ez a sziget számotokra teremtettsötthon, az embernek pedig mostoha synylödés. . És a délsarki vizek szigetein rég feladja az elemekkel való meddö küzdelmet a kéretlenül odacseppent jövevény, amikor pinguinek még mindig lesznek, és óceánkémlelő tekintetükkel örtállanak a hullámozó vizek sodrától megszaggatott partokon.

A tücsök és a hering.

Hangulatos és szép volt a nyári est, kedvbizsergető, fűszeres szellők bódítgattak embert, állatot. A magasszámú szélességi fokok ez északi tájain szinte szokatlan enyheség pezsgésre indította a tücsök nedveit is, s az — egyébként is bohém állat létére — kissé kirugott a hámból. Közelebb merészkedett a hullámozó tenger partjához és ott csiholta ki keserves-búsan ábrándos hangjait összedörzsölt tagjaiból. Talán a tengerormolást akarta túllármázni, talán örült a kimenőjének, de mindenesetre tele volt életkedvvel és nem gondolt a télre, sőt még csak a holnapi napra sem. Majd elintézi az esetleges pillanatnyi zavart egy kis kölcsönrel a hangyánál. Akkoriban volt még, mielőtt az visszautasította volna ama bizonyos váltóját.

Am ritkán örülhet a jelen pillanatnak büntetlenül egy-egy élő, még ha az a legjelentéktelenebb tücsök is. Egy hirtelen jött szököár oly kérlelhetetlen — hatalmasan csapott ki a partra, hogy magával ragadott a sárga hullámokba menthetetlenül mindent, ami közelébe esett. A tücsök is a sós habokon hajókázott s ha hangversenyének szünóráját nem is akarta még megtartani, kénytelen volt abbahagyni s az életéért rugkapálózni.

De az óhajtott part helyett egyre messzebb került a vizekre, amíg a setét mélységből egy falánk hering utána nem kapott és el nem nyelte szőröstül-bőröstül.

Ez volt az első találkozása a két homlokegyenest idegen állatfajnak, mióta a világ áll. Tudomást vettek-e egymásról most legalább — nem valószínű. Mit törődött a mohó hal azzal, mi volt az a kis mozgó feketeség, amit gyomrába temetett s nem volt-e teljesen mindegy a vergődő tücsöknek, milyen szörnyeteg kebelezte be? De még ha kedve és alkalmá lett volna is alaposan megvizsgálni gyilkosát, kutatásai eredményét magával vitte a halálba, anélkül, hogy más tücsöktársaival közölhette volna. Szóval ezekre nézve továbbra is idegen és ismeretlen tényező maradt a hering.

A lefolyt tragédiának kívülről egyetlen tanuja lehetett a háborgó vizek felett vijjogva keringő sirály. Talán megragadta figyelmét a jelenet, ha csupán azért is, mert utána akart kapni a pillanatra felbukkanó heringnek. Am erről lekészt s elég rossz kedvvel kacarászta oda — inkább csak magának: Lesz az még másképp is!

Hát lett is. Talán a sirálynak is, de a tücsöknek mindenestre. Nagy heringhalász-bárka fenekébe szorult egy hatalmas példány s bántatlan biztonságban evezett ki a nyílt tengerre, már a merre ismeretlen, közönyös gazdái

vitték. Azok pedig nagy hálókkaal keresték kenyeröket, sokezerszeres heringhalál árán.

Tücskünk egy biztonságos zugolyban bóbiskolva unta a világot. Csak akkor nyitotta fel okos fekete szemecskéit, amikor zajosabbá vált a bárka népe s a gazdag halzsákmány egy szerény egyede — egy fényespikkelyű hering — ficáinkelva odapottyant eléje. Nézte-nézte a halál felé vergödő, ismeretlen állatot kíváncsi, de részvéttelen közönnyel s csak arra ügyelt, hogy az — amint a bárka fenekén hányta-vetette magát, valahogy rá ne essék és agyon ne lapítsa. Jobbnak is találta beljebb vonulni a deszkák közé. Azon, amit látott, sem segíteni, sem okulni úgysem igen tudott.

A bárka fölött — a sok hal láttára zsákmányéhesen most is ott röpködött suhogó szárnyaival a vihardadár: a sirály.

Ez volt második találkozása a tücsöknek a heringgel. Más példányok, más körülmények közt jutottak egymás közelébe. Akkor a heringnek volt „fenékiq tejfel“, most a tücsök ült a páholyban, de mélyebb benyomást most sem tettek egymásra, s bizonyos, hogy a két állatfaj tartós ismeretséget nem kötött.

Ilyen bizarr barátság még „harmadik látásra“ sem keletkezett, annál is kevésbbé, mert ezuttal már a heringnek „régén és egészen rossz“ volt. Besózva hevert a fűszerkereskedés nagy hordójában s estidőben, amikor a boltban már senki sem volt, egy tücsök — nagy bátor ugrándozásai közben — ráhibázott a halashordóra. S mivel ízt és szagot még a tücsök is érez, riadtan menekült tova, anélkül, hogy a sós hullát — legalább bonctanilag — „tanulmány tárgyává tette volna“. Balugrását — mint ahogy a ballépést általában szokás: el sem beszélte övé-

inek s ezúttal a sirály sem lehetett tanuja a tücsök és hering találkájának.

Többször pedig csakugyan nem találkozhattak, még ha a meseíró fantáziája még úgy igyekezett is összehozni ökelméket.

A sirály pedig egy feketefelhős napon vijjogva várta a tengeri vihar kitörését társaival együtt. Amilyen csacska fecsegő, mulattatni kívánta barátait s előhozott nekik tücsköt bogarat. Így a fenti eseteket is.

Amazok bántóan éles kacagással sajnálták le.

— Nem restelsz minket ilyen semmitmondó élményekkel untatni, holott világlátott madarak vagyunk, akik jókedvünkben beszárnyaljuk az északi és déli tengerek végtelenjét? Ez utainkból marad elég említésre érdemes emlékünks, amit előhalászhathatunk. Tudsz-e legalább az elbeszélt esetből tanulságot, következtetést levonni, amiért érdemes volt elmondanod?

— Persze, hogy tudok. Hisz azért mondtam el, mert világjáró létünkre jobban mérlegelhetjük az esetet, mint mások. Nekem például azt hozta eszembe, mily hallatlanul ritka az alkalom, amely ezt a két állatot összehozza. Bizonyos, hogy sem a heringek összességének nincs a tücsökről tudomása, sem megfordítva. Pedig ugyanazon a világon él, örül, küzködik egyik is, másik is.

— Hát aztán? Legalább nem állnak egymás útjában — jegyezte meg a másik sirály. — És amint a példa mutatja, mégis lehetett eset, hogy találkozzanak.

— Jó, jó, de el tudok képzelni állatokat, a mi kerek földtekénken, amelyek sohasem látják egymást. Hiszen vándorlásaink közben láttuk a gnut, a zebrát. Mikor komázhatnak ezek a jegesmedvével? és ismerheti-e a ko-libri a fókát, vagy — hogy egyazon vidéken maradjunk

— az ürge a rákot? Azt sem tudják egymásról, hogy léteznek.

— Annyi baj legyen! Mi szükségük egymásra? Bár — úgy tudom — erre is van lehetőség. Az ember, amely mindnyájunkat ismer, összehozhatja őket ugyanabba az állatkertbe...

— Az ember? Éppen őreá akarok áttérni. Azt mondd, ismer minket? Meg tudja talán számlálni, hány pikely van a pillangó szárnyán, hány rajzvonala a keresztespók potrohán, de tudja-e ő, mi megy végbe kutyájának érzésvilágában, ha ok nélkül oldalba rugja, vagy törődik-e azzal, hogy az énekesmadár is fel szeretné nevelni fiókáit, amelynek ő a tojásait kiszedi?

— Mind igaz, de még mindig nem látom, hova célzol.

— Oda, hogy tömérdek még az ismeretlen ezen a világon. Sem egymást nem ismerjük, sem az ember minket. És ép azért nem tudom elképzelni, hogy merészel az ember arra gondolni, milyen élők nyüzsgőnek más világokon, mint ahogy a múltkor erről beszélgetett két öreg, aki nagy fényes csövekkel vizsgálta az eget... Mert — ha ugyan vannak — bizonyára olyanok is maradnak részükre azok a távoli élők, akár a cethalnak a kaszáspók, vagy a krokodilnak a sarkiróka...

A kakasviadal.

Az Indiai óceán szigetein kegyetlen szokás divatozik. A bennszülöttek külön e célra tenyésztett kakasokat egymásra úszítanak s azok, mesterségesen felingerelve, örjöngő dühhel tépik, marcangolják egymást, amíg az egyik — halálra sebezve — ott nem marad a porondon.

A közönség ilyenkor ordítva tombol, tapsol a látvá-

nyosságnak. S ha elemezzük ezt a lelkesedést: aligha találunk benne mást, mint a vérszomjas vadállat elemi erejű kitörését a kultúra vékony rétege alul. Hiszen a két kakas egyikéhez sem fűzi a nézőket különösebb rokon-, vagy ellenszenv, oly mindegy tehát, hogy melyik győz és melyik marad alul. Mint ahogy az egykori sziámi király, Csulalongkorn is, amikor európai utja folyamán hazánkba is elvetődött s az alagi lóversenyt akarták neki bemutatni, ezt azzal hárította el, hogy úgy is tudja, hogy egyik ló jobban fut a másiknál, de hogy melyik, az neki teljesen közönyös. És ott vér úgysem folyik.

Nem a verseny, a mérkőzés, de a vér és haldoklás látása az, amely felszítja az emberekben ezt az ujjongó tömegörjengést. Bizony, bizony hamut a fejünkre: nem sokban különbözünk a tigrisektől.

Bali vagy Lombok szigetén — hogy hol, az mindegy — karcsú pálmafák árnyékában egymásrarakva pihentek a harciaszánt kakasok ketrecei. Egykedvűen néztek a szegény áldozati állatok rácsaik mögül a forrópárás világba: a vérrrel átítatott küzdőtér felé, amelyen éppen most csipogott utolsót az előző küzdelem elbukott hőse. A sorukra váró ketreclakók nem láthatták ezt a jelenetet, — elzárta előlük a körülálló elképzeltetlen ember-tömeg, — de a szinte tagolatlan diadalüvöltés valami sejtelmes borzadályal töltötte el őket is: az állatöszton finomságával megérezték, hogy nem sok jót remélhetnek.

Egykedvűen, megszokottan ugrándozott a ketrecek körül egy csapat veréb. És amint az aréna egyik kakas-tragédiája lejátászódott; egyikük csak úgy félvállról, közönyösen odaszólt a hozzá közeleső ketrec lakójához:

— No, most mindjárt rád kerül a sor. A te életedért sem adnék már három búzaszemet...

A kis kakas felborzolta szürke tollait és megütődve kérdezte:

— Már miért kellene nekem meghalnom, mikor semmi kedvem sincs hozzá? Alig ismerem még a világot, máris búcsút mondjak neki?

Most a veréb csodálkozott el ekkora tudatlanságon.

— Hát nem láttad, mi történt elődeiddel? Nem tudod, hogy azért vagytok itt valamennyien, hogy megküzdjetek egymással, amíg a fűbe nem haraptok s halálotokkal mulattassátok az embert?

— Ezt nem tudtam. De ha küzdelemről van szó, az más. Attól nem hátrálok meg. Hiszen abban győzni is lehet, nemcsak halni.

— Lehet ám, de addig jár a korsó a kútra, amíg eltörik. Győzhetsz egyszer, kétszer, sokszor, de a végtele-nig ez nem megy. Előbb-utóbb mégis a te véredet is beissza ez a forró homok...

— De hiszen nekem nincs ellenségem... Nincs is miért harcolnom, egyetlen jérce nem sok, annyi sincs a látóhatáron. Miért kezdenék én ki olyan társammal, aki nem bántott? Akármennyire szeretem is a viadalt: ez oktalanság volna.

— Hiszen ha képes volnál ezt komolyan átérezni és követni! Akkor nem is volna baj! De az a bökkenő, hogy hiába fogadkozol, mégis másként fogsz cselekedni!

— Miért, ha egyszer semmiképen nem akarom?

— Azt nem kérdezik. Akarni fogod, mert az ember úgy akarja. És az ő akarata ellen — jól tudjuk — nekünk állatoknak igen nehéz lázadoznunk. Mi, szabadok, még fűtyülhetünk rá, de ti, akik háziállattá kötöttétek le magatokat, meghunyászkodtok előtte.

Megszólalt erre egy másik kakas is, az előbbinek szomszédja.

— No, azt már én is szeretném látni, hogy belekényszerítsenek olyan viadalba, amihez semmi kedvem. Társamnak teljesen igaza van!

— Nagyon szép, de teljesen új dolog, amit mondtok — válaszolt a veréb nyugodtan. — Mert még eddig sohasem fordult elő és biztos vagyok benne, hogy most sem fog megtörténni, hogy felmondjátok az engedelmességet.

— De hát miért tartod ezt oly lehetetlennek? — kérdezte mindkét kakas szinte egyszerre.

— Mert sokkal ostobábbak vagytok, semhogy ne ugorjatok be az ember agyafurtságának. Mint ahogy eddig is minden ösötök, elődötök kivétel nélkül megtette!

A két kakas most egyszerre dühbe gurult, nem ugyan egymás, de a szemtelen veréb ellen. Neki is mentek volna kegyetlenül, ha a ketrec rácsa vissza nem tartja őket.

Igy a veréb csak csendesesen mosolygott, mint aki biztos benne, hogy nagyon találó igazságot mondott.

Amazoknak pedig nem volt sok idejük emésztődni, mert jött a rendező és kimarkolászta egyiket is, másikat is a ketrecéből. Éles, hegyes sarkantyút kötött a lábukra és kihurcolta őket a homokos nézőtér közepére. Mielőtt szabadon eresztette, egymáshoz vágta és egymásra úsztotta őket.

Mindkét kakas azt gondolta, hogy a durva érintést nem az ember, de a társa okozta. Felháborodtak iszonyatosan. Ez bosszút kíván, ezt megtorlás nélkül eltűnni nem lehet! S még ha az ember okozta volna is — azon bosszút állni úgysem lehet — csakis az a bűnbak, aki elérhető. Ez esetben tehát a szembenálló testvér.

És sutbadobva minden előbbi üdvös meggondoltságot, marták, vágták, öldökölték egymást csőrükkel, verdeső szárnyukkal. A gyilkos sarkantyúk mélyen belevágtak az eleven húsokba: mihamar ömlött a vér a nyitott erekből. A durva tömeg pedig röhögve, lármázva buzdította őket újabb nekirohanásra...

Az éles csőr, amely békés hajnalok kukorikulására lett volna hivatva, belevágott a másik szemébe, s az hanyattfordult, de lefordultában még belevágta hosszú sarkantyúját társa belső részeibe. A küzdelem végetért, azzal a ritka kimenetellel, hogy mindkét küzdő fél egyszerre maradt a porondon.

Függetlenül, az ember által megtámadhatatlanul ott settenkedett a színhely körül csapatával a bölcselkedő veréb. És amikor a két kakas tetemét odadozták egy-egy lézengő indusnak s az őrző tömeg eloszlott, ilyesféle előadást tartott az esetről az övéinek:

— Látjátok feleim, az ostobaság eredményét. Ez a két kakas jól tudta, mert megmondtam neki, — hogy elpusztul, ha beugrik az idegen akaratnak, mégis megtette. Szándéka ellenére engedte magát belelovalni a veszedelembé, amíg elborította a szenvedély. Így volt ez a világ kezdete óta, és így is lesz, amíg úrrá nem tudunk lenni a butaságon és indulatokon. De hát hogy kezdjük el mi, oktan állatok, mikor még az emberek is oly végtelen messze vannak tőle?

A gögös fecskék.

Egy, szegény, szürke veréb, amelynek fészket emberkezek feldúlták, fiókáit gyászolva, néma búbánattal ült a kút kávján.

Mondhatatlanul szerencsétlennek érezte magát és nem lévén kedve semmihez, kétségbeesetten bámult a napfénnel telt nyári levegőbe. Karcsú, délceg fecskék cikáztak el előtte, számtalanszor boldogan elcsicseregve a jólismert dallamot. Visszatértükben legyet, szúnyogot vittek csőrükben, hogy kedveskedjenek kicsinyeiknek, ha azok szájtátva, repeső szárnyacsonkokkal várják őket a puha fészekben.

A fészek alatt a tornácon két gyermek gyönyörködött a fecskék röpködésében, és örömmel mutogatták egymásnak a fent csipegő madárfiókákat. Eszükbe sem jutott persze, hogy bántsák azokat.

Mikor már jó sokáig szemlélte a gubbasztó veréb ezt a jelenetet, amely szívfájdalmát minduntalan újra felsebezte, nem állhatta meg, hogy oda ne csiripeljen egyik kirepülő fecske felé:

— Boldog madár! Hogy szeretnek titeket az emberek!

Hallotta is a fecske, nem is. Sokkal gyorsabb volt a cikázása, semhogy megállt volna felelni, de visszatértében mégis röviden odavetette:

— Mi pedig nem sokat adunk a szeretetükre!

No, már ilyen választ csakugyan nem várt a lesujtott veréb. Ő irigyli a becézett, dédelgetett madaraktól az emberek kedvezését, s íme kitűnik, hogy amazok még sem érdemlik a sok jót, s rút hálátlanságot éreznek jóltevőjük iránt.

Fúrta a szegény madár oldalát a kíváncsiság — hogyan lehet ez. Szinte el is felejtette nagy fájdalmát töprengésében s leste az alkalmat, hogy alkonyat felé, mikor a fecske röpte is elkényelmeskedik, bővebb felvilágosítást kérjen tőle.

A fecske most szívesen szolgált vele madártársának.

— Azért nem tartjuk sokra, mert az ő szeretetök pusztá szeszély. Tetszünk neki, — mi tagadás, kecsesek is vagyunk: ennyi az egész.

— Bánnám is én, akármilyen okból, csak minket kedvelne annyira, hogy ne üldözne!

— Lásd, ez is csak szeszély nála, afféle rögeszme. Szörnyű kapzsiságában sajnálja töletek azt a pár búzaszemet. S azt képzei, hogy kárt okoztok neki. Holott én tudom, hasznot is hoztok akkorát, ha nem nagyobbat.

— Úgy hát titeket is azért kedvel, mert pusztítjátok a rovarait!

— Ej, gondol is ő arra! Hiszen a denevér, meg a békák ugyanúgy pusztítják. Mégis, úgy tudom, ki nem állhatja őket.

— Akkor talán azért, mert hirdetétek neki a tavaszt..

— Hát amazok nem azt teszik? Ők is, ha felébrednek, azt jelenti, hogy vége van a télnek... Mégsem foglalták nótába a denevért, hogy röpködjön a kedvesük ablakára...

— De lásd, a gólyát is mennyire szeretik...

— Ez mutatja, hogy milyen felületesek. Mert az meg pusztítja a hasznos békát, egeret, kismadarakat. Ezt persze elfelejtik.

— No, mindegy, de örülhettek neki, hogy szeret. S látom, meg is háláljátok, hogy ott fészkeltek a tornácában...

A fecske kissé furcsán nézett a verébre, aztán felvilágosította.

— Barátom, mi igazán nem hálából fészkelünk ott. Csupán kényelemszeretetből. Táplálékunk a rovar, légy, s ilyen az ember közelében van a legtöbb. Itt jutunk legkönnyebben hozzá.

— Ezt meg vidám dallal, csicsergéssel köszönitek meg neki.

— Mi a magunk gyönyörűségére ficserékelünk. Ha akarja az ember, hallgatja, ha nem akarja, nem. Mi azzal nem törődünk.

Gyanús volt a verébnek ez a fölényes gög és lenézés. Nem tartotta igaznak és őszintének, sőt nem is valószínűnek.

— Te engem csak vigasztalni akarsz. Hogy ne fájjon a szívem annyira és ne irígyeljelek. Lehetetlen, hogy így gondolkozzál.

— Akadnak nekünk, fecskéknek, nagyon különös gondolataink. Te még nem ismersz jól. Lehet még alkalom, hogy meggyőződhetsz róla, és fölötte furcsákat láthatsz. Akkor csiripelj aztán, hogy nem igaz.

Fogalma sem volt a verébnek, mire céloz karcsú szomszédja. De nagy fájdalmára még valami vigasztaló szót akart kicsikarni.

— Mégis könnyű neked. Ha úgy sujtott volna a sors, mint engem, most nem győznél keseregni és nem adnál fel talányokat.

— Ne hidd azt. Én sajnállak, de tudom, kihevered a bánatodat. Vannak esetek, amikor az nem is olyan nagy csapás...

— No ez már csakugyan a szívtelenség netovábbja — gondolta a veréb és nem folytatta tovább az eszme-

cserét. Ilyen gonosz állattal kár is volt szóba állania. Hagyta a fecskét nyugodtan tovarepülni.

Sok idő telt el, amikor a veréb csakugyan tanuja lett a bemondott különös jelenetnek.

Még jól benne voltak az augusztusban és semmi sem mutatott az ősz hidegének korai beálltára, mégis a fecsképár — egy napsugaras reggelen — se szó, se beszéd — kidobálta a fészekből sárgacsőrű fiókáit.

A közelben ülő veréb, mikor az elsőt kipottyanni látta: úgy hitte, baleset történt és igaz részvétet kezdett érezni. Ám a hangja is elállt az elszörnyedéstől, amint világosan kivette, hogyan szorítják ki a fészekből a másodikat — minden tiltakozása ellenére — s mint zuhan le a gyámoltalan kis madár a kemény köre.

— Miért teszitek ezt? — csiripelte haraggal a kegyetlen szülők felé.

— Csak te ne avatkozz bele. Mi tudjuk, mit csinálunk.

— Hát oly hamar beáll a hideg ezidén? Érzitek, hogy nincs már idő felnevelni kicsinyeiteket?

— Nem értesz te ahhoz. Szép, hosszú ősz lesz, úgy érezzük és mégis meg kell tennünk, mert ösztönünk így parancsolja.

— Ez rettentő. S ha nem hallgatnátok rá, mi lenne? Kényszerítene rá valami erő, talán mondjuk a fecskék összessége?

— Úgyan-úgyan. Kezdesz már lehetetleneket csiripelni. Hát lehet-e az ösztönnek nem engedelmeskedni? Ilyen valami még eszünkbe sem jutott soha. Kérlelhetetlen kényszerítő erő az, nálunk hatalmasabbak is beadják annak a derekukat.

— De, ha egyszer talán — az összesség is — ellenállna?

— Még az sem birna vele. A tömeg különben is méginkább hatalma alatt áll, mint az egyes fecske.

— S mi célja hát ezzel annak, aki az ösztönt irányítja?

— Sokat kérdezel, barátom. Talán, hogy túl ne szaporodjunk, lehet, hogy ezévre elég volt a pótlás — de más ok is lehet. Kicsiny a mi agyunk ahhoz, hogy ezen gondolkozzunk.

— S nem fájhat-e az ösztönnek e szörnyű parancsát végrehajtani?

— Ez nem kérdés. Ha parancs: parancs. Bizony van oka és értelme — felelt a fecske már kissé türelmetlenül. De aztán — valamivel lágyabban hozzá tette: — Elképzeljük: nem rosszabb ez, mint ha egyáltalán világra sem jöttek volna e sarjaink.

— De mennyivel rosszabb — akarta a veréb mondani, de elhallgatott.

Kijött a ház ura s látván a fecsketragédiát, megesett a szíve szegény lezuhant porontyokon. Létrát hozatott és gyengéden megfogván minden egyes fiókát, maga kezével rakta vissza őket a fészekbe.

Alighogy a férfi eltávozott, az öreg fecskék azonnal újra kidobálták a nehéz fáradsággal visszatelepített kicsinyeket.

— Látjátok — szólt szemrehányóan a veréb, amely még mindig szemlélte a fejleményeket — mennyivel emberségesebb az ember fiókáitokhoz, mint ti szülők magatok. Hát ez sem tudta megmásítani iszonyú ítélkezéseket az ártatlanok felett?

— Ez a legkevésbé — felelte a fecske már szinte dühösen. — Mert feltéve, ha nem mi magunk, de a véletlen sodort volna ki a fészekből egy fecskefiókát, s azt

emberfia megérintette volna, hogy visszategye, az a sarj a mi szemünkben abban a pillanatban elvesztette minden jogát az élethez. Nem tiszta többé, s nem méltó, hogy köztünk felnőjjön. Az ilyet minden további nélkül újra kidobjuk...

— No, szörnyű felfogás — csiripelte a veréb és utálattal repült el, nem akarván ilyeneket tanulni vén napjaira. Számot azonban nem vetett magával, s nem elmélkedett azon, hogy neki is vannak ösztönei — habár amazokétól eltérőek, amelyeknek époly kérlelhetetlen kényszerűséggel tesz eleget, mint minden más állat a magáénak.

*

A meseíró megjegyzi, hogy 1927 augusztusában Görömböly-Tapolca fürdőn maga figyelte meg, mint dobálta ki több fecskepár fészkeből minden ok nélkül fiókáit. Akkoriban azt hitte, igen kora ősz jön, s az állatok érezvén, hogy nem lesz idejük sarjadékukat felnevelni, inkább előbb elpusztították. Azonban hosszú, meleg ősz volt, egyes fecskecsaládok még szeptember végéig is ittmaradtak. A kidobált fiókák pedig már annyira fejlettek voltak, hogy pár nap multán kirepülhettek volna. Talán más oknak kellett közrejátszania.

Azt pedig, hogy az öreg fecskék a véletlenül kiesett, de emberi kéz által visszatett fiókát nem tűrik meg többé a fészekben, a fenti esettől függetlenül, más alkalmakkal szintén megfigyelte e sorok írója.

A szeleburdi pávián.

A majmok birodalmában anarchia támadt. Tömén-telen fajtájok lévén, a legkisebb kérdésben sem tudtak megegyezni, intrikáltak, marták, üldözték egymást, minden csekélység miatt a legdurvább határsértéseket követték el egymás területén, gyűlölködő zajos lármájukkal felverték az általuk lakott világrészek csendjét. Utóbb nem volt már állat az őserdőkön belül, amely nyugodtan tudott volna tőlük aludni. Egyre-másra érkeztek a panaszos küldöttségek az oroszlánhoz. A flegmatikus elefánt, a szelíd zsiráf, a szerény gazella egymásután járultak a király elé, kérve intézkedését. Még a kígyók is hozzá fordultak, csináljon rendet, mert nem hallják a saját csörgőjük hangját. Mikor végre a lármás papagály is eljárt az oroszlánnál, elpanaszolva, hogy a majmok lármájától saját felesége rikácsolását se hallja meg: betelt a mérték, az oroszlán elhatározta, hogy diktátort nevez ki megfékezésükre.

Alkotmányos érzülete lévén, közülük valót szemelt ki e célra. Az emberszabásúakat elvből elvetette, azok nem alkalmasak a rendcsinálásra, nagyon hasonlítanak a legnagyobb rendbontóra, az emberre. Hosszas gondolkodás után a komoly páviánt találta legalkalmasabbnak és egyáltalán nem csinált titkot e szándékából, bár a ki-nevezés — formai okokból — még egy ideig késett.

Történt pedig, hogy az oroszlán, bokros királyi gondjai közt is szakított egy kis időt szórakozásra. Beszáguldozta a nagy homokpusztát, előkelő gesztussal leütötte néhány alattvalóját, arra méltatta őket, hogy fel-falja, aztán elfáradva, lepihent egy oázis árnyatadó pálmafája alatt. Amint üdülten felébredt: túláradó életked-

vében nagyot, hosszút, torkaszakadtából valót ordított. Egyszerre — vajjon álmodik-e vagy ébren van — ordítására zavaros, disharmonikus, bántóan hamis visszhangot hall. Semmi kétség: valahonnan felülről, a pálmafa tetejéről jött az.

Az oroszlán iszonyatosan megharagudott, felkapván fejét, villámló szemeivel pillanat alatt átvizsgálta a sűrű lombokat és felfedezte azok közt a gondtalanul himbálózó páviánt.

— Te gyalázatos állat, te szemtelen, hitvány majom, te merészelted kigúnyolni az állatok királyát otromba hangoddal? Nem tudod, hogy előttem még az elefánt is tisztelettel hajtja le orrmányát? — Rögtön jöjj le a láról, hadd számoljak le veled!

A szegény pávián nem volt ijedtében se eleven, se holt. Alig birt szóhoz jutni, hogy könyörgésre fogja a dolgot.

— Kegyelem, felséges uram, hiszen eszem ágában sem volt, hogy ezzel téged megbántsalak! Hogy merészelnék én, az egyszerű pávián, ilyenre vetemedni? Te, aki az állati ösztönök legjobb ismerője vagy, meg fogod érteni, hogy velemszületett utánzási hajlamomnak nem birtam ellenállni...

— Ez nem mentség. Az én jelenlétemben össze kell magadat szedned és lebirnod minden ösztönödet. Azonnal jöjj le! — ordította az oroszlán, még mindig magánkívül.

— És hallva csodás királyi hangodat, megkísérletem annak egy-két akkordját ellesni és utánozni, hogy el ne felejtsem. Mert oly szép az, hogy olyat életemben ritkán hallottam.

A hízelgő szavak némileg lecsitították az oroszlánt.

— Ha azonnal le nem jössz, holnapra az összes ragadozóknak kiadom a páviánfogyasztási engedélyt...

Látta a majom, hogy ez már több kettőnél, és egész nemzetségét menti meg vele, ha lehempередik az oroszlán elé. Úgy is tett, és összegömbörödve várta a kegyelmet, vagy a megsemmisítő ítéletet.

— Állj fel és fordulj meg! — kiáltotta az oroszlán.

A pávián megtette.

Erre az állatok királya felemelte lábát és kegyelmes talpával két nagy pecsétet nyomott a pávián combja tövére, jobbra és balra. Azóta is két vörös folt emlékezteti a páviánokat a sajnálatos baklövésre. Ők ugyan palástolva a szégyent, ülögumónak hívják, de a többi majmok tudják, miért kapta a pávián ezeket a foltokat. Mert az oroszlán elrettentő példa végett elmondta az esetet a gorillának.

A pávián kinevezéséből persze nem lett semmi. Majomcsoösszé a tigris lett, az aztán rendet csinált köztük.

A pávián pedig elgondolkozhatott azon, hogy egy nem is szándékos, csak vigyázatlanságból eredő baklövés, amellyel az oroszlán hiúságát sértette, jobban tönkretette a karrierjét, mint ha akármilyen nagy vétséget követett volna el, ha ez az oroszlán személyét nem sértette volna.

A kikötött kecske.

Egy vén kecske (amely megnyalja a sót) arra ébredt, hogy akarata ellenére pórázon vezetik valahova messzire. Nem minden kecske szereti ezt (talán csak minden második), mert hiszen ez az önfejű állat maga szokta megszabni az irányt, amerre bódorogni kíván.

Kecskénk is tiltakozott, amikor a gyilkos naptól forróra sütött afrikai homokon át rángatták egyre tovább, ismeretlen cél felé. Am minden ellenkezése hiábavaló volt, addig meg nem pihenhetett, amíg átgázolva a nagy pusztaságon, egy sziklás helyen álló magános fához nem kötötték. A puskás emberek, akik kísérték, mihamar eltűntek a sziklák mögött.

Körülnézett a kecske, s nem messzire szép, sűrű erdőt pillantott meg, amelynek hívogató hűvössége oly kíváncsnak tűnt fel a forró napra kikötött, fáradt állatnak, hogy kötőféken nagyokat rántva, bakugrásokkal törekedett szabadulni és a zamatos fűvű erdőt elérni.

Persze ez sem sikerült, s az állat bosszúsan gondolt az emberi együgyűségre, amely őt idekötötte, pár lépésnyire az óhajtott tápláléktól. Itt még homok volt, s a magastörzsű fa árnyékát sem érhetette el, kötele rövidsége miatt. Bánatosan, segélykérően mekegett.

— Elpusztulok szomjan, ha sokáig itt hagynak vergődni. Ilyen gondatlan az ember! Hasznos jószágát csupa hanyagságból veszni hagyja, mert nem jut eszébe, hogy még pár lépéssel tovább kellett volna azt vinnie, a dús legelőhöz...

Zajos okvetetlenkedésére előbújt a fatörzs odvából valami kis rágcsáló és nagyon komolyan, de jóakaratóan megszólította.

— Én pedig azt mondom neked, ha kedves az életed, maradj csendben és lapulj meg, mert abból az erdőből a halál leselkedik rád...

Nem hiába okoskodó állat a kecske, nem is fogadta el a jó tanácsot azonmód nyersen, hanem — csak azért is — ellenmondott.

— Ugyan, mi egyéb veszély fenyegethetne itt — mint az éhség és szömjűség! Ha pedig lármázom, hamarabb ránterelődik az emberek figyelme és elszabadítanak innen!

— Már pedig nem az éhség a legnagyobb bajod, hanem egészen más a veszedelem. Hidd el nekem: sok kecskepusztulást láttam én már itt korhadó odumból.

— Ugyan, nevetséges! Te csak rágcsálj, parányi állat és ne ijesztgesd rémképekkel a nálad nagyobbakat, okosabbakat. Hiszen én hasznára vagyok az embernek: csak nem hagy itt elpusztulni, ha már elég önzetlenül ide kötött...

— Te vagy az esztelen, nem az ember. Az nagyon is jól tudta, miért kötött éppen ide. Azért vagy itt, hogy magadra vonjad az erdő szörnyű vadjának a figyelmét. A leopárdnak kötöttek ide csaléteknek: azt akarja az ember elejteni.

Ez a rettentő eshetőség mégis meghökkentette a kecskét. De azért még mindig tovább bakafántoskodott.

— Hát azt hiszed, hogy engem, hasznos állatot feláldoz a haszontalannak? Mit ér az neki, ha a leopárd felfal?

— Azt te nem tudod, de még én sem. Valami haszna bizonyára lesz belőle, és a nagyobb haszonért feláldozza a kisebbet, keresztülgázol a te életeden, gondolkodás nélkül...

— Hiszen ez — lehetetlen! — mekégte a kecske.

— Lehetetlen? Mintha már nem láttam volna elég-szer, hogy tépte szét a leopárd a kecskét. Ne áltasd magad, nézz bátran szembe a halállal... Nekem pedig köszönd meg, hogy felvilágosítottalak.

A kecskét máris eltöltötte a halálfélelem. Fanyar kétségbeeséssel válaszolt:

— Mit köszönjek neked? Nem lett volna-e jobb, ha nem tudom előre a veszélyt? Úgy hirtelen ért volna, és megtakarítottam volna a kínos várakozás idejét...

Nem volt több idejük a vitatkozásra, mert az erdő sűrűjéből elörsompolygott a hatalmas leopárd. A szélen meglapulva lassan, óvatosan közelgett a kecske felé, hogy hatalmas ugrással rávesse magát a remegő állatra.

Am a sziklák mögött rejtőző vadászok három puska-golyója még éppen ugrás közben érte a pompás vadat, amely így nem is érve el a kecskét, nagyot bukfencezett a levegőben és élettelenül puffant a homokra. A kecske sértetlen maradt.

A vadászok nagy örömmel vetették magukat az el-ejtett vadra, vizsgálgatva, hol érték a lövések és mennyi kárt tettek értékes bőrében. A kecskével egyelőre senki sem törődött.

A kis rágeszáló ismét előbukkant és nagy csodál-kozva látta, hogy a kecskének semmi baja...

— Látod-e, — dicsekedett neki a kecske — mégis csak kedves vagyok én az ember előtt... Hogy meg-mentett éppen az utolsó pillanatban.

— Bolond vagy barátom — válaszolta a kis állat. — Tiszta véletlen az egész, amilyen a legritkábban fordul elő. Szinte hihetetlen szerencséd volt. De hogy halálra voltál szánva az ember által, és hogy neki tökéletesen

mindegy lett volna, ha a leopárd előbb megöl: azt nekem elhiheted.

— Eh, te csak kellemetlent tudsz mondani, te ellenségem vagy nekem . . . — mekegte a kecske elkedvetlenedve.

— Azért, hogy felnyitottam a szemedet? — szólt a rágcsáló, de a kecske már nem hallotta, mert vezették a pórázon visszafelé.

A két kóbor kutya.

Nem hiszem, hogy volna széles e világon sok szerencsétlenebb lény az úgynevezett kóborkutyánál. Nem azokat értem ezalatt, amelyek hében-hóban pusztá pajkoságból ki-kirándulnak a mezőkre, a tilosban nyulászni, hanem a teljesen gazdátlanokká vált, hajléktalan, mindenki által üldözött és megvetett állatokat.

Pedig ezek a szegény párák üldözés helyett a legnagyobb szármalmat érdemelnék, és egy becéző szó, simogató kéz után jobban vágynak, mint a betévő falatra. De mikor jut nekik az emberek részéről ilyen osztályrészül? Csak a bot, vagy a puskacső, minden igaz ok nélkül.

Egyszer megkísérlettem egy ilyen ebet magamhoz édesgetni. Nehezen ment, az állat sehogyse tudta — keserű tapasztalatain okulva — elhinni, hogy ebben a számára oly irgalmatlan világban akadjon valaki, aki nem bántási szándékkal közeledik feléje. De amikor végtelen szomorú, értelmes szemeivel észrevette arcmon a kétségtelen jóakaratot, amelyet talán hangommal is alátámasztva látott, oly megható, alázatos bizalom-

mal közeledett felém, oly boldogan kínálta oda viharvert fejét simogató kezem alá, hogy ezt a jelenetet sohasem fogom elfelejteni... És hálatelt szeméből láttam, hogy — pillanatra — visszaadtam neki az emberekbe vetett bizalmat, ami a kutya természetének lényege. Szegény, de keservesen fog ismét csalódni, hiszen másodszor nem talál többé simogató kézre...

A kutya lényege az emberhez, a gazdájához való ragaszkodás. Vagyis: a maga jószántából sohasem hagyja el azt, a kóbor kutyák tehát önhibájukon kívül jutottak ebbe az állapotba. Vagy eltévedtek (ami vásárok alkalmával gyakori) vagy gazdájuk elköltözött s ott-hagyta őket, avagy a háztól elüldözte, szóval vagy az ember, vagy a véletlen idézi elő e kutyatragédiákat.

Ilyen szánandó sorsra jutott két kutya találkozott sok napi koplalás után egy viharos téli estén. A közös nyomorúság barátokká tette őket, mihamar együtt poroszkáltak tovább a hóval befűtött úton, zörgős csontjaikkal, éhségtől, hidegtől bódultan.

Megállapították, hogy ezt az elképzelhetlen szenvedést tovább lehetetlen elviselniök. De mit tegyenek? Megbeszélték, hogy a legközelebbi faluban, amelyet érnek, megkísérlik elszegődni új gazdához. Odafeküsznek egy-egy ház küszöbére — lehetőleg szomszédosan, hogy reggelre ott találja őket a gazda. Lesz azután, ami lesz, hátha sikerül? Persze, csak olyan portáról lehet szó, ahol más kutyát nem találnak.

Még sötét volt, amikor boldogabb kollégáik karban felhangzó ugatásából megtudták, hogy falut értek. No, most, vagy soha! Nagy nehezen átugrottak egy-egy kerítést a kert felől és két szomszédos kutyátlan ház küszöbén leheveredtek.

Az egyik, a zsemlyeszín korcs kuvasz, már kora reggel tűrhető tapasztalatot szerzett. Csikordult az ajtó: kidugta a fejét valami gazdaember. A kutyát észre sem véve, kiment az istállóba. Am, mikor visszajött, bizonytalan, de nem indulatos hangon mégis rákiáltott: „Nem mész innen?”

A kutya látta, megérezte, hogy nem túl komoly a dolog, magában azt gondolta, hogy : „nem!” És bizalommal nézett a gazdára, majd elkezdte a farkát csóválni. Nyert ügye volt. Az ember nem erőszakolta tovább, hogy takarodjék, bement a házba, és kis vártatva egész háznépével jelent meg. Egy iskolás fiúcska megpillantva a kuvaszt, elkiáltotta:

— Jaj de szép kutyus! Apám, tartsuk meg!

A következő percekben már kenyérhéjakat dobáltak feléje (micsoda pompás csemegéül fogyasztotta a kuvaszt!) majd egy kis tejecskét hoztak. A kutya érthetően kimutatta nagy háláját, sorsa biztosítva volt. Ezer hasonló eset körül talán egy sikerül: ezt az egyet juttatta osztályrészeül a véletlen.

Másnap már annyira meghonosodott, hogy boldogan, szinte önhittén nézett szét az utcán. Megismerkedett az összes szomszéd kuvaszokkal, melyek — nem minden marakodás nélkül ugyan — elfogadták közójük tartozónak. Harmadnap már tisztos neve is volt: Burkus. És összebarátkozva Bundással, a falu legvénebb kutyájával, tőle kezdett érdeklődni, mi történt szegény egykori kóbor bajtársával.

Hát bizony az még mindig nem tudott elhelyezkedni. Már a tizedik küszöböt is megfektette, de mindenünnen elűtlegelték. A kutyák, mint afféle betolakodott gazdátlant, összemarták, az éhség iszonyú gyötrelmei

végleg elgyengítették, teljesen züllött, sőt veszett külseje lett.

Amint Burkus és Bundás éppen erről mormogtak, valami lármára kellett felfigyelniök a közelben. Éktelen káromkodás, valami püfölés, majd elkényszeredett, talán a köveket is szájalomra indító kutyanívákolás. A fájdalomnak, a kétségbeesésnek rettenetes segélykiáltása hallatszott.

De nem volt, aki segíteni akart volna. Csak kövek repültek a szegény szerencsétlen üldözött felé, majd kisvártatva egy puskadurranás — és szétzúzott fejjel, vértócsában hevert a szegény halálbahajszolt kóborkutya.

Burkust nagyon megrendítette az eset. Megilletődve fordult Bundáshoz:

— Ez a szegény társunk époly hajléktalan volt, mint valamikor én. Épúgy, mint én, ő sem követett el semmi rosszat, és mégis milyen más lett az ő sorsa, mint az enyém... Ugyanazt cselekedtük mindketten, és ellenkező az eredmény...

A bölcs öreg Burkus — nem kevesebb részvéttel az eset fölött — fogatlan szájából csak ennyit tudott kimorogni:

— Tanulj meg, öcsém, a szomorú esetből két dolgot. Egyik az, hogy ugyanez a próba egyiknél sikerül, másiknak balul üt ki, a másik pedig, ami ebből következik, hogy számárság azt vallani, hogy mindenki saját szerencséjének kovácsa. Ez néha — ritkán — megállhat, de legtöbb esetben hiába törekszünk azt kovácsolni, amink nincs — bizony legtöbbször csak labdák vagyunk a sors kezében, amely oda sodor minket, ahova akar.

A nehézfejű dinosaurus.

A Jura és Krétakorszak határán...

A teremtés középkorában, az ősvilág forrópárás, vakító napsugáraktól átcikázott páfrányerdejében tört utat magának lomha, rettenetes tömegtestével a szörnyű gyík, a dinosaurus.

Amerre csak csörtetett, összeomlottak a legsudárabb cikádeák, derékban törtek ketté a pandanusok, bigoniák, még az ősdíó, a iuglans crassipes is megingott, meghajolt, ahol a húszméteres állat farkának egy csápása érte.

A szörnyű állat, pár métermázsányit beebédelvén a pterophyllum lombokból, most az ősvadont keresztűl-szelő folyóhoz tartott, hogy szomját csillapítsa. Alacsony, oszlopszerű elsőlábaival mélyen belemerülve az iszapba, hosszú nyakát előrenyújtotta, amíg kicsiny fejével elérte a víztükröt és jóízűt szűrcsölt az üdítő italból.

Ivasközben a túlparton nagy csörtetést hall, recsegnek ropognak a folyópart kagylói, a nummulitok és belemnitek, majd két ősfenyő — abies elatides — között kidugja kétméteres koponyáját a kétszarvú szörnyeteg, a ragadozó hüllő: a triceratops.

A dinosaurus azonnal abbahagyta az ivást és bárgyún, de merően bámulta a még sohasem látott állatot. Ma azt mondanók: fixírozta, mint egy birka.

Hogy féltek volna egymástól, arról szó sem lehetett. A folyó volt köztük, de meg a dinosaurust — óriási nagyságára tekintettel — eddig nem is merte volna állat megtámadni. A robbanó golyókkal dolgozó kétlábúnak pedig még híre sem volt azon a fényözönlötte világon.

— Mit nézel úgy rajtam, saurus barátom? — kérdezte a triceratops hanyagul odavetve.

— Azért nézlek, mert bár megöregedtem, hozzád hasonló állatot sohasem láttam. Kevesen lehettek a fajtádból.

— No, hát csak nézz meg jól: ha kevesen vagyunk, majd leszünk még többen is. Elférünk ezen a szép világon mi is, nemcsak ti, saurusok. Nem állunk egymásnak útjában.

— Arról szó sincs. De mondd csak, mire való az a két rettentő hegyes kinövés a fejedben? Nagyon terhedre eshetik azokat viselni. Szinte sajnállak...

A triceratops hangosan felnevetett. Ma azt hinnők: a menny dörög. De az akkori mennydörgéshez mégsem lehetett azt hasonlítani.

— Sohse sajnálj, öreg. Sőt — nagyon is nagy szükségem van azokra. Hát mivel bökném oldalba azokat az állattársaimat, amelyek rám találnak támadni, amikor megszerzem mindennapi pecsenyémet?

A dinosaurus elképedve nézett átellenesére. Sehogy sem értette ezt a beszédet.

— Hogy mondd? Oldalba bökní állattársaidat? Hát miért? Hát lehet ez, szabad ezt egyáltalán, — minden ok nélkül?

— No, nem ok nélkül. De védekezni csak kell, ha megtámadnak. És ez elég gyakran megesik velem. Amennyiben én is leterítek olykor egy és más emlős állatot...

— Nem értem, mit beszélsz. Talán mióta a világ áll, nem történt, hogy bántalmaztuk volna egymást, mi állatok. Elég a pandanus, a lián, jut is, marad is... Hát minek, miért?

— Hát csak azért, hogy egy kicsit — megegyem őket. Mert különben ők falnak fel engem — felelte a triceratops hetyke nevetéssel.

Amaz megdöbbenve, lassan csóválta lapos kis fejét.

— Megenni? Élő állatot? Egy másik teremtményt, amelynek ép olyan joga van az élethez, mint nekünk? Hát nem félsz, hogy amikor eszedbe jut ez a rettenetes gondolat, agyonlővel a sugarával a mi tűzistenünk, a nap?

— Jaj öregem, te nagyon maradi állat vagy, egy elmúló korszak szülötte. Nagyon is túlélted magad, ha még ilyeneken is fennakadsz. Most már ez kezd lenni a világ rendje...

— Lehetetlen, lehetetlen. Elvenni az életét valakinek, aki nem bántott... Valakinek, akinek az talán drágább, mint magunknak. Ez iszonyatos. Erre én sohasem lennék képes.

— Ne izélj már bátya, mert megharagszom. Hát nem tiprod-e magad is otromba lábaiddal halomra a kisállatok ezreit, ha egyszer megmozdulsz? Hát az más?

— Más, nagyon is más. Mert azt nem szándékosan teszem és nem célzatosan. És csak ha sehogysem tudom kikerülni. De te, ha jól értem a szavaidat, magad keresed az alkalmat az öldöklésre...

— Persze, hogy magam. De csak ha éhes vagyok. Lehetne az még rosszabbul is... Majd lehetnek még olyan állatok is a világon, amelyek gyilkolni fognak akkor is, ha nem éhesek. Csak csupa kedvtelésből... Halad a világ.

— No már az nem lehet, — mormogta a nehézfelfogású szörnyeteg. — Az ilyet talán már nem is lehetne állatnak nevezni. Én ezt nem tudom elképzelni. De nem

is kívánnék akkor élni ezen a földön. Pedig oly szép, oly fényes, oly meleg a világ...

— No, nem is találnád fel a krétaport. Én még ennél is rosszabbat tudok elképzelni. Lehet még olyan állat is, amely nemcsak a másfélét, de a saját fajtáját is halomra fogja pusztítani. De ezt — már én is azt mondom — csakugyan ne nevezzék állatnak, ha megszületik ez a szörnyeteg...

Elhallgattak, nagyot ittak mindketten a pompás tiszta vízből.

— Aztán, mondd csak — kezdte újra a dinosaurus — mi az az emlős állat, amit imént emlegettél?

— Még azt sem tudod? — Hát azok a kis fürge, melegvérű állatkák, amik — úgy mondják — nem is tojásból kelnek ki, de valahogy másképp kerülnek elő eleve. Azoknak jó csak igazán a meleg húsuk és vérük.

— Borzasztó dolgokat beszélsz. Nem szeretem halani sem. Mindez oly hihetetlen, és sehogy sem fér a fejembe.

— Hja, barátom, te úgylátszik, álméletet élsz. Elmultak azok az idők, amikor mi állatok békében megfértünk és nem bántottuk egymást. Hovatovább küzdelem lesz az élet, aki bírja marja. És ez a szép, így halad a világ...

— Ezt nevezed te szép világrendnek? Ami az egymás legyilkolásán alapszik és ártatlan áldozatok holttetemeire van felépítve? Ez neked haladás? Ilyen haladásnak én nem kívánok részese, de még csak tanuja sem lenni.

— Akkor ki is pusztul a fajod mihamar, mert csak az marad életképes, aki hozzá tud idomulni az új kor szép eszméjéhez, az élethálálharchoz.

— Nem megy ez a fejembe sehogy! — sopánkodott a szegény jámbor dinosaurus kétségbeesetten és visszacsörtetett arra, amerről jött, gondosan ügyelve, hogy oszlopos lábaival minél kevesebb őshangyát és rovar tiporjon el.

— No, nehézfejű állat is vagy! — kiáltotta utána a triceratops és eszébe sem jutott, hogy egykor, talán rövidesen — ő is túléli magát, hogy helyet adjon más állatoknak, amelyek már nemcsak éhségből, de kedvtelésből is gyilkolnak. Mert hiszen — halad a világ...

A legnagyobb páfrányfán pedig egykedvűen bámult a mainál százszorosan ragyogóbb napba a szárnyasok őse: a félig hüllő, félig madár archaeopteryx, majd felnyitva rettenetes fogakkal megrakott csőrét, nagyot rikácsolt bele a balfelé kilengő ősvilágba.

Állatok a vásáron.

Lucskos, csatakos országúton, zuhogó őszi esőtől paskolva hajszták végeláthatatlan sorokban a legkülönbözőbb háziállatokat, előttük ismeretlen cél felé. Voltak a szomorú menetben lovak, ökrök, tehenek, borjúk, birkák, sertések, sőt akadtak kecskék és szamarak is. Türelmes megadással vonultak tova az istenadta fáradt barmok, legtöbbje hajnal óta, — s csak itt-ott hangzott fel egy fájdalmas bögés, panaszos mekegés, ha a kegyetlen hajcsár szöges botja nagyon erősen találta oldalba insultálni az illető jámbor párát.

Amint a célhoz közeledtek, egyre jobban összetömörült a sok jószág, és egyre nehezebb lett a közlekedés. Vad és szörnyű káromkodások, botok suhintása, os-

torpattogás és az állatok fáradt, esdő panaszhangjai valósággal pokolivá tették a zsvajt és zürzavart.

Összeszorult a sok állat és bár sohasem látták azelőtt egymást, szinte rokonérzés fejlődött ki köztük, a közös veszedelem nyomán. Két pár ökör került így szomszédságba és már jó ideje haladt egyvonalban a négy állat, amikor egyikük a kimerültségtől roskadozva átsóhajtott a mellette haladó címeresszarvú ismeretlenhez:

— Vajjon hova és meddig kell még mennünk pajtás? Úgy érzem, valami nem jó történik velünk, bizonyára a végítélet vár valamennyiünkre és élve nem megyünk többé vissza.

— No azt éppen nem gondolnám — felelt a szomszéd elég nyugodtan. — Egyszerűen a vásárra visznek, úgy hiszem. Más gazdához kerülünk, más istállóba, ennyi az egész. Volt már ilyenben részem.

— De hát miért? Hiszen nekem elég jó dolgom volt a régi gazdánál, meg is dolgoztam neki becsületesen. Hát miért akar ő túladni rajtam, mikor én őt nem akarom elhagyni? Hát minket meg sem kérdeznek effelől?

— Fiatal ökör lehetsz még pajtás, ha ilyeneket kérdesz. Hát amikor járomba fognak, megkérdezik-e, vajjon akarod-e? Nem vagy-e fáradt, nem fáj-e a fejed?

— Az mégis más. Dolgoznom kell, azt belátom, ez a mi sorsunk, akár akarjuk, akár nem. De ha egyszer becsületesen dolgozom, akkor miért kell mégis bűnhődnöm — ilyen utakkal, mint a mai?

— Hja barátom, ezen mi hiába gondolkozunk. Ezek olyan kérdések, amikre nem egy ökör, de talán még az ember sem tudna megfelelni. Nem mi magunk intézzük a sorsunkat, de a sors hány-vet minket önkényesen, vagy valami ismeretlen rendszer szerint.

Pár percnyi szünet állott be az eszmecserében. Közben agyba-főbe vertek mellettük egy dühösen felroffenő disznót és véresre paskoltak egy türelmetlenül nyerítő lovat.

— De jó is az embernek — folytatta később a fiatal ökör. — Ő korlátlan ura minden állatoknak és ezenfelül legfőbb intézője a maga sorsának is...

— Azt hiszed? Ebben is nagyon tévedsz. Az ember csak gondolja, hogy így van, de valójában ő is csak játéka a saját sorsának. Volt alkalmam elégszer hallani csendes kérődzés közben, mit beszélgetnek az emberek. Az úriruhás épúgy, mint a parasztforma. Mindenki félt valamitől: időjárástól, áreséstől, betegségtől, amit nem volt hatalmában elhárítani...

Feltűntek a vásárteret bekerítő fehérremeszelt korlátok és nemsokára betessékelték a tarka állattömeget. Kit-kit az őt megillető helyre, disznót a disznóhoz, juhot a bárányhoz és így tovább.

Ökreink egymás mellett maradtak és mihamar megjelent egy vörösszakállú kupec, hogy savószínű szemeivel végigmustrálja, bütykös újjaival végigtapogassa őket.

És hallották a jó állatok, amint gazdájuk égis-magasztalta őket, rájuk halmozva az ökrök minden érnét és esküdözött, hogy sohasem érte nagyobb fájdalom, mint most, hogy meg kell válnia tőlük. És épültek gazdájok beszédén.

De hallották azt is, hogy a kupec a sárga földig lepocskondiázza őket és őszintén felháborodtak. Titkon azonban mégis örültek, mert ha így áll a dolog: akkor nem fognak gazdát cserélni, maradnak a régi jó uruknál.

Annál nagyobb volt azonban csodálkozásuk, amint a kupec végre mégis elővett egy duzzadt bőrtárcát és

abból valami piszkos, lepedőforma nagy papirosokat számlált le a volt gazda kezébe. Az meg — se bü, se bá — rájuk sem nézett többé és elment.

— No hát ez megvett minket! Kutya dolgunk lesz nála, ha ennyire leszidta még az öregapánkat is. Semmi jót nem várhatunk tőle. De hát akkor minek vett meg? — morfondírozott a fiatal.

— Várj csak türelemmel, végén csattan az ostor, mint azt a saját bőrünkön elégszer tapasztaljuk — nyugtatta a másik. Hanem a vörös ember nem hajszolta, mint félve várták, de szelíden átterelte egy másik szögletbe őket, aztán elment. Kis vártatva előkerült egy hájfejű, köpcös kis atyafival. Most már az vizsgálgatta ökreinket vasvillaszemekkel és nem átallotta még a fogaikat is megnézni.

A kupec pedig kézzel-lábbal taglejtezve, lelkesedetten dicsérte az ámuló állatokat, amelyek szerinte a kerek világ legszebb példányai, és soha ökörtől nem tapasztalt herkulesi munkát végeznek.

— De hát hogy tudhatja azt ez az ember — kérdezte az ifjú ökör társától meglepetten — mikor csak az imént látott minket először? És hogyan dicsérhet minket most agyba-főbe, holott az előbb még a sárga földig leócsárolt? Mégis jó ember lehet, lám, hogy elhitte a gazdánktól hallott dicséretet...

A másik nem felelt, figyelte, mi fog történni...

A köpcös atyafi lesajnáló kézlegyintéssel, sértően fitymáló ajkbiggyesztéssel fejezte ki véleményét és elment.

— Szóval megint semmit sem érünk — mondotta a fiatalabb türelmetlenül.

És ime mi történt? A hájfejű ember nemsokára

visszajött és még több és nagyobb papirlepedőt számolt be a kupec markába, mint ez az első gazdáéba. El is hajtott mindjárt mind a két pár ökröt.

Az öreg ökor és párja megadó közönnyel indult útnak, de a fiatal pár, különösen az, amelyik olyan sokat beszélt, méltatlankodott. Hogy most kerültek csak igazán rossz gazdához, ez még talán a bőrüket is lenyúzza...

Ám az úton mihamar összeakadt a köpcös valamelyik falujabelijével. Messziről megállította és odakiáltott neki:

— Nézd ezt a remek két pár ökröt! Minden gazda irigyelni fog érte a faluban... És milyen olcsón jutottam hozzájuk!

— Hallod? — súgta oda az öreg, tapasztalt állat. — Már megint remek ökrök vagyunk. De csak addig, amíg ki nem hajtanak a legközelebbi vásárra. Mert ilyen az élet.

— Utálat, komolyan mondom, utálat. Hát nem volt igazam, hogy milyen jó az embernek? Az nincs ilyeneknek kitéve...

— Vagy még olyanabbaknak. Némelyik dolgozik, kinlódik, remél, egész életén át, mégsem mosolyog rá csak egyszer is a sors, más meg henyél, léhaskodik, arra meg két kézzel szórja rá minden ajándékát. Nem az igazi értékük szerint becsüli őket sem a végzet, de a saját ismeretlen szándokai szerint épűgy, mint ahogy minket sem igazi értékünk alapján bíráltak el ma. Ám annak, ahogy ma velünk elbántak, van legalább magyarázata. De hogy az ő életfolyásuknak van-e, azt már kevésbbé tudnám megmondani.

A kutya és a macska.

Ebből az elcsépelt címből bizonyára valami újabb háborúságra fog következtetni a jámbor olvasó a két jeles állat között. Hát ezúttal alaposan téved. Mert ez a két állat, két leghívebb barátunk, bizony szépen meg is tud férni egymással, ha közös gazdát szolgál. A köztük dúló háborúságot ezerszer megírták mások, és mivel én irtózom az elcsépelt tárgyaktól, viszont szeretem a szokatlant, az én mesém ebe és macskája a legjobb egyetértésben panaszolja el egymásnak kölcsönösen a maga ügyét-baját, hogy aztán külön kihallgatáson elmondhassák az embernek, amire különben a ló, mint a háziállatok ankétjének elnöke, annak idején utasította őket.

— Alighogy a világra jöttem — kezdte a kutya — máris visszatetszett nekem az a komolytalan játék, amit elnevezésem körül űztek. Mikor a gazdámat egy vendége megkérdezte, hogy fognak hívni, kijelentette, hogy az még attól függ, milyen lesz a természetem. Ha komor, mogorva leszek, akkor Plutó lesz a nevem, ha vérengző, úgy Neró, ha büszke és rátartó, Cézár, ha harcias, harapós, akkor Hektor. És mivel sem ilyen, sem olyan nem lettem, hanem vidám és bohókás, azért lett belőlem Pagát. Hát van ennek valami értelme?

— Nem sok, az bizonyos. Hanem ez még nem éppen nagy sérelem — jegyezte meg a macska.

— Egyáltalán azt látom; az ember nem vesz minket elég komolyan. Nem fontolja meg, mit jelent neki ebben a szeretetnélküli világban az önzetlenségnek, önfeláldozásnak az a teljessége, amit mi, kutyák ingyen nyújtunk. Hiszen az olyan kincs lehetne számára, amelyet sehol másutt nem talál meg.

— Színte a túlzásig mentek benne, ami már az ostobasággal határos — jegyezte meg a macska. — Utánatok azonban mindjárt mi következünk. Elismerem, mi utól nem érünk titeket, csak megközelítünk. Ám ennek is megvan az oka. Minket még sokkal kevesebb ember szeret, mint titeket. Valami indokolatlan balvélemény terjedt el rólunk, hogy hamisak vagyunk. Talán mert okulva a sok méltatlanságon, olykor megelőző ovatosságból — karmolunk. Hát ti nem haraptok?

— Meg is adjuk ám az árát mindannyiszor. Mert egykettőre ránk fogják, hogy megvesztünk, fejünket veszik és elküldik valami intézetbe. Titeket legfeljebb elnáspágnak.

— Nem igazság ez sem, az sem — elmélkedett a macska. — Egyáltalán komoly igazságot nekünk nem szolgáltatnak. Mindig mi húzzuk a rövidebbet, akár hibásak vagyunk, akár nem.

— Multkor például, amint egy kitünő csontot rágtam, amihez pedig igaz úton jutottam — egy piszkos utcagyerek minden ok nélkül el akarta venni tőlem, és ingerkedni kezdett velem. Természetes, hogy rámordultam és mert nem hagyta abba, megharaptam. Micsoda lármát csapott! Hogy összefutott az embertömeg! Agyon akartak ütni, mint veszettet. Csoda, hogy meg tudtam menekülni. Hát igazság ez? Méltó a teremtés koronájához?

— Ezért van, hogy mi macskák újabban bizonyos fokig jobban függetlenítettük magunkat az embertől, mint ti. Ismeretlen embertől futunk — eszeveszetten. Azt hiszem, bizalmatlanságunk indokolt. Félreismert állat vagyunk, sajnos, eléggé fáj ez nekünk.

— De mégis kellene valamit csinálnotok az ostoba előítélet eloszlatására.

— Próbáltunk már mindent, de hiábavaló. Nem eleget hízelgünk, dorombolunk, fonunk, dörgölődünk, ha látjuk, hogy valaki szeret minket? Az a nagy többség meg, amelyik nem szeret, csak a régi jelszavak után megy és semmibe sem vesz. Sőt ránk fog mindenfélét. Így azt is, hogy mi a házhoz ragaszkodunk, nem a gazdájához. Mintha nem költözködtem volna már a gazdám-mal háromszor is más lakásba. Sohasem jutott eszembe a régi házhoz visszamenni. Ez is csak üres ráfogás.

— Egy hibátok azonban mégvan: a pákászság!

— Ugyan-ugyan! Tedd csak az első lábadat a szivedre! Hát nem közös hibánk-e az, ha ugyan hibának nevezhető? Először is, ha őrizetlenül látunk a konyhában egy darabka húst, vagy fedetlenül egy serpenyő tejet, hogy tudhatjuk, nem éppen számunkra van-e az odakészítve? És így jóhiszeműleg nyulunk hozzá. De még ha ebben tévednénk is, az az őrizetlen eleség ránk, örökké éhesekre nézve olyan nagy kísértés, amelynek igazán nem tudhatunk ellenállni. Hogy is kívánhatja az ember, hogy mi ösztöneinket legyőzzük, mikor még ő is, aki pedig büszke a szabad akaratára, sokszor rabja a szenvedélyeinek és nem tud ellenállani a kísértéseknek!

— Általában nagyon kegyetlen és igazságtalan velünk szemben az ember. Velünk kutyákkal különösen. Ott van a szájkosár, póráz, mezei kartársainknál a kolonc, megannyi iszonyú kínzóeszköz. Meg sokunknál a fülünk, farkunk levágása, égbekiáltó dolgok! Bizony, ti macskák e tekintetben mégis tagadhatatlanul sokkal jobban álltok.

— Igaz, hogy mi már rég felmondtuk volna a szolgálatot az embernek, ha ilyenekre ítélt. Mindebben nincs részünk, azonkívül nincs macskazárlat, nincs macskaadó.

De mindez nem jelent megkülönböztető kitüntetést, ellenkezőleg lebecsülést. Vagyis minket még kutya sem vesznek, arra sem érdemesítenek, hogy ezeket ránk is behozzák.

— Bizonyos, hogy csunya, sőt rettentő dolgok ezek. Tele van még az úgynevezett kultúrember lelke is — fenékig — kegyetlen ösztönökkel az állatok iránt. Hidegvérrel, minden legkisebb ok nélkül megöli a vakondot, agyonkínozza a sündisznót, kiszögezi a denevért, agyonveri a siklókigyót, pedig ezeknek is mind értékes az ő kis életük, s mi több, neki valamennyien hasznot hajtának. Ha ezt meggondoljuk, mi mégis szerencséről beszélhetünk. Minket is megöl ugyan igaz ok nélkül, ha nem tetszünk neki, de ideig-óráig — úgy ahogy — mégis megtűr.

— Jó, jó, de hát tennünk kellene ez ellen valamit!

— Menjünk kihallgatásra az emberhez, ahogy a ló tanácsolta. Birjuk rá, hogy legyen igazi kultúrember, sokkal több igazságérzettel és sokkal kevesebb kegyetlenséggel.

— Attól félek; még nem emelkedett a kultúrfoka olyan magasra. És az lesz a vége, hogy téged kiseprűz, engem pedig kibotoz. Hanem — tudod, mit — van nekünk egy melegszívű barátunk az emberek közt, aki rólunk mindenféle meséket talál ki. Sokszor ki is figuráz, az igaz, de alapjában véve nagyon szeret minket. Ennek mondjuk el, amit ma letárgyaltunk, hátha megírja egy állatmesében?

— No, és azt hiszed, annak lesz fogadata?

— Annyira hiszékeny éppen nem vagyok. De egy-néhány ember elolvassa, gondolkodik rajta és igazat ad nekünk. Azok aztán továbbadják másoknak, és ha csak néhány barátot is nyerünk, már az is egyengeti, porhanyítja a talajt jobb jövőnk számára.

A boa és a gazella.

A métermagas afrikai fürengetegben kecses és fürgé gazellák csoportja sürgött-forgott, futkározott. Csak a fű hullámozó mozgása árulta el, merre vannak, egyébként még a szarvuk hegye is alig látszott ki a sűrűségből.

Túláradó életkedvükben egyik pajkosabban ugrándozott, mint a másik, bohó fiatalos könnyelműséggel megvetve minden veszedelmet. Így történt, hogy egyikük messzebbre elkalandozván a társaságtól, azon vette magát észre, hogy egyedül van.

— Oda se neki! — gondolta és gyors lábaival nekiiramodott, hogy majd utóléri amazokat. Ám ösztöne ezúttal csalt: ép ellenkező irányba jutott s egyszerre egy nagy sötét erdőség szélén találta magát.

A kis gazella az első fánál pillanatra megtorpant, hogy tájékozódjék a helyes irányról. Ám ez a pillanat volt a végzete, mert arról a fáról szinte a perc ezredrésze alatt lehengeredett csodás nesztelenül az óriás kígyó, s mire a gazella ráeszmélt a veszedelemre: négy karcsú lábát már a szörnyeteg hideg dereka fogta össze.

Az ártatlan, fiatal kis állat tisztában volt vele, hogy most nyitott szemmel megy neki a halálnak. Sok ideje nem volt, de azok a pillanatok, amelyek még hátra lehettek, kitermelték benne a gondolatok egész skáláját. Embernél, állatnál, csak a legvégső veszedelem vonultat fel pillanatok alatt ilyen mély átlátásokat, feleletváras nélkül égre kiáltó kérdéseket.

— Vajjon lehetséges-e, — cikázott át rajta a kétely — hogy alig egy röpké perc alatt a gondtalan boldogság teljéből a kérlelhetetlen halálba zuhanjak? Vajjon megérdemeltem-e én, aki soha senkinek nem vétettem, ezt a

rettenetes sorsot? Hát csak azért kellett a világra jönnöm, hogy ily korán, ilyen kegyetlenül elmúljak? Mi lesz az én le nem élt életemmel?

A gondolatok e fájdalmát mihamar áthasította a még iszonyatosabb testi fájdalom, a négy kecses láb csontjait egy roppantással zúzta össze a könyörtelen szörnyeteg.

De a szenvedő állat eszmélete még tiszta volt. És tovább szötte önmagában deliriumos kérdéseit...

— Most már, ha megkegyelmezne is, késő, mert nyomorék maradnék... De hátha, hátha... Még megnyomorodva is édes az élet, a világosság, a napsugár... Tudom, hogy hiába kérlelem gyilkosomat, de azért mégis... Kegyelem, kegyelem!

Sikítva, hörögve bocsátotta ki ezt az utolsó segítségkérést. A felelet az volt, hogy most már a derekát nyálábolta át és bordáit roppantotta össze a prédára éhes boa...

És a kis állat még mindig nem szünt meg remélni. A tudata alatt biztos volt benne, hogy hiába, de áltatta magát szándékosan a reménnyel, vagy annak a látszatával, illúziójával.

— Irgalom, állattársam, irgalom! — nyögte már szinte elhalóan. — Hiszen van annyi más, előregedett, elmúlásra érett állat a világon! Nem rövidülsz meg, ha engem elbocsátasz és leélni engeded napjaimat. Még ma kárpótolhatnád magad és — jót is cselekednél...

Csodának kellett volna történnie, ha ez a könyörgés nem talál süket fülekre. Mert sem a köszívet, sem a természet rendjét más nem ingatja meg. A csodák pedig nem teremnek meg úton-útfélen. A kis gazellának már a lapockái recsegték össze a halálos ölelés alatt...

— Vagy ha egy rettenetes nagy akarat volna, amely megálljt parancsolna a halálnak... A gyilkosnak... Óh, miért nem történik ez meg soha, soha, soha?

És az ártatlan áldozatnak a nyakcsigolyái csikordultak meg most, hogy végre elszállhasson végleg a párája. Miközben utolsót hörögve, kiadta, megtörő szemével ránézett gyilkosára, nem gyűlölettel, csak a leírhatatlan fájdalom védtelen szemrehányásával. Az is — felemelve fejét — visszanézett rá. És a két szempár egy pillanatra találkozott. Szem volt ez is, az is, egyformán barna, egyformán értelmes. Hol volt elrejtve egyikben a kaján önzés, könyörtelen kegyetlenség, a másikon az ártatlan szelídség jóhiszeműsége, ki tudta volna megmondani?

Késő délután, amikor a *boa constrictor* már rég lenyelte szegény áldozatát és nagy-lustálkodva emésztett, lomha koponyájában ilyesféle gondolatcafatok kezdtek keringeni:

— Furcsa, szokatlan érzésem volt, mikor ma azt a szegény kis állatot megöltem. Olyan keservesen könyörgött, hogy szinte kedvem lett volna őt elbocsátani... Csak azért nem tettem, mert hiszen nem bonthatom meg a természet rendjét, amelynek én is csak eszköze vagyok... Az az állat engem gyilkosnak tartott, és a maga szempontjából talán igaza is volt... De vajjon én vagyok-e azért felelős, hogy a világrend nem engedi meg pusztán napsugárból és virágillatból táplálkoznom?

A mélytengeri halak.

A Csendes Óceán fenékén megszokottan folyt a mindennapi élet, a ráják, meduzák, polipok, téntahalak úszkáltak az örök sötétségben, kergetve, marva, falva egymást, mint ahogy az ennek a világnak a rendje, levegőben, földfelszínen és vízmélyében egyaránt. Hogy olyan nagyon nemes-e ez a világrend, azon a halak bizonyára nem gondolkodnak, csak az ember, de az is nagyon ritkán.

Egy napon — már amennyiben ott napról egyáltalán szó lehetne — szokatlan esemény zavarta fel ezt az életet és méginkább a tengerfenék iszapját. Valami lomha, rettenetes kolosszus szállt le és esésétől nyert szörnyű erővel úgy belefűrődött-vágódott a fenék földjébe, hogy óriás teste azonnal szétmállott. Odafenn a napvilágon azt mondták volna: egy hajó sülyedt el, — idelenn nem tudták mire vélni és összesereglettek körüle messze víztájakról valamennyien a fenéklakó szörnyetegek.

Mikor az iromba anyagtömeg már nem mozdult és a víz áramlása is elcsendesült: kíváncsian úszkálták körül és villódzó világító készülékeiket ráirányítva, átkutatták az egykori kabinokat, termeket, kajütöket, ki és besurranva a törött ajtókon, ablakokon . . .

S mivel aligha van agyvelős élőlény, amelyben a gondolatnak legalább primitív embriója ne fogantatnék: lehet, hogy eszmélkedtek azon, honnan is jött, és mi is ez az ismeretlen, lehetetlen valami, amely egyszerre itt termett közöttük, s beszédjök nem lévén, fényjelekkel cserélték ki sejtelmeiket.

— Hogy mi ez? — vetítette ki a gondolatot egy rája

a másiknak. — Sem szivacs, sem kagyló, sem korall, semmi olyan, amit mi ismerünk. Hiába törnénk rajta a fejünket, a legöregebb téntahal sem tudna felvilágosítani róla. Van, hát van, ezzel kénytelenek vagyunk megelégedni.

— Jó, jó — érdeklődött a másik, — de honnan került ide? Én ismerem a mi végtelen vizünket fel, fel egészen addig, amíg el birunk úszni anélkül, hogy a magasság kis nyomása szétvetné testünket, de tudom, hogy semmi ilyesféle a mi vízvilágunkban nem volt...

— Akkor hát egy idegen világból került ide.

— Idegen világból? Hát van-e, lehet-e ezen a gyönyörű vízen kívül más világ? Hiszen elúszhatunk benne, ameddig csak élünk, mégsem találjuk a végét. A víz vég nélküli, — lehetetlen tehát, hogy valami más is legyen még...

— Előttünk is, mögöttünk is, oldalt is végtelen, de vajjon felfelé az-e? Hisz magad mondtad, hogy felfelé csak addig tudunk úszni, amíg a víz nyomása engedi... Ha a nyomás kisebb lesz, a testünk szétmegy. — Hátha arra, ahova mi eljutni nem tudunk, szintén van még valami...

— Micsoda lehetetlen gondolatok cikáznak belőled! Hisz ha mi nem tudunk ott élni, hogy gondolhatod, hogy azontúl még világ van? Minek és miért volna az?

Egy nagy homár mászott ki az átkémlt gépházból és közbeszólt:

— Már pedig akármit is mondtok, mégis csak felülről jött ez a valami. Hiszen majd összenyomta a páncélmotort. Alig tudtam előle elmenekülni.

— Akárhonnan jött: van, mert látjuk, érezzük, tudjuk.

— De megérteni, úgylátom, sohasem fogjuk.

— Szeretném én azt látni, hogy én valamire rá ne jöjjenek! Addig okoskodom, amíg kisütöm.

— Hát csak okoskodjatok! — vetette oda az öreg rája gúnnyal, mert tisztában volt vele, hogy merő lehetlenség előtt áll: hiányzik minden kiindulópont, amely-nél hozzá lehessen fogni a megfejtéshez.

— Azok pedig töprengtek és törték a fejüket, hogy csak úgy szikrázott belé az egész tengerfenék.

De világosságot nem derítettek a dologra, mert teljesen hiányával voltak minden fogalomnak, amely annak megfejtéséhez szükséges. Még ha fel is tételezték volna egy idegen világ létezését, sem azt, hogy az hol van, sem pedig, hogy milyen, még csak a leghalványabban elkép-zelni sem tudták...

Amikor még javában fürkészték és vitatkoztak, újra csak felülről ereszkedett rájuk az áldás. Odafenn, abban a más világban azt mondanók: a szerencsétlen hajótöröt-tek, miután még órákig úszkálva vergődtek, most merül-tek el véglegesen, de idelenn csak azt észlelték, hogy valami gúnyákba burkolt nagy húsdarabok érkeznek közéjük.

És amint az első tengeri ragadozó megérezte, hogy eleség került számukra, utána tódult a többi, mind, mind és a tengerfenék megszámlálhatatlan népessége között nem akadt többé egyetlenegy sem, aki azt kérdezte volna, hogy ez az újabb csoda honnan származott ide, mi az eredete, mivolta, természete, csupán egy gondolat hatotta át valamennyit, az a jóleső, lelkesítő tudat, hogy: itt falni lehet!

A szunyog és az elefánt.

Valahol a Kongóparti ösrengetegeekben pihenőre dőlt egy eltikkadt vén elefánt. Szerette ugyan az afrikai hőséget, — hiszen abban nőtt fel a hetvenötödik ősapja is — de elvégre sok, ami sok, ezen a délutánon úgy ömlött a nap perzselő tüze, mint talán még soha. Legjobb az ilyen hőséget átaludni — így okoskodott, s máris oldalt fekve fujtatott a víz partján.

Az ébrenlét és szendergés határán volt már, amikor valami finom, cérnaszálvékony zizegés hatolt rendkívül érzékeny fülébe. Azonnal felriadt, nagyot rőffent, felnézett, de nem látott semmiféle istenteremtette állatot a közelében.

Alig hunyta be szemét: újra megzizzent a nyugtalanító hang.

Most már meglebbentette hatalmas fülét és elpaskolta vele a láthatatlan kis állatot, mely az ütéstől kábultan, elalélva telepedett le az elefánt orrmánya közepére.

Szinte ki kellett düllesztenie a szemét az óriás állatnak, hogy megláthassa az orrán okvetetlenkedő cseppséget. Amint felismerte, a legnagyobb nyugalommal reccgte feléje:

— Hogy jut eszedbe, te haszontalan semmiség, hogy az én álmomat megzavarjad? Mi célod lehet vele, mi hasznod belőle, hiszen az én vastag bőrömön úgysem tud áthatolni a szívókád?

— Bocsánat, nagyuram, bocsánat. Tudom én ezt nagyon jól, nem is gondoltam semmi ilyenre. Csak pusztá megszokásból zümmögtelek körül, mint más állatokat szoktam, mielőtt megcsipném. Meg aztán egy kissé kíváncsi is voltam rád.

— Hallod-e, ez már majdnem szemtelenség. Mi közünk lehet nekünk egymáshoz? Hiszen ha van két állat ezen a világon, amelyek teljesen közönyösek egymásra nézve, úgy azok mi vagyunk. Te nem árthatsz nekem, én még nem kívánok neked kárt okozni. Miért kötsz hát belém, az óriásba, te parányi féreg?

— Óh, hiszen szó sincs erről, nagyuram — zümögte a szúnyog bocsánatkérően. — Nem tehetek róla, hogy a szárnycsapásom hangot adott, mikor körülrajongtalak.

— Hát mire voltál oly kíváncsi, hogy nem áttalattad megzavarni a szendergésemet?

— Arra, — kérlek, ne fujj agyon érte — hogy hogy nézhet ki egy állat, amely erős, hatalmas, mint te vagy, és aki mellett megmaradhat más állat is nyugodtan a világon, mert nem használod ki rettentő erődet a gyilkolásra, agyaradat a vérengzésre, hanem tétlen békében kívánsz élni, amikor körülöttünk minden más állat örökös harcban áll a másikkal?

Az elefánt nem haragudott meg ezért a magyarázatért. Sőt egész jókedvre hangolva válaszolt.

— Nem értesz te ehhez, pajtás. Már miért bánthanám én a többi állatokat, mikor sem a hússal nem élek, sem ők nem bánthanak engem?

— Miért? Hát mert erősebb vagy és mert ezt látjuk mindenütt. Úgy látszik, ez a világ rendje. Mikor a csecselegy nekem elmondta, hogy van olyan állat is, amely az erejét nem használja pusztításra, szinte nem is akartam elhinni. Ezért kerestelek fel és jöttem csodálatodra.

— No azért ugyan kár volt idefáradnod, mert hiszen külsőre én is csak olyan vagyok, akár a többi. Csak a mentalitásom más, és én erről sem tehetek. Ilyennek alkotott valami titokzatos hatalom, amely velünk

rendelkezik, mert ilyennek is kell lennie. És én örülök, hogy éppen én vagyok ilyen, mert ez szebb és jobb...

A szúnyog áhítatos csodálkozással terjesztette ki szárnyaait.

— Hogy bölcs vagy, nagyuram, azt látom... És jó is, nemes is. Talán-talán már majdnem olyan, mint az ember...

Haragosan mozdult meg és rőffent fel az elefánt.

— Az ember? Hm! Az ember? Hallod-e, ne üzz velem tréfát, mert te leszel az első, akivel szemben kilépek a passzivitásból. Hiszen ennek a világnak minden állata együttvéve sem ontotta ki egy csekélyke részét sem annak a vérözönnek, amiben ez a szörnyeteg nap-nap mellett fürdik! Hát hogy mersz engem éppen az emberhez hasonlítani? Én még másfajta állatnak sem ártok, amaz meg azon töri a fejét, hogy a saját fajtáját mikép pusztítsa, öldökölje, gyilkolja!

— Látom, nagyuram, haragszol az emberre. De hát — ő sem tehet róla, ha úgy alkotta az a nagy világ-rendező...

— Éppen azért, mert nem így alkotta. Az én hosszú életem alatt sokat tapasztaltam, figyeltem öt-hat egymásrakövetkező embernemzedéket. Egyre rosszabbak, egyre vérengzőbbek jöttek. Eleik tehát még egészen jámborak lehettek. És ez a nyomorú faj még büszke a haladásra! No, köszönöm! Mi állatok, ha nem is haladunk, nem tökéletesedünk, de nem is süllyedünk. Mi megmaradunk eredeti mivoltunkban, rendeltetésünkben.

A szúnyognak ez már felülhaladta felfogóképességét. Nagy reverenciát színelve — elköszönt.

De amikor már jó távol volt, úgy hívén, leszűrheti a tanulságot, maga elé dűnnyögte:

— Mulya, otromba, agyalágyult állat! Ilyen fel-fogással nem is hiszem, hogy sokáig élhetne a világon... Nem is csodálom, hogy egyre kevesebb van belőle... Nem való már közénk, hiszen irtózik a vértől...

Kutyák egymás közt.

Búcsú napja volt a faluban és a tisztartóék sok vendéget vártak. A két jól megtermett kuvasz, Portás és Sajó, nem ért rá hüsölni az ámbitus előtt, mert minduntalan fogadni kellett valakit, ezt farkcsóválással, amaszt morgással, kinek mi dukált.

Nagyon meleg volt és már vagy hatodízben kellett felkelniök. Ez kihozta a sodrából Portást, a vén csontot, s hosszút, rémségeset morgott a beérkező pasasra. Sajó, oda se nézve, megcsattogtatta kivicsorított fogait.

Csak amikor hátrafordult, akkor látta, hogy hisz ez a helybeli jegyző.

— Te — vakkantotta oda társának — ez egyszer alaposan eltévesztettük. Itt hizelegni kellett volna, nem pedig morogni.

— Persze, most én is látom. De késő bánat, ebgon-dolat! Különben nem szeretem a frátert, tőle indul ki a dobos, valahányszor ebzárlat következik. Nem baj, ha elvétettük!

— Helyes. Talán erre magába száll. A főerdész úr itt van már?

— Nincs. Annak ma különben duplaszámú csóválás jár. Multkor, emlékszel — egy száraz pogácsát dobott közénk.

— Ügy van. De az állatorvosnak, ha hozzájutok, megharapom a kezét.

— Magam is a bokájába kapok. Ilyen emberrel úgy kell elbánni. Disznóság, hogy fél tőlünk, mintha tigrisek volnánk.

Mialatt így felosztották a szerepeket, Rip, a kis foxi szaladt hozzájuk nagy lelkesedéssel.

— Tudjátok-e mi újság? Nagy ebéd lesz ma odabenn. Kijut bőven a sok jó csontból mindnyájunknak.

— Jobban tudtuk, mint te, pedig a konyhából jössz.

— Persze, láttátok, hogy vendégek jönnek. Így könnyű következtetni. De hogy mit főznek, azt már nem tudjátok, ugy-e?

— Fura kérdés! Mintha nem volnánk kutyák! Hisz az illatról elmondom az egész étlapot. Neked talán nincs már szaglásod, hogy ilyeneket kérdezel?

— Higgyétek el, nagyon meggyöngült. Sokat vagyok a szobában, s az emberek ma már olyan természetellenes illatokkal veszik körül magukat, amik normális kutyának kimarják a szagló idegét. Én például már nem tudnám az embereket szagukról felismerni.

— No, tegyünk próbát. Hunyd be a szemed és vakantsd ki, ki jön most ott a kapu felől?

— Talán a plebános úr!

— Óh te bohó! Hiszen annak kellemes, természetes illata van, ezé meg ellenszenves, izgató... No, nem találod ki? A bíró úr!...

— Érzem már, érzem. Csakhogy ez sem az ő valódi szaga, kutyai értelemben véve, hanem a borgőz az, ami csak úgy dül belőle.

— No, még egyszer. Hát most ki hajolt ki az ablakon?

— Ezt nem vicc megmondani... Olyan dohányszaga csak a kántornak van.

— Egyszer eltaláltad. De ezt sem a valódi szagáról, csak a járulékáról.

— No, lám, hiszen ezt mondom éppen. A boltost a petróleum itatja át, a doktort valami penetráns gyógyszerzag, a kéményseprőt a füst... Egynek sem marad meg a legsajátabb légköre...

— A hölgyeknek talán...

— Éppen eltaláltad — csaholta a foxi gúnyosan. — Azt hiszed, az öreg postásné olyan ibolyaillatú, amelyet áraszt, ha kihúzza a zsebkendőjét? Vagy a dinnyeskofa mindig rózsa után szaglik? Mondom: az emberek kivetkőznek önmagukból. Ezek a nyakatekert, rájokerőszkolt szagok teljesen elbódítanak minket, szolid kutyákat. És aztán csodálkoznak, ha megveszünk...

— Eh, nem is érdemes erről ugatni... — fejezte be az egyik kuvasz. — Menjünk be inkább, hátha hallunk valami érdekeset. És talán vetnek nekünk egy-egy csontot.

Ketten besettenkedtek, s addig a kis foxi vállalta künn az őrséget.

Negyedóra sem telt bele, már odakinn voltak ismét. Sajó egy csirkepüspökfalat csontjait ropogtatta diáddallal, de Portás üresen jött és pedig rohamlépésben, vonítva. Mögötte egy emberi láb lendülete látszott még a levegőben. Magyarul: kirugták.

Ehhez mérten elkeseredett volt a kedélyhangulata.

— Undor, amit odabenn hallottam. A nyugdíjas finánc lelkesedve ecseteli a ló bátorságát, okosságát. Hogy nincs is annál különb állat...

— No, éppen a ló! Eltalálták... Hisz az a leggyávabb pára... Magam is hányszor láttam, amikor egy-egy masinától az úton úgy megijedt, hogy kocsitörés, em-

berhalál lett belőle. Mennyivel mások vagyunk mi! Egyszerűen megugatjuk az ismeretlen szörnyet.

— És ez használ? — kérdezte közbe a még tapasztalatlan foxi.

— Feltétlenül és biztosan. Tapasztalásból tudom, hogy olyankor a masina sohasem bánt. Ha elmulasztanók megugatni, talán baj lenne.

Most a foxi lábatlankodott be és sürgölődött az asztal alatt, hogy kegyadományokat csóváljon ki és félfüllel halljon valamit.

Megelégedetten jött vissza, úgy látszott, kapott is koncot, de a mit hallott, az még fölöttébb kielégítette... Örömmel csaholta el a más kettőnek, amelyik még mindig az előbbi témán rágódott.

— Mégsem olyan igazságtalan az ember. Lám a gazdánk minket, kutyákat magasztal. Hogy őszinteségben, ragaszkodásban, sőt önfeláldozásban nincs párunk az állatok között.

— No, bizony! Hisz ez a legszamarabb oldalunk! Az hozza ránk a legtöbb átkot, balszerencsét, hogy nem tudjuk eltitkolni érzelmeinket, mint az emberek. Lám, a jegyzőné, hogy megölelte a kis tanítónőt, pedig tudom, hogy a multkor kígyót-békát kiáltott rá — okoskodott Portás.

— Igaz, — vakkantotta Rip — még a kurátor is, hogy parolázik a harangozóval, pedig egy kanál vízben megfojtanák egymást. Ahogy a szagaik nem őszinték, úgy a viselkedésük sem. És így boldogulnak az emberek.

— Hát ilyenre mi kutyák képtelenek vagyunk — morogta meggyőződéssel Sajó. — Mi őszintén megadjuk mindenkinek a magáét, még ha betörik is a fejünket. De

azt hiszem, az ember sokkal jobban méltányolja ezt, semhogy megihatnánk a levét.

— No majd meglátjuk! — kételkedett Portás.

Amikor a társaság késő délután eloszlott, az állatorvos a pítvarban még hosszan búcsúzkodott a tisztartótól, a három kutya gazdájától. Nagyon hangosan beszéltek és az állatorvos tréfásan megveregette emennek a vállát.

Sajó és Portás azt hitték, hogy ez a vakmerő, istálló-szagú vendég ellenségesen emel kezét a gazdájukra, — ráugrottak, és egyértelműen beleharaptak, egyik a lábikrájába, másik pláne a füle cimpájába. Jogos, őszinte védelem volt, — úgy hitték — amiért nem érheti őket utól a nemezis.

Negyedóra mulva már harsányan hirdette a dobos az utcákon, hogy: Kilencven napi ebzárlat!

A megtömött kacsá.

Két szomszédos udvar kacsái a léckerítés mellett szoktak találkozni, s hogy elűzzék a lomha nyári délelőttök unalmát, el-elsápozták egymásnak kezdetleges gondolataikat, igazán szerény vágyaikat. Almodoztak távoli nyílt vizekről kicsi mocskos pocsolyák helyett, bőséges kukoricaszemekről, amikor még krumplis korpát is alig kaptak, — tágas baromfiudvarról, válogatott aprómarhatársaságról, ami nekik mind, mind meg nem adatott.

Mindössze is kevesen voltak, — a két szomszéd szegény ember volt, a lábasjóságból is csak mutatóba tartott egy-egy néhányat. A kis kacsakülönítménynek te-

hát méltán feltűnt, ha az állomány valamelyik tagja a szokásos tereferénél hiányzott.

Ősz felé hajló egyik napon, bágyadtan hápogva a kerítés mellett, meglepetten nélkülözték éppen azt a társukat, amely leghangosabban szidta máskor silány táplálékukat s vele a háziasszonyt, aki őket ilyenekkel traktálta. Ez követelte legharsányabban a kukoricakoszt bevezetését. Persze hiába, mert melyik emberfia értené, miért okvetetlenkedik a kacsa?

Napokig hiába várták és már körülbelül a megboldogultak sorába képzeltek, amikor váratlanul ismét csak előtötyögött, sokkal komolyabb hangulatban, mint eddig. Egész alakjáról lerítt a jóltápláltság, ami bizonyos méltóságot kölcsönzött neki.

Amint a jóllakottság kényelmes lassúságával tartott régi ismerősei felé, ezek már messziről rázúdították a kérdések özönét. Amaz annyira még megbecsülte őket, hogy leereszkedően elárult egyetmást mostani sorsáról.

— Kizárólag kukoricán élek, pajtások — hápogta — és képzeljétek, micsoda kitüntetés! A háziasszony szép, kövér bütykös újjaival maga gyömöszöli a torkomba a jóféle eleséget, hogy még fáradságom se legyen vele. Fogalmam sincs, minek köszönhetem ezt a megkülönböztetést. Nyilván kiválóbb vagyok, mint ti.

— De azt hiszem, most is szívesebben elidőznél velünk itt a kerítésnél — szölt a barátja. — Mit is csinálsz naphosszat abban az unalmas fogságban? Mert hisz rabnak kell lenned, ha még csak nem is nézhettél eddig felénk.

— Nem is szívesen mozog, aki jóllakott — felelt kitérően a vendég. — Szinte örülök, ha pihenhetek. Sietnem is kell vissza, emésztetni.

Azzal nehézkesen megfordult s annyit sem mondva társainak, hogy befellegzett, telitalpas léptekkel vissza-döcögött a fáskamrába.

— Ez úgy tesz, mintha félne — jegyezte meg az egyik, amikor amaz már eltűnt. — Talán csinyt követett el azzal, hogy kiszökött.

— Talán sápoznia sem szabad velünk. Nagyon fennhordja a csőrét — bírálgatta a másik.

— Kiállhatatlanná tette a váratlan jólét — állapította meg a harmadik. — Vajjon mi is olyanokká válnánk-e az ő helyében?

— Ki tudja? Minket úgysem érhet ilyen szerencse — ütötte el a feleletet az első.

Am ha tettek is rá epés megjegyzéseket, általában mégis erősen irigyelték. Napokig ez a felfogás domborodott ki közöttük. Ismét jókora idő telt el, mire viszontláthatták.

Szinte bukdácsolva igyekezett feléjük sietni egy napon, de nehéz hája minduntalan elfullasztotta. Most azonban valamivel barátságosabb volt társaihoz, mint a multkor.

Ezúttal már erős lehangoltság vegyült dicsekvő szavaiba.

— Hiszen jó a sorom, bőségben élek — felelt a kérdezősködőknek — de —mi tagadás — vágyom valami változásra. Szörnyű is az, szünet nélkül kukoricát enni, ha jól esik, ha nem. Elvégre az élvezet is csak úgy ér valamit, ha nem kényszerűség.

— Hát tagadd meg az engedelmességet — lázította egy régi pajtása.

— Könnyű nektek beszélni! Undorral vissza is utasítanám én a folytonos tengerit — csakhogy erőszakkal

belémtömik. Mire ki akarnám köhögni, már lecsúsztafták a gégémen...

— Bár velem így tennének — sápogeta egy éhező.

— Te is megutálnád, mert sok a jóból is megárt. Bár sohasem látnék többé kukoricát! — oktatta a jólakott.

Nyilván többet is mondott volna még, de megjelent egy nagy szakajtó kukoricával az asszony s a kacsa ijedten dőcögött vissza a faskamrába még mielőtt kergetni kezdtek volna. Látszott, hogy inkább önzetlenül átengedné társainak az élvezetet.

Ezek nagyon elgondolkozva bámultak utána.

— Vajjon látjuk-e még? — elmélkedett egyik. — Most is csak lopva jött közénk, mintha a tilosban járna.

— Mi lesz ennek a vége? — kérdezte egy másik. — Bizonyára halálra etetik. Mégsem szeretnék a bőrében lenni...

— Ugyan-ugyan — szolt a harmadik — a jóléttől még nem pusztult el senki. Hiszen most is csak dicsekedni jött ide...

Hát ez utóbbinak nem lett igaza. Csakugyan nem látták többé, mert amikor harmadszor és utoljára alkalma volt még kikászolódni az udvarra, amazok éppen távol voltak s a már alig pihegő elhízott kacsa csak egy fűrgé kis csapat verebet talált a szemétdombon.

Annyira tele volt keserűséggel, hogy azoknak panasolta el türehetetlen sorsát.

— És látom már, — így fejezte be mondókáját — megölnék ezzel a sok jóakarattal. Nincs menekvésem az étel elől, pedig nagykorú vagyok, rám bízhatnak, hogy rendezem be a táplálkozásomat. Fölösleges ez a túlságos gyámkodás...

— Hja, akkor nem háziállatnak kellett volna születned, — vetette oda egy szemtelen veréb.

— Hogy-hogy? — kérdezte a kacsa méltatlankodva — hiszen én erre vagyok a legbüszkébb. Egy vaklóért nem adnám, hogy házi jószág vagyok.

— Akkor viseld a következményeket — csipogta rövid-velősen az előbbi.

— Hiszen csak lesz talán belátás bennök? — fakadt ki a kacsa szinte várva valami vigasztalót. — Másképp mi lesz ennek a vége?

— Halál — csiripelte amaz, nem éppen kíméletesen adva tudtára a jövendőt.

— Hanem egy öreg verébben mégis volt annyi érzés, hogy megsajnálta az elképedt állatot, s ha nem is tudta komolyan vigasztalni, legalább igyekezett kibékíteni sorsával.

— Úgy kell vennünk — réce barátom — a végzetünket, ahogy adatik. Egyikünk megfagy, másikunk éhen vesz, téged a sors szeszélye, úgy látszik, azáltal veszít el, hogy túlbőven adja az élvezetet. Így is, úgy is — egyszer be kell fejeznünk...

— De hisz én még akarok is — tudnék is élni! — tiltakozott a kacsa.

— A sors könyörtelen, barátom, azt tőlünk nem kérdezi. A te végzeted ezúttal az ember. De hidd el, hogy az emberek némelyikét is olykor úgy megtömi az élet, hogy belepusztul. Szokatlan vég ez is, de ilyen is van.

Reménytelenül vánszorgott vissza a kacsa börtönébe. És a legközelebbi töménél szemet kapott a légsövébe, s még mielőtt levághatták volna, felfordult.

Tudomást szereztek erről a többi kacsák és összegyülekeztek, megbeszélni az esetet.

— Legalább szépen végezte — szolt az egyik. — Valósággal agyonetették. Csupa élvezet volt az utolsó ideje...

— Dehogy élvezet! Undor! — hápogta a másik és nyilván sokkalta közelebb járt az igazsághoz.

Az utolsó elefánt.

Amít ebben a mesében elmondok, még nem történt meg. Ez egyébként természetes, hiszen a mesék mindig a fantázia szerény szülöttei, az pedig csaponghat épúgy mint a multban, a jövőben is. Szóval ez a mese a jövőben játszik, s abban tér el a többitől, hogy amiről itt szó van, még valaha megtörténhetik. Az ördög ugyanis nem alszik. Olvasunk utópisztikus regényeket, megnézünk ilyen drámákat, ezekből több is van, mint elég, de — állatmese a jövőből: merőben új. Legyen hát egyszer ilyen is.

A Gambia suhanó hullámaait elviselhetetlenül forralta az afrikai nap. Még a közöttük totyogó két öreg víziló is sokallta a víznek e szokatlan melegét, amelyet vastag bőrükön át is megéreztek.

— És ezt nevezzük mi hűsölésnek — jegyezte meg egyik elkeseredve. — Tán inkább másszunk ki a partra, feküdjünk bele a puha homokba, az sem lehet sokkal melegebb.

— Hogyne, hogy csizmatalppá repedezzék a bőrünk — vetette ellen a másik. — Embernek való a strandolás, nem vízilónak. Maradjunk csak itt és várjuk be az öreget. Majd elmulatat az egy kissé a bohóságaival.

A másik elcsodálkozva nézett társára.

— Miféle öregről beszélsz?

— No, hallod? Hát nem tudsz arról a nagyormányú, csodálatos állatról, amely mindig ilyen időtájban jár a folyóhoz inni? Csak ő egyedül él már a fajtájából, és azt állítja, hogy — rokonunk.

— No, ha rokon, akkor bevárom. Úgyis kíváncsivá tettél rá.

Csakugyan csörtetett is már a part felől a megsárgult agyarú óriás, nagyokat fújva előretartott hosszú orrmányából. Szinte rőfögött az örömtől, amint megpillantotta a két vízilovat. Ezek közül az, amelyik ismerte, egész bizalommal csoszogott elébe a víz sekélyéig, de a másik szinte idegenkedve borzongott meg az ismeretlen kolosszus láttán.

— Ne félj pajtás — trombitált rá az elefánt biztatóan — szeretek látni egy-egy új rokont. Úgyis elég ritka eset! Hej, mikor még annyian voltunk, hogy egymással kellett megküzdenünk! Azok voltak ám a szép idők!

— S voltak-e ilyen idők csakugyan? Fölötte csekély a számunk. Nem nagyon valószínű, hogy valaha is szaporák lettünk volna — szolt a víziló, mintha kételkednék, holott már igen sokszor hallotta az elefánt történeteit. De társa kedvéért kívánta, hogy az még egyszer elbeszélje.

— Nem voltunk sokan? Hiszen egész falkákban éltünk csak mi elefántok, még az én fiatal koromban is. Rég volt, de az volt ám az élet! Meg sem tudtam volna számlálni, hányan voltunk, akik együtt jártunk hajnalonként a folyóra útát vágva, fatörzseket döntve az öserdön át.

— No, és biztos, hogy ma már nem találnál kívülled más élő elefántot?

Az óriás keserű lemondással mosolyodott el.

— Egészen biztos. Azt hiszed, járnám így egyedül! aggságom életútját, ha megérezném, hogy valahol e világon egy, csak egyetlenegy társ is akadna? Hisz mi a társas együttlétre voltunk alkotva és nagy, nagy szegyennek számított, ha olykor egyeseket kiközösítettünk abból! Az a kivert állat aztán bújában megvadult, hamarosan elpusztult!

— Igaz, én sem emlékszem, hogy láttam volna valaha kívüléd élő elefántot. Pedig jócskán megöregedtem. S azt hittem, sohasem is volt több, te vagy az egyedüli.

— Hát valami csodaszörnynek képzelsz engem, aki magamtól jöttem e világra? — mondta az elefánt neheztelve. — Különben is, mi a te korod az én öregségemhez képest... Mi vagyunk a leghosszabb életű állat. De minek már nekem ez a sívár, üressé vált életidő?

A két víziló szinte tisztelettel nézett a kihaló faj utolsó példányára, amely folytatta elbeszélését.

— Láttam ám én még más vastagbőrű rokonainkat is örökre kidőlni... Ott volt az orrszarvú! Micsoda állat volt, erős, vad, rettenthetetlen... Nem birt vele az őserdő egyetlen lakója sem, ha dühében megtámadta. Mégis el kellett pusztulnia, mert lejárt az ideje.

— Az orrszarvú? Sohasem hallottam, hogy ilyen állat is volt a világon... — mondotta egyik víziló megilletődve.

— Milyen jó, hogy mi, vízilovak még megvagyunk valahogy — jegyezte meg a másik örömmel.

— Ma még igen. De azt hiszitek, hogy sokáig tart még felszínen a sors? Nagyon csalódtok. A ti napjaitok is meg vannak számlálva.

— Hogy lehet ilyet mondani? — szólta a víziló meg-
rökönyödvé. — Ki bírna velünk, akik urai vagyunk min-
den folyóvízeknek?

— Ki? Hát az idők folyása, a világ változása, amely
a mi fajtánkat is lassan-lassan kiirtotta, meg az orr-
szarvúét is, pedig voltunk olyan hatalmasok, mint ti.
Nem adok neki egy vízilóöltőt, máris alig fogtok akadni
párotokra.

— De hát mi idézheti elő ezt a rettentő világ-
fordulatot?

— A jelen esetben talán az ember. Ő terjeszkedik
egyre jobban s szorítja összebb az őserdőket, pusztákat,
nekünk, vadaknak kedves tartózkodási helyeket. S mi
számára fölöslegesek vagyunk, kiszorulunk mindenün-
nen. Időnket multuk, le kell tűnnünk a világ kerektségé-
ről. Szomorú, de nem lehet rajtunk segíteni!

— De hiszen nekünk nem ellenségünk az ember! Se
kárá, se haszna belőlünk. Miért állanánk hát útjába,
akik sohasem bántjuk!

— Mert a világ képét akarja átalakítani. De — úgy
érezem, — ő csak eszköz, s magasabb törvényszerűséget
szolgál. Mert — mint ősapáink mesélték — éltek rég
másfajta hatalmas állatok is, amelyek kipusztultak,
amikor az embernek nyoma sem volt még a világon.

— Szörnyűség! Milyen is lesz a világ nélkülünk,
vízilovak nélkül!

A komoly elefánt elmosolyodott, mint talán már
régóta nem.

— Amilyen nélkülünk, meg az orrszarvú nélkül! To-
vább is kel és nyugszik a nap, azontúl is hömpölyögni fog
a folyó, amikor minket valamennyiünket mindenki réges-
régén elfelejtett. Mindössze egy-két szín, egy-egy válto-

zat tűnik le a föld képéről. Még csak nem is lesz, aki sajnálni fogja...

— Hát ez ellen mégis csak tenni kellene valamit — hebegte az ifjabbik víziló bizonytalanul.

— Óh, te bohó! — korholta az elefánt. — Mintha el lehetne hessegetni a mulandóságot, megállítani az idők rohanását! Visszafelé még tán az ember sem bírja fordítani a végzet utait. Meg aztán — minek is volna? Nekünk is megadatott a mi időnk, életünk, virultunk, tenyészünk benne boldog jóérzéssel. S most, hogy lejárt, én, öreg, utolsó elefánt, magam is úgy érzem: jobb volna már, ha ott fehérítené csontjaimat a pusztai nap, ahol társaim porladnak, semhogy egyedül remítgessem — mint élő időszerűtlenség — a ma állatait.

— De hisz itt vagyunk még mi, rokonaid, s szeretettel hallgatunk.

— Mint valami csodalényt. Nagyon is hálás vagyok nektek ezért, de éppen ez bizonyítja, hogy nem vagyok már közetek való. Szánsalom csak az, amit irántam éreztek, — jóleső kímélet, ami kijár a haldoklónak, mikor az élet, a küzdelem ideje letűnt. S ha még soká maradnék közöttetek, ez a szánsalom is átalakulna közönnyé, idegenkedéssé, ellenszenvvé. Azt pedig semmi szándékom bevárni.

Szólt és szomorúan visszacammogott az erdőbe, azok meg hallgató részvétellel néztek utána, mert megsejtették, hogy az ő sorsuk is hovatovább hasonló vég felé sodorja őket.

A vágóhíd felé.

Bizonyára legtöbbször utaztunk éjszakai személyvonaton s egy-egy állomáson, ahol unalmas-hosszan vesztegelt vonatunk, felriasztott álmunkból a szomszéd sín páron bedöcögő tehervonat. — No, erre vártunk hát olyan sokáig — szokta mondani az utasok hetven százaléka, míg a hátralevő harminc ugyanazt csak hallgatagon elgondolja. Aztán újból elbóbiskolna, de félálmú szendergését megzavarja az éppen szomszédságban megállott teherkocsiból hol vékonyan, hol mélyebben, de mindenkor fájdalmasan felbödülő marhahang.

Mintha kétségbeesett segélykiáltások volnának ezek az előtörő, elnyújtott bögések: — Hová visznek minket, — micsoda ismeretlen célok felé, — holott mi nem akarunk elhagyni otthonunkat? Emberek, segítsetek!

De természetesen sem akad, aki segítsen, hisz éppen az ember az, amely a szegény párakat a csak előttük rejtett, de máskülönben igen is ismert végcél felé irányítja. És a tehervonat lassan kifordul az állomásról, velünk ellenkező irányban, mi meg nyugodt lélekkel újból elszenderedve, reggelre többé nem is emlékszünk az álmunkat megzavaró kicsi epizódra, amelynek szomorú szereplőit tőlünk kilométerek százaira vitte el a gőzmasina s azóta be is teljesedett rajtok életük elháríthatatlan tragédiája.

Ilyen éjszakai vonatkeresztezés egyszer erősen megzavarta álmomat. Valahogy nagyon a lelkemre vettem azokat a szívreható hangokat, melyekből, — ha állatiak voltak is — csak úgy ömlött, áramlott ki az érzés. És ha el is aludtam amúgy, kínosan, a fantáziám ki-kikóvály-

gott újra közéjük és meleg megértéssel kísérte a szegény áldozatra szántakat.

— Milyen hideg van és milyen sötét — sóhajtott a egy címeres szép fehér ökör társai felé. — Mennyivel jobb volna a vályú mellett otthon elpihenni az alomszalmán... Most végezném az első felébredéshez előírt kérődzést.

— És milyen szűk ez a szörnyű ketrec — nyögte a másik. — Itt le sem heverhetünk a nagy zsúfoltság miatt. Ha legalább tudnám, hogy jobb istállóba kötnek reggelre, jó illatos széna mellé...

— Ah, és ez az iszonyú, egyhangú döcögés... Kírázza a vesém és velőmet — nyugtalankodott egy fáradt öreg tehén.

— Nem érzitek, mennyire más illatú a levegő is erre... Nagyon messze elkerülhettünk a honi gulyától. Vajjon, ha már elcipeltek onnan, merre, hova és miért?

— Vásárra kerülünk újra. És legfellebb gazdát cserélünk. Nem nagy sor, már többször volt benne részem — vélekedett egy tapasztaltabb marha.

— No, annak örülnék. Sovány eleségem volt eddig, csupa szecska. Ha új gazdához jutok, meg is becsülöm a jóféle lucernát — szólt egy zörgőcsontú, sovány tinócska.

— Én meg hiszem, hogy ott majd felnevelhetem jövőendő borjamat. A tavalyit időelőtt ragadta el alólam valami sanda vörösképu ember. Azóta még a gazdámra sem tudtam ránézni, mert az ő szeme láttára történt — panaszkolta az előbbi öreg boci.

— Hja, ki törődik a szegény szarvasmarha bánatával — filozófált a beszélgetést megindító ökör. — Nektek, teheneknek, azért mégis jobb, kimentek a legelőre,

ott elszórakoztok sokadmagatok társaságában. De mi ökrök csak húzzuk az ígát szünös-szüntelen, amíg csak ki nem dülünk a munkából...

— Hiszen nem is bánom, ha új legelőre kerülök. Ki tudja, milyen másszínű virágok nyílnak ott és mifajta társak bögnék majd mellettem — reménykedett az optímista riska.

— Vagy ki tudja, virrad-e még ránk a main kívül más reggel, — hangzott egy eddig még nem hallott bús komoly bögés. — Hátha azt határozták felőlünk, hogy valamennyiünket rútul kivégeznek.

Az egész társaság egyidőre mély hallgatásba torpant. Az enyészet lehetőségének sejtelme nagyon is hirtelen csapott le közéjük. De lassan-lassan bátortalanul kezdték önmagukat bátorítani.

— Nem lehet az csak úgy máról holnapra ok nélkül... Én ha valakit felöklelek, okom is van rá. Hát az ember, — amilyen okos, hogy tenne velünk ilyet? Hiszen mi hasznos állatai vagyunk!

— Persze, hogy lehetetlen — szólalt meg a másik is. — Mindnyájunknak van még élni valója, kedve a munkához, hasznos hivatásához.

— És ha mégis úgy volna? — bögte vésztesejtően a komor közbeszóló. — Mit ismerhetitek ti az emberek agyafurt okoskodásait?

— Az kizárt dolog — felelték most már valamennyien, szinte kórusban.

De az egyik ökör nagyon megszelídülve, megadóan felvette a kérdés fonalát.

— Ha úgy volna, bizony akkor sem segíthetünk magunkon. Űz és hajt a sorsunk ismeretlen cél felé, meg nem kérdezve minket, akarunk-e odajutni. S ha mi a

nagy reménytelenségben mégis remélünk: az csak afféle csillogó játékszer, amit magunk alkotunk, hogy elszórákozzunk vele az élet nagy setéségében...

Nem kapott erre feleletet. Talán nagyon magas volt a többi számára ez az okoskodás, talán annyira el voltak telve azzal a csillogó játékszerrel, hogy nem ízlett nekik ez a gondolatmenet.

Hajnalok hajnalán kiterelgették őket a szűk ketrecekből a végállomáson s egy nagy széles kövezett útcán ismeretlen emberek megindították a menetet. Álomburkolt sivár házak között hajszolták tova, fáradt, álmatlan szemük hiába keresett egy tenyérynyi zöld legelőt, egy-egy istállóhoz hasonló menedéket s a vonatzakatlástól elkábult fülük hiába várta, hogy a magasból lecsendül a pacsirta trillája.

Pedig úgy vágyták, szomjazták még ezeket — egyszerű életük apró, igénytelen kis örömeit.

De az életben ez többé nem adatott meg nekik, mint ahogy maga az élet is csak percekre volt már az övék.

A legelő puha bársonya helyett durva kő sebezte fel ilyenhez nem szokott csülkeiket s a pacsirta helyett száguldó járműszörnyek túlkölése hasította füleiket.

Amint a kelő napot üdvözölhették volna, nagy párákat lehelve a levegőbe, máris bejutottak egy ménkö nagy épületbe. És mindeniknek jutott egy-egy külön fülke, csakhogy az nagyon is kietlen, nagyon is vérszagú volt.

S egy további percben megjelent mindenik előtt egy-egy durva mészároslegény, kezében a rettenetes taglóval...

Mert hiszen meg van engedve minden élőnek remélni, okoskodni, tervezni, érvelni, de azért sorsát ugyancsak senki sem kerülheti el.

A megfogott egér.

Nyaralni ment a család s az üresen maradt lakás éléskamrájában egy régimódi drótegérfogót hagyott a gondos háziasszony, felszerelve csalétekkel: egy darabka félavas szalonnával. Mindjárt másnap akadt egy tapasztalatlan cincogó, mely nem tudván ellenállni a kísértésnek: a kezdetleges szerkezet tetején besurrant és minden gondját elvetve, fellakmározta a kiváló csemeget. Aztán, mint aki jól végezte dolgát, teljes pápanyugalommal készült visszafelé.

Csakhogynem lehetett ám! Akárhogynem próbált a szúrós-hegyes drótvégek között kiosonni, azok mindenünnen kegyetlenül benyomultak a testébe s nem engedték, hogy „egérutat” találjon közöttük. Hiába tornászta véresre apró lábait, hiú erőlködés volt minden: végérvényesen be kellett látnia, hogy fogoly.

De mi lesz most? Neki elvégre is sietnie kell haza, porontyai éhesen várják s most ez a kétségbeejtő véletlen így visszatartja: ki tudja, meddig. Eh! megkísérli mégégyyszer, s ha nem sikerül, újra. Naphosszat táncolt kimerülve a drótok közt, de nem talált lehetőséget a szabadulásra.

A kamra környékén nem volt olyan szapora a nemes egérnemzetség, hogy azonnal akadtak volna társak, amelyekkel megtanácskozhatta volna helyzetét. De másnap, harmadnap elő-előszállingózott mégis egynéhány, s okos fekete szemükkel résztvevően nézték a meddő vergődéstől már szinte elalélt bajtársat. Persze ők csak — kívülről.

— Segítsetek, pajtások, mert még ilyen nem történt velem! Körülvesz a jó illatos kamarai szabad levegő,

annyi elcsennivalót érzek itt is, ott is, és ez a hitvány drót nem enged innen elszabadulnom.

— Nincs annál egyszerűbb — felelt egy rezgőbajuszú egér. — Rágd el egymás után, vagy akár csak egyetkettőt és kiszökhetsz onnan.

— De nem fogja ám a fogam — panaszkodott a fogoly. — Megpróbáltam már én mindent, de hiába. Mit gondoltok, mi lesz most velem?

Hiába volt olyan okos fekete szemük: csak bután, bambán bámultak okvetetlenkedő rabtársukra. Hogy mi lesz vele? Legritkább eset, hogy az egér a jövőről okoskodna. Pláne a társáéról.

S hogy azok nem feleltek, újra a törbeccsált kezdte rá nyögdecseleő cincogással.

— Segítsetek hát rajtam, bajtársak! Annyian vagytok, csak ki tudtok valamit találni! Lám, mikor a kandur megjelent, milyen hirtelen eltaláltuk valamennyien, mit kell csinálni. Ész nélkül menekültünk. És most, amikor mégis több időnk van gondolkodni, cserbenhagyna a leleményesség?

Amazokat is lesújtotta tehetetlenségük érzete, nem nagyon siettek válaszolni. Csak egy öreg bölcs egér találta fején a szöget.

— Akkor hirtelen kellett cselekedni, időnk sem lett volna okoskodni. Segítségünkre jött az életösztön és megmentett. De ép az a baj, hogy most higgadt megfontolással kellene gondolkodni s erre mi képtelenek vagyunk.

— No csakhogy belátod — szólott egy rosszmájú fiatal, amelyik régóta agyalágyultnak sejtette az öregét.

Emez azonban felkapta a megjegyzést.

— Te talán különb vagy? Hiszen még ennek a belátásáig sem tudtál volna eljutni. Én tudom, hogy volna

mód, és talán igen egyszerű, hogy barátunkat kiszabadítsuk. Az ember bizonyára egykettőre megtehetné. De hát, mi ahhoz — sajnos, — állatok vagyunk.

— Szégyenlem magam, hogy egér vagyok — motyogta egyikük szinte megtörve. Egy világ omlott benne össze; eddig büszke volt az egér névre.

— No, de az vigasztaljon bennünket, hogy talán még maga a kandur sem tudná megtenni. Csak talán — egyes egyedül az ember.

— Annyival okosabb az minálunk? Akkor azé hát csak az igazi élet, a mienk, állatoké csak afféle árnyék-lét. Nem ér egy lyukas mogyorót — szólalt egy ábrándozó kis rágcsáló.

— No, de hát ha nem is mi találtuk fel a paprikás szalonnát: élvezni azért tudjuk! Megvannak nekünk is a mi apró örömeink; ha porontyainkat becézzük, ha kijátsszuk a macskát vagy hirtelen eleségre találunk. Érezni azért mi is tudunk, és ezzel is egészen szép az élet!

A szegény fogoly egyre türelmetlenebbül hallgatta ezt a haszontalan vitát. Ki is tört belőle mihamar a méltatlankodás.

— Nem restellitek itt üresen rezegtetni a levegőt, mikor én már majdnem felfordulok az éhségtől? Hozzatok inkább enni!

Az egerek szétszaladtak, nyilván valamennyi azzal az elhatározással, hogy a szegény halálraszántnak hoz valami eleséget. De mire a szándék beváltására került a sor, rég elfelejtette mindenik. Nem tudtak tervszerűen eljárni, kicsiny agyukban valamit megrögzíteni.

A fogóba szorult egér pedig napról-napra reménytelenebb helyzetbe került. Rövidesen felsebezte minden

tagját a hiábavaló küzködésben, az éhségtől pedig csontvázzá soványodott. Ha csak parányi esze is volt: nem lehetett kétsége, hogy egyetlen lehetőség vár rá: a halál!

Nehéz, rettenetes a lassú halálküzdelem — teljesen egyedül. Mivel szolgált rá a jámbor kis egér, vajjon ki tudná? Bizonyos, hogy irigyelte azokat, akiket egy csapásra leterített és bekebelezett a macska.

Amikor már beteljesedett végzete és élettelenül hevert a fogó deszkáján, napok múlva újra összegyülekeztek körüle a tehetetlen egértársak, s körüláncolva, körülcincogva a csapdát, elparentálták.

És mikor az eset rendkívüliségét már úgy — ahogy — megemésztették, parányi agyuk tekervényei közt szürogetni kezdték a tanulságot.

— Miért is kellett ennek a jóra való társunknak oly hitvány módon elpusztulnia? — okoskodott egy még javakorában lévő egérke.

— Miért? Csakis a butaságáért. Azért, hogy bemezéskedett abba a csodálatos szerkezetbe, amelynek a nyitját mi nem ismertük — felelte a legbölcsebb örege a gyülekezetnek. — De valljuk be, egértársak, ez valamennyiünkkel megtörténhetett volna. Mi is bementünk volna oda a szalonba kedvéért...

— Vagyis azt akarod mondani — valamennyien elég buták vagyunk. De hát a butaság elég jogcím és indok arra, hogy a sors ily kegyetlenül bánjék velünk?

— No, hallod! Sokkal kisebb okból is otthagya már a foga fehérét egyikünk, másikunk. Sőt igazán minden kigondolható ok nélkül. És ebben talán nem is állunk egyedül. Szemünk láttára ütöttek agyon egy macskát, pedig az ugyancsak teljesítette kötelességét...

— Azt is az ember tette bizonyára. Mint ahogy azt a drótketrecet is ő találta ki a mi elpusztításunkra. Tehát az ember csakugyan rossz — állapította meg az előbbi kotnyeleskedő.

— S ha mi állatok csakugyan mind buták vagyunk, az ember meg rossz, akkor vajjon mi értékes van ezen a szép világon, amiért azt érdemes fenntartani? — elmélkedett az öreg filozófus.

De a következtetést már nem volt ideje levonni. Nem mintha az agya nem vitt volna odáig, de mert csikordult az ajtó zárja, hazajött a nyaraló család s az egerek futni kényszerültek, hanyatthomlok, ki merre látott.

A paraziták.

Annak az állatfajnak, amelyet most tollamra veszek, nem akadt eddig Ezópusa. Nem igen mert velők senki kikezdeni, nem annyira az állatok csípős termérszete, mint inkább az embertársak még csípősebb nyelve miatt, amellyel megszólták, ízléstelennek bélyegezték volna a paraziták meseíróját. Ám ez egyszer állók elébe a nagyképűsködésnek: nyugodt a lelkiismeretem, hiszen „nihil turpe in natura.”

Ami magukat az állatkákat illeti, bizonyára szívesen elszenvedik ezt a mesét. Ők szokva vannak nemcsak a csípős humorhoz, de ennél sokkalta erősebb hangnemhez, az éktelen káromkodáshoz is, amivel sokszor az emberek jelenlétöket megállapítani szokták. Mert elterjedtségükkel semmiképen nem áll arányban népszerűségük. Amaz hasonlíthatatlanul nagyobb, míg ez minimális és határozottan negatív.

A népes cimex család egy szárnyatlan fajáról van szó, vagyis — legalább papiroson — gerinctelenekről. Valójában azonban, ha emberfia tudna valamiben olyan konok makacsságot kifejezni, mint e vörösbarna állatkák az első vér kierőszakolásában, azt mondanók róla: „ugyan keménygerincű ember.“ Minden csak relatív.

Egy utolsórangú vidéki szálló kétágyas szobája már hetek óta nem látott vendéget. Uborkaszezion volt s ilyenkor a kis fészekben nem forog az idegen. A mennyezet gerendáinak réseiben meghúzódott parazitákat már türelmetlennékké tette az éhség s egymásután vánszorogtak ki lemezzé soványodott testükkel a napvilágra.

— Koplaltál-e már egyhuzamban ennyit, pajtás? — rezgettette ki csápjain a kérdést egy fiatalabb példány, vigasztalást keresve hártává lapult társainál.

— Egy telet meg egy nyarat átkoplaltam, mielőtt a zsibvásárról idecipeltek volna az ágykeretben — választott emez, s ebben az élemedett kor büszke tapasztaltsága hangzott — most is csak kibírjuk, amíg egy vérmes vigéct hoz aláink a sors...

— Jó, jó, de hát mi végre vagyunk a világon, ha még csak jól sem lakhatunk amikor tetszik — lázadozott egy harmadik. — Végre is unalmas dolog folyton a résben kuksolni olyan okos állatoknak, amilyenek mi vagyunk.

— Meghiszem azt — vegyült a társalgásba a negyedik. — Már abban is micsoda bölcsesség rejlik, hogy tétlenül, türelemben ki tudjuk várni a bizonytalanul hosszú böjtöt... És még minket nevez az ember oktalan állatoknak! — Micsoda elvakult önhittség!

— Eh, az embernek még ítélőképessége sincs — állapította meg egy, amely inkább árnyék volt már, mint állat. — A hangját tartja okosnak, meg a méhet.

Hát felér azoknak a szabályos, egy kaptafára szabott életrendszere a mi esetről-esetre külön kieszelt furfangunkkal, leleményességünkkel?

— És rólunk — az emberek közt — „jó társaság”-ban még beszélni sem illik — fájdalmaskodott az előbbi.

— Azért van, mert szégyenlik, hogy nem bírnak velünk. De majd gondoskodom róla, hogy beszéljenek rólam, csak elém kerüljön egy-kettő!

— No, már azt el nem lehet vitatni, hogy az ember a legokosabb — vetette ellen az első, a legszontyolodottabb. — Nem ő találta-e ki az ágyat, a képeket, a gérendát, a falat repedéseivel, mindazt, ami nekünk olyan jó búvóhelyet nyújt?

— Igen ám, csakhoggy nem nekünk szánta. Mondhatnám: vesztére találta ki. Arra mi jöttünk rá, hogy ott menedéket találunk. Ezeket egyszerűen elfoglaltuk. Lakbért sem fizetünk, még sem tudnak kilakoltatni. Mi vagyunk az igazi háziurak! Próbáljanak minket kifűstölteni!

— Engem már próbáltak is — mesélte a sokat tapasztalt. — Kicsit prüszköltem, aztán még mélyebben fűrtam bele magam a hasadékba. Ennyi volt az egész.

— Mégis igen komiszul bánunk mi az emberrel — szólalt meg a jobb belátás az ifjú elősdiben.

— Csakhoggy kenyeret is nyujtunk ám nekik. Hány ember él meg a mi irtásunkból. És milyen ártatlan foglalkozás ez rájuk és ránk nézve is! Hiszen mi is megélünk előtte épúgy, mint utána.

— Jó is néha egy kis irtás. Felkavarja a tettvágyunkat. Különben nagyon is ellustulnánk.

De azt, amelyik az embert mégis csak okosabbnak tartotta, nem győzte meg ez a sok lefetyelés. Megmaradt

konokul a nézete mellett, hogy az ember sokkal nagyobb, tehát okosabb is és félniök kell tőle.

— No, hát tarts csak velünk nyugodtan, fogadok, hogy az ember ki nem fog rajtunk, mi ellenben keresztüljárunk az eszén a legagyafurtabbnak is. Adódjék csak alkalom!

Az alkalom — várakozásukon felül hamar — elkövetkezett. Estefelé nagy hajlongások közt vezetett be a szállótulajdonos két természetes utazót. Fáradtak voltak az istenadták s nagy hálálkodások közt foglalták el a „jó, tiszta, féregmentes” szobát. Mihamar le is feküdtek, miközben még egy parázs vitát rögtönöztek, melyiknek szakmája kiadósabb, mert hogy egyikük textilben utazott, a másik bőrben.

Ez a pár percet sem hagyták állatkáink kiaknázatlanul. Megbeszélték a haditervet, amely szerint az offenzívát intézik.

— Én azt a nagykoponyájút választom — rendelkezett a legharciasabb — velem jön az egész középső gerenda népsége. Külön súlyt helyezek rá, hogy annak játsszam ki a nagy tömeg agyát, hogy a tekervényei közé jól bevésse ez éjszaka emlékét.

— Nekünk jó lesz a másik is, a kopasz — jelentkezett a társa. — Mi, a két szélső gerenda népe, annak esünk neki. Ügylátom, ez epésebb, jobban tud veszekedni, fűszeresebb a vére.

És bevárva az elalvásra szánt obligát öt percet, szokott merész és biztos halálugrásaikkal levetették magukat a gerendákról — egyenesen a párnákra.

Egy újabb perc múlva a nagyfejű textiles megmozdult. Afféle reflex mozgást tett: a nyakához kapott otromba kezével. Ugyanekkor a másik — első álmában —

fen
mu
tek
pen

har
gyu
dás
haj

kis
má
res
sza

vig
ték
má
ték
gár

a le
stat
két

átk

ha

agy
nyí
egy

Dr. M

fenkölt homlokát kezdte símogatni. Lassanként — álmukban — mindketten több karlendítést, karlökést tettek, mintha csak tornásztak volna. Állataink pedig szépen formásodtak, gömbölyödtek.

A két vendég álmát is elriasztotta ez a szélmalom-harc. Egyikük felneszelt és nagy szuszogás közt meggyújtotta a gyertyát. A másik csak a szörnyű káromkodásra ébredt fel, amikor amaz már a párnája ráncai közt hajszolta a fúrge féregsereget.

De a jóllakott állatkáknak nagyon ínyükre volt egy kis mozgás. Amikor az utazó a lepedőre világított, ők már a matrác oldalában húzódtak meg, s amint ott is keresni kezdte őket, villámgyorsan a paplan redőibe csuszantak át.

A vadászat eredménytelen maradt, de a két álmos vigéc fellármázta az egész szállószemélyzetet. Leszedték mindenkiről még a keresztvizet is, csak éppen egymásról nem. Ezt különben — más okból — nem is teheték volna. Ezalatt a nekigömbölyödött, fényeshasú bogárcák lassú menetben kúsztak fel a falon a gerendák felé.

Már felértek valamennyien a biztos, jó rejtékhelyre, a legöregebb éppen seregszemlét tartva elégedetten konstátálta, hogy nem hiányzik közülök egy sem, amikor a két vendég még mindig perelt a szállótulajdonossal...

— Enné meg a fene a maga szállodáját azokkal az átkozott elősdiékkal együtt!

Amazok odafenn harsogó hahotára fakadtak volna, ha a cimicidák nevetése hangot adhatna...

— Még ő beszél — amelyett, hogy szégyenében agyonhallgatna minket, akik úgy kifogtunk rajta. Meny nyivel különbek vagyunk mi paraziták — jegyezte meg egyik nem csekély önérzettel.

— Meg hogy lecsepűz minket, mert elősdiék vagyunk — folytatta a gerenda másik lakója. — Hát azt izenném neki, ha módunkban volna magunkat az emberrel megértetni, hogy, ha mi paraziták vagyunk, akkor ő a paraziták parazitája. Mert mi sohasem öltünk még embert — egy kicsiny csepp vérével is megelégszünk, ő ellenben halomra öldösi nemcsak az ártatlan állatokat, de olykor vérözönbe fullasztja még a saját fajtáját is...

A béka és az egér.

Nyirkos, homályos pincesarokban bóbiskolt az öreg varangyosbéka. Nem ásta még el magát téli pihenőre, de az október fanyar hidegében már álom ereszkedett volna szemeire. Az állat azonban még küzdött ellene, remélve a melegebb napok visszatértét és szenderegve elmélkedett az elmúlt nyár emlékein.

Szundikálásából az zavarta fel, hogy a hátára ugrott valami élő és ott függén kapirgálni kezdett. — A béka megrázkódott s lomhán kuruttyolt ki néhány neheztelő hangot.

— Pardon — cincogta volna most az egér, ha az udvariasság elemi szabályaival tisztában lett volna.

De a belátó és türelmes béka nem is kívánt ilyet. Észrevette az egeret s tudta, hogy a bántalom nem volt szándékos. Jóindulatúan ő szólította meg.

— Pajtás, mi járatban nézted a hátamat meszelt falnak?

— Lakást kerestem. Csak amúgy, szórakozás kedvéért.

— Szórakozásért? Ezt nem értem. Vagy kell más

lakás, és akkor annak a keresése nem szórakozás, vagy nem kell, akkor meg mi a macskának keresel?

— Kell is, meg nem is. Mi, egerek hol itt, hol ott ütjük fel a sátorfánkat, jó, ha tartalékban van több búvóhelyünk. Örökké új lakást keresgélünk, valamit csak kell csinálnunk. A mostani különben is szűk már, és sok benne a svábbogár.

— No, itt a pincében meg nedves volna nektek. Nem hiszem, hogy megszoknátok. Porontyaid léptűlten-gést kapnának.

— De télen melegebb van ám itt, mint odafenn...

— Hej, a tél, a tél! — sóhajtotta a béka álmosan és nagyot pislogott, mintha máris a miskolci kocsonyába került volna.

Ám a fürge, mozgékony egér nem engedte, hogy társa elaludjék. Ha már összehozta vele a sors, hadd tanuljon tőle valamit. Úgyis rég fúrta már az oldalát egy kényes kérdés.

— Mondd csak, béka sógor, hallottál te arról valaha, hogy mi, egerek régen, nagyon régen ádáz harcot folytattunk le ellenetek?

A béka most egészen felnyitotta szemét, annyira merőben új volt számára ez a lehetőség. A kérdésre csak kérdéssel tudott felelni.

— Hol hallottál már ilyen képtelenséget? Bizonyosan rosszul értetted, mert rágcsálásoddal zajt csináltál.

— Nem bizony, nagyon is lapultam a szekrény mögött, mikor a nagyobbik diák hangosan magolta a béka-egérharc történetét. Fölötte érdekes eset lehetett, mert az emberek nemcsak hogy megírták, de meg is énekelték.

A béka nem volt eléggé élénk, hogy csodálkozzék, de lassan, álmosan elgondolkodott.

— Akkor csakugyan igaz lehet, ha az emberek is tudnak róla... Ámbár a legöregebb kecskebékák sem kvakognak már erről. Más időket élünk, ma elképzelni sem tudnám, min veszhetnénk össze...

— Persze, hogy nem. Nektek elintézetlen ügyetek lehet a gölyával, nekünk a macskával, ez éppen elég. De hogy egymásnak essünk, mikor merőben más a lakásunk, táplálékunk, és semmiben sem gátoljuk egymás utait: ez előttem hihetetlen volt eddig. De talán más valami is lehetett, amin összevesztünk, mint az élelem...

— Ugyan-ugyan — vartyogta a béka szinte megbotráncozva. — Mi más válthat ki ellenségeskedést nálunk, az állatvilágban? Hisz nem vagyunk mi emberek, hogy mondva csinált ürügyekért gyilkoljuk egymást halomra!

Ezt az egér is belátta és kezdett kételkedni, megtörtént-e valóban a nagy hadjárat. Most már tréfás oldaláról fogta fel a dolgot.

— Szerettem volna mégis akkor élni! Milyen lelkes cincogással foglaltam volna el a légykészleteteket!

— No, no, — melegedett bele a béka is — el kell ismerned, hogy harci lármának mégis különb hang a kuruttyolás, mint a cincogás...

— De a szuronyrohamnál sokkal alkalmasabb célpont a ti hasatok, mint a mi cingár termetünk — fejtegette az egér.

— Pajtás, hallod-e, — szólt most rá a béka neheztelve — ha te itt sértegetni kezdesz engem, még könnyen megismétlődhetik az egykori csetepaté. S mit gondolsz, ki húzná közülünk a rövidebbet?

Az egér ugyan biztosnak érezte magát benne, hogy nem ő, de abbahagyta az ingerkedést. Belátta, hogy ő kezdett nyegléskedni, és igazán kár volna az egyetértést

meg-
dot

a be-
mári-
akko

még-
egy
is, a

— m-
laká-
csin-
vala

volt
béka

állat-
okun-
tudn-
koro-
dobb-
hogy
mind

csak

ságr

megzavarni. Hanem egy találó megjegyzést mégsem tudott elnyomni.

— Lásd, milyen gyenge lábon áll köztünk még ma is a béke. Egykét neked nem tetsző szót mondtam, s te máris életveszélyesen fenyegetsz. Hogy mondhatjuk hát akkor, hogy békés állatok vagyunk?

— Jó, jó, de hát a türelemnek is van határa!

— Éppen az a baj, hogy a határ túlszűk. És így mégis mindig csak hajszálon függ, hogy össze ne kapjon egy élőlény a másikkal. Szinte azt mondhatnám, a béke is, a háború is — pusztá véletlenül múlik.

— De hát ez így van, ezen nem tudunk segíteni. És — mint te is mondtad, ti is örökké azért keresgéltek lakást, mert „valamit csak kell csinálni?” Mihelyt pedig csinálunk valamit, máris ki vagyunk téve annak, hogy az valamelyik társunknak nem tetszik.

Az egér ugyanezeket szintén átgondolta, de nem volt még világos előtte, mily következtetést von le a béka.

— No, és? Mit akarsz hát ebből kihozni?

— Azt, pajtás, hogy az élet — akár emberé, akár állaté — csupa harc és küzdelem, akár van rá komoly okunk, akár nincs. Előbb ugyan azt mondtam, hogy nem tudnám elképzelni, miért állhattunk volna harcban egykoron, de most magamon tapasztalom, hogy a legállandóbbnak látszó béke idején is csak egy szikra kell hozzá, hogy lángboruljon minden. Hiába, olyan a természete minden e földön élőknek.

— Eszerint most már te is elhiszed, hogy valaha csakugyan lezajlott a békaegérharc?

— Miért ne? — Minden lehetséges, mihelyt háborúságról van szó. A háború állandó, csak az ellenfelek vál-

toznak. Aki tegnap ellenség volt, ma szövetséges lehet, holnap viszont gyilkos fojtogatónk. Csak látszólag függ tőlünk, valójában játékaik vagyunk indulatainknak, amelyeket — viszont — valami ismeretlen erő kormányoz a maga tervei, céljai és belátása szerint.

A tudákos béka kimerült ennyi bölcsesség kikurutytyolásában, nyugodtan elaludt s álmában meglátta a szép tavaszt. az egér pedig tovább ment — lakást keresni, mert „csinálnia csak kell valamit.”

A tigris és a hiéna.

A párisi nagy állatkertnek volt egy kiérdemült öreg tigrise, pompás példány, amelynek csodálatára megmegállt a ketrece előtt minden állatkerti látogató, sokszor egész csoportok. Mogorván ült öregségében a királyi fenevad, rácsára dőlve, és unalmában hallgatta, amit az előtte megforduló emberek meghánytak-vetettek.

Nagyon megokosodott az öreg ragadozó, mert hosszú fogolyéletében fölötte sokat hallott a folyton csacsogó franciáktól, kik még az állatkertet látogatva is nem egyszer politizáltak, felszínen lévő napi kérdéseket vitattak meg. Mert nagyon eseménydús idők folytak akkoriban és a franciák csinálták a „békét és rendet” Európa nagy állatkertjében. Hogy hogyan, azt is elégszer hallotta a tigris a ketrece előtt megálló járókelőktől, de nem tartozván rá, nem igen törődött vele, legfeljebb a fejét csóválta olykor, jeléül annak, hogy ő biz másképp csinálta volna.

Történt azonban, hogy egy totyakos kis öreg bácsi sétálta végig az állatkertet unottan, nem nagy ügyet

vetve annak lakóira, riadt szúrós szemeit csak futólag járatva végig a ketreceken.

Megjelenése mégis feltűnést keltett, az emberek tiszteletteljesen tértek ki neki és tigrisünk észrevette, amint két kamasz megállva áhítattal nézett a jövevény után. Egyikük fontoskodva magyarázta:

— Nézd ott megy a nagy államférfi... A békék szerzője...

— A tigris... felelte a másik nem kevesebb ünnepi meghatottsággal, azonnal megértve, kiről van szó.

Nem úgy azonban fenevadunk a ketrecben, amelyik ezúttal először kezdett nem hinni éles füleinek és később volt feltenni, hogy hallucinált, vagy hogy kezdődő paralízise folytán rosszul értett, semhoggy ezt az embert csakugyan az ő nevével illetnék...

Amde felnőttek is jártak arra csakhamar és azok is átszellemülten mutogattak a gonosz pislantású öreg úrra: Monsieur le tigre...

Ektelen haragra lobbant az öreg tigris ott a ketrecben. Az ő hosszú élete szenvedéseinek ez a betetőzése, ez a hallatlan sérelem örjögővé tette. Testét vadul neki-feszítve a rácsnak, nyers és őszinte tigrisharagjában észvesztetten bömbölte ki a világba:

— Tigris? Ez az ember tigris? Hát mit tett ez az ember, hogy ráakasztják az én királyi nevemet... Nem tigris ez az ember, hanem — hiéna!

Szavát még bőségesen megtoldotta kacsaringós cifrázatokkal, úgy, hogy az állatvilág minden egyede ijedten ugrott ketrece rácsához, megnézni, mi a baj. Elsősorban a tigris vis-á-vis-ja, az imént idézett foltos hiéna.

Sokáig tartott, amíg a tigris rettentő dühe úgy-ahogy megcsillapodott és amíg a hiéna megszólíthatta.

— Minek köszönhetem — tigris apám, hogy az én nevemet a torkodra vetted? Mert ha netalán amaz emberre akarnád ruházni, akkor — bocsáss meg — az ellen a legélesebben tiltakoznám...

— Már csak inkább illik a te neved rá, mint az enyém — felelte a tigris még mindig nagyokat fújva, izgatottan. — Hát hallotta valaha valaki, hogy én holtanfekvőkre, legyőzöttekre pályáznám? Hiszen én nyiltan, szemtől-szembe támadok... Volt ez az ember valaha a harctéren, állott szemben csak egyetlen ellenséggel is?

— Eszébe sem jutott — csitította a hiéna, igazat adva neki.

— Hiszen bármilyen vérengző is vagyok, — nem tagadom — de sohasem fordult elő, hogy valakit hátbatámadtam volna. Mindig megadom a lehetőséget ellenfelemnek, hogy védekezzék, ha tud... Megadta ez az ember — mikor „békét csinált“?

— Úgy hallom, szóhoz sem juttatta őket — szólt a hiéna.

— És ha embert vagy állatot letépertem — folytatta a tigris, — azt magam megeszem ugyan, de nem tépem ki a még elevennek a tagjait, hogy a patkányoknak dobjam oda... Ez az ember megtette...

— Meg ám országokkal, amiket nem is az ő fajtája győzött le.

— No látod... Én elbánok a magam szerezte áldozatokkal, de nem diktálom az oroszlánnak, hogy mit csináljon az ő elejtett prédáival. Én ha meg is eszem — mondjuk például — a tevét, de elismerem és le nem hazudom az ő ősi jogát mindakét púpjához.

— Szóval becsületes eszközökkel dolgozó ragadozó vagy — hízelgett a nemes vadnak a hiéna.

— Ez az. És ezért a legnagyobb galádság ezzel az emberrel, aki mindennek az ellenkezője, az én nevemet bitoroltatni. Hiéna ő, mondom, nem tigris.

A hiénának kínosan rándult meg minden arcizma és utálat tükröződött a bajusza körül.

— Mindenben igazat adtam neked s nem érdemlem meg, hogy ismételten sértegess. És az én nevemet nem engedhetem át olyasvalakinek, aki még az ellensége eljövendő nemzedékeit is megnyomorítja. Én ha ki is ásom a holtakat, csak a múlton rágódom, az ügyis elmúltat semmisítem meg. De soha hiénának, — sem csikosnak, sem foltosnak — eszébe nem jutott, hogy azzal a szegény halottal hazug módon elismertesse, hogy ő volt az első támadó és ő idézte elő az összetűzést... Sokban rút állatok lehetünk mi hiénák, de az igazságot lábbal nem tiporjuk...

A tigris közben megnyugodott, kivált, hogy az undorembert már nem látta az állatkert területén.

— Igazad van fenevadtárs, méltánytalan voltam irántad. Belátom, bocsáss meg. De hát micsoda név illeti meg azt a nagy államféfit, a halhatatlan gonosztevőt?...

— Nagy az állatkert és számtalan a lakója... De olyan fenevad még nem jött a világra, amelynek a nevét azzal tudnám megsérteni, hogy erre az emberre akasszam.

A farkas és a varjú.

Ködös téli délután, egy csak az imént elhagyott csatamező felé bandukolt a farkas. Odacsalta a messzire érezhető friss vérszag. Érdemes volt odafáradnia: a domboldal tele volt temetetlen katonahullákkal, melyek

körül még szinte párolgott a meleg vérgőz. Mohón esett neki egynek az ordas, amelyiknek a testét teljesen felszakította a shrapnell. Ez volt a legkönnyebben hozzáférhető.

Amint legjavában lakmározik, könnyű suhanással odalebben a szomszéd hulláról az övére egy varjú és nagy lelki nyugalommal kezdi vájkálni a halott hős szemét...

— No ez már mégis szemtelenség — förmedt fel a ragadozó. — Nincs itt elég más hulla, éppen az enyémre kell telepedned?

— Nem szeretem a magányt. Meg aztán — nem is rövidítlek meg. Hiszen, ha ezt fellakmároztuk, van itt még száz és száz, jut belőlük bőven neked is, nekem is, akár egy esztendeig.

A farkas belenyugodott és egyideig együttesen kopasztották az elesett vitéz csontjait. Majd ismét megszólalt a farkas:

— Mondd csak, varjú barátom, hogy egyezteted össze a te természetedd, hogy most oly jóízűen tudsz lakmározni ennek a szegény embernek a húsából?

A varjú nem értette, mire céloz a farkas. Sértődötten kérdezte, felelet helyett:

— Hát aztán? Te tán nem teszed ugyanazt?

— Az mégis más. Én életében és halála után egyaránt nyílt ellensége vagyok az embernek és sohasem mutakozom barátjául. — Rólam ezt mindenki tudja, én tehát nem vádolhatom magam következetlenséggel. Te ellenben — hideg téli napokon odatolakszol az emberek háza közelébe, utcáikra, és lesed az elhullatott morzsalékot, szóval az ember után élsz. Részedről hát voltaképen rút hálátlanság, ha jötevődnek most szemeit kívádjod, ahelyett, hogy békében hagynád őt nyugodni.

A varjú elgondolkodott, mert hirtelenében nem tu-

dott mit felelni. De mihamar tisztában volt vele, mit kell válaszolnia.

— Talán igazad lenne, ha az ember valóban az a nemes faj volna, amelynek tartja magát. De így? Láttad te valaha, hogy farkas pusztítsa, vagy holló vájja ki hollónak a szemét? Avagy mi, varjak, ha mégoly éhesek vagyunk is, felfaljuk-e egymást? Már most — mit gondolsz — ezt a sok embert talán valami nagy sereg ragadozó állat támadta meg és terítette le? Nem, maga az ember! Ők tömegesen pusztítják egymást, tudj Isten, mi okból, és ezt úgy hívják, hogy háború...

— Már az igaz, hogy alávaló jószág az ember — helyeselte a farkas — akármilyen jó is a húsa. Mi ragadozók, nemcsak hogy a saját fajtánkat nem bántjuk, de még más állatot is csak akkor, ha azt meg akarjuk enni, ha tehát önfenntartásunk céljából hasznát vesszük. Hiába nem gyilkolunk még idegen állatot sem. Az ember pedig a saját fajtáját öldöklí, anélkül, hogy megénné, hogy halálának hasznát venné. Undor!

— No, lásd! Hát érdemel kíméletet az ilyen teremtmény? Ha saját fajtáját pusztítja, mit várjon tőlünk, akiket oktan állatoknak mer nevezni? Igaz, hogy én olykor ráfanyalodom az ő jótéteményeire, de alapjában véve megvetem, mint ahogy nem is lehet másképen. Még mindig nemesebben viselkedünk vele szemben, mint ő velünk. Mert ő bizony akárhányszor lepuffantja az ártatlan varjút, mi ellenben még soha élő embert meg nem támadtunk, ha ezren is voltunk a mezőn egy magányos vándorral szemben az úton. Hogy holta után lakmározom belőle, azzal már neki igazán nem ártok.

— Igazad van — fejezte be a farkas és békeségben áttértek mindketten a szomszédos hulla boncolására.

Az új énekű madarak.

Erdőkoszorúzza völgyben, csobogva tajtékzó hegyipatak parti csalitjaiban ősidők óta dicsérték a Teremtőt legszebb dalaikkal a különböző madarak. A fuvolahangú rigók énekébe belevegyült a poszáták csattogása, ha ezek elfáradtak, rákezdte a csíz lágy és érzelmes csicscsergését, folytatták a tengelicék, süvöltő pirókok, kenderikék és pintyek, olykor az erdők alatti mezők felől áthallatszott a fenn lebegő pacsirta trillázása, éjjelenként pedig mindezeket felváltotta a fülemüle, belezengve legcsodásabb énekébe minden tavaszi örömet, boldogító szerelmét.

Ember, állat gyönyörködött a kedves összhangban, s ahányszor idegen vándort vezetett útja a kies völgyön át; megállott, hogy élvezze a felséges hangversenyt, amelyet nem akárhol volt alkalma hallani.

— Mennyi érzés, mennyi báj és finomság csendül ki ez édes kis énekesek torkából... A Teremtő jókedvében ajándékozta meg ezt az erdőt ennyi dalos madárral — állapította meg nem egy rajongója az erdőnek. És talán igaza is volt.

De amikor az erdőket pusztítani kezdték és úgy látszott, hogy a völgy is kivetkőzik eredeti mivoltából, akadt egy fiatal madárnemzedék, amelynek kezdett nem tetszeni a rég bevált, gyönyörű melódia s törték a fejüket azon, hogy vegyítsenek abba valami új, valami szokatlan hangot. Az érzelmességet váltsa fel a követelőzés, a lágyságot az erő, a jóízlést pótolja az egészséges önzés. Tetszeni fog bizonyára mindenkinek, de ha nem is tetszik, tegyenek róla, ők bizony csak új módon dalolnak!

És kezdték először ócsárolni apáik énekeit, később

kinevetni, végül túlharsogni, úgy, hogy amazok hanghoz sem jutván, fájdalmas keserőséggel vonultak vissza és hagyták abba legkedvesebb dalaikat, amiket fészekből-csőjükben tanultak és egykor fiókaiknak is énekeltek.

A fiatalok pedig, akik elhitték magukról, hogy ők találták fel az új idők nótáját, amely hivatva van csodás gyönyörűségekkel elkábitani, odacsalogatni embert és állatot, kiültek a csalitok ágbogaira és behemóti zürzavarral rikácsolták a maguk külön elzengenivalójukat.

És arra jártak tovább is idegen vándorok, de nem állottak meg többé. Sőt egy fiatal rigó úgy látta, mintha egyik a fülét is bedugta volna. Másnap egy másik is úgy tett, meg egy harmadik.

Egy öreg rigó éppen látta azt a jelenetet s — bár igen megértette, miről van szó, bizonyos jóakarattal szólította meg a fiataalt, amelynek szeméből kiolvasta a kínos csalódást.

— Talán mégis jobb volna, öcsém, ha rigó vagy, rigó módján énekelned. Tudnod kell, hogy minden madár csak a maga nótáját fújja.

Hetykén és nyeglén válaszolt a fiatal madár:

— Eh, jobban tudom én, mi a szép... Azoknak a vándoroknak nincs ízlésük... Nem is értik meg az új gyönyörűségeket...

Mihamar azonban egy szelíd nyáj is szertevadult a nagy rikácsolástól, egy arra járó vadászkutya meg üvöltöni kezdett a fülsértő hangzavar hallatára.

Az öreg rigó újra megkísérelte oktatni a fiataalt.

— Lásd, ezeknek is megbomlott volna az ízlésük? Mert ezek is elhallgatták azelőtt a mi énekünket, most meg szinte ellenségesen viselkednek... Hát kinek daloltok ti voltaképen?

— Kinek? Fura kérdés! Hát — ha másnak nem — magunknak!

— Jó, jó, de ennek igazán nem sok értelme van. Ti azzal indultatok el, hogy magatokhoz hódítjátok új dalokkal az egész ember- és állatvilágot. Az eddigieknél sokkal nagyobb tömegeket. Hát hiszed-e már, hogy az a nagy tömeg, amely a mi énekünket nemcsak megértette, de gyönyörködött is benne, a tiéteket nem veszi be és nem is fogja soha megérteni? És ha a nagy állattömeg nem érti, amely pedig a ti dédelgetett világotok, — kinek szól hát a meg nem értett nótaszó?

— Nem érted te ezt, öreg. Akár tetszik, akár nem, mi csak ezt fújjuk majd tovább is. Mert új meglátások biborodnak bennünk és akarásunk csak az újat habzsolja.

— Még akkor is, ha az senkinek sem tetszik?

— Minden áron. Csak azért, mert más, nem olyan, mint a régi.

— Még ha értelem sincs benne?

— Mi értjük, csak ti vagytok szamarak hozzá. Végre is nem a mi feladatunk az öregek oktatása. Készen adjuk a mi nagy elgondolásainkat mindenkinek...

A legközelebbi napokban újra csak jártak emberek a hegyi ösvényeken. És a fiatal madarak egyre bántóbban rikácsoltak. Volt olyan vándor, amelyik kinevette őket, de olyan is akadt, amelyik puskát fogott rájuk. Csakugyan megállott újra mindenki, de nem gyönyörűséggel, hanem látható bosszankodással.

Most már a fiatal rigó kereste fel az öreget és szinte hitetlenül csodálkozva firtatta, mi keltheti az emberekben ezt a nagy visszatetszést.

— Mi? Hát a nótátok sok gyönyörűsége. Mert amit ti abban erőnek neveztek, az nem más, mint durvaság,

amit újszerűségnek: az zagyvaság, amit természetesnek, az rondaság. Viszont ami még enyhíthetne rajta, az mind hiányzik belőle. Az ízlés nemessége, a kedély, gyengédség, melegség, dallam...

Sértődötten, daccal fordult el ismét az ifjú madár s csak ennyit válaszolt:

— Akinek hát nem tetszik, ne hallgassa!

Még egy ideig fel-felharsant az ősi völgyben annak a különös madárnemzedéknek a rikácsolása. De egyre ritkult, egyre halkult a visszhangja. És — őzök, tavaszok változásával lemúlt az idejük, hogy a későbbi józan nemzedék, csak mint bizarr emlékről regéljen róluk, akkor, amikor újra teljességében kisarjadt az erdő és tele lett a hegyipatak völgye a régi szép és igazi, természetes madárdallal.

TARTALOM.

Oldal

A sas és a pillangó	3
Az üldözött kutya	6
A dúvadak egyezsége	11
Légyek végzete	17
Vadállatok sérelmei	22
Az idegen rák	28
A kárörvendő gólya	32
A pók és a légy	36
Az eb gondolat	40
Egy kotlóstyúk gondolatai	45
A lesajnált Aesopus	50
A szerencsemalac	54
A tehén és a kakuk	58
A foxi és a kuvaszok	61
A zsiráf és a sakál	65
A pinquinek	68
A tücsök és a hering	72
A kakasviadal	76
A gögös fecskék	81
A szeleburdi pávián	87
A kikötött kecske	90
A két kóbor kutya	93
A nehézfejű dinosaurus	97
Állatok a vásáron	101
A kutya és a macska	106
A boa és a gazella	110
A mélytengeri halak	113
A szunyog és az elefánt	116
Kutyák egymás közt	119
A megtömött kacsa	123
Az utolsó elefánt	128
A vágóhid felé	133
A megfogott egér	137
A paraziták	141
A béka és az egér	146
A tigris és a hiéna	150
A farkas és varjú	153
Az új énekű madarak	156

a
3
6
1
7
2
8
2
6
0
5
0
4
8
1
5
8
2
5
1
7
0
3
7
6
9
8

